

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

Evidenčné číslo: 102003/I/2018/36069194045732356

**NOVÉ VÝZVY OBCHODNEJ POLITIKY EÚ
V MENIACICH SA PODMIENKACH GLOBÁLNEHO
HOSPODÁRSKEHO PROSTREDIA**

Diplomová práca

2018

Bc. Richard Skasko

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

**NOVÉ VÝZVY OBCHODNEJ POLITIKY EÚ
V MENIACICH SA PODMIENKACH GLOBÁLNEHO
HOSPODÁRSKEHO PROSTREDIA**

Diplomová práca

Študijný program: Manažment medzinárodného obchodu

Študijný odbor: Medzinárodné podnikanie

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Kristína Drieniková, PhD.

Bratislava 2018

Bc. Richard Skasko

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som záverečnú prácu vypracoval samostatne a že som uviedol všetko použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcel pod'akovať vedúcej diplomovej práce p. Ing. Kristíne Drienikovej, PhD. za jej trpezlivosť, usmernenia, cenné rady, pripomienky a hlavne jej ochotu pomôcť mi stále, keď som potreboval.

ABSTRAKT

SKASKO, Richard, Bc. : *Nové výzvy obchodnej politiky EÚ v meniacich sa podmienkach globálneho hospodárskeho prostredia*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Kristína Drieniková, PhD. – Bratislava: OF EU, 2018, 92 s.

Cieľom záverečnej práce je poukázať na význam rokovaní o dohodách o voľnom obchode Európskej únie s ázijsko-pacifickým regiónom pre ďalšie smerovanie obchodnej politiky Európskej únie. Práca je rozdelená do 4 kapitol. Obsahuje 15 grafov a 8 tabuliek. Prvá kapitola je venovaná vývoju globálneho hospodárskeho prostredia, najvýznamnejším výzvam, ktorým momentálne čelí obchodná politika Európskej únie a charakteristike ázijsko-pacifického regiónu. V ďalšej časti sa charakterizuje hlavný a čiastkové ciele diplomovej práce, ako aj metodika a metódy skúmania využité v celej práci. Tretia kapitola sa zaoberá analýzou obchodných vzťahov Európskej únie s ázijsko-pacifickým regiónom ako celkom a troma vybranými krajinami z tohto regiónu. Zameriame sa na perspektívy uzavretia dohôd o voľnom obchode medzi Európskou úniou a Japonskom, Austráliou a Novým Zélandom. V záverečnej štvrtej kapitole tejto diplomovej práce zhrnieme výsledky, ku ktorým sme prácou dospeli a diskutujeme o nich. Výsledkom riešenia danej problematiky je poukázanie na perspektívy uzavretia dohôd o voľnom obchode medzi Európskou úniou a vybranými krajinami ázijsko-pacifického regiónu.

Kľúčové slová: Európska únia, výzvy obchodnej politiky, Japonsko, Austrália, Nový Zéland, dohoda o voľnom obchode, ázijsko-pacifický región.

ABSTRACT

SKASKO, Richard: *New challenges of EU trade policy in changing global economic environment*. - University of Economics in Bratislava.-Faculty of Commerce; Department of International Trade.- Thesis supervisor: Ing. Kristína Drieniková, Phd. – Bratislava: OF EU, 2018, 92 p.

The aim of the final work is to highlight the importance of negotiations on the free trade agreements between the European Union and the Asia-Pacific region for the further direction of the European Union's trade policy. The thesis is divided into 4 chapters. It contains 15 graphs and 8 tables. The first chapter is devoted to the development of the global economic environment, the most important challenges currently faced by the European Union's trade policy and the characteristics of the Asia-Pacific region. In the next part we describe the main and partial goals of the diploma thesis as well as the methodology and methods of research used in the whole work. The third chapter deals with the analysis of the European Union's trade relations with the Asian-Pacific region as a whole and with three selected countries in the region. We will focus on the prospects for the conclusion of free trade agreements between the European Union and Japan, Australia and New Zealand. In the final chapter of this diploma thesis we summarize the results we have reached and discuss with them. The outcome of this issue is to point out the perspectives for the conclusion of free trade agreements between the European Union and selected countries of the Asia-Pacific region.

Key words: European Union, challenges of trade policy, Japan, Australia, New Zealand, free trade agreement, Asia-Pacific region

Obsah

Úvod.....	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí	10
1.1 Meniace sa globálne hospodárske prostredie	10
1.2 Súčasný trendy v realizácii obchodnej politiky.....	16
1.3 Nové výzvy obchodnej politiky Európskej únie	20
1.3.1 Rast protekcionizmu v obchodnej politike USA	22
1.3.2 Odchod Veľkej Británie z EÚ	23
1.3.3 Snaha EÚ o zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja	26
1.4 Ázijsko-pacifický región.....	27
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	31
3 Výsledky práce	34
3.1 Vzťahy medzi Európskou úniou a ázijsko-pacifickým regiónom.....	34
3.2 Perspektívy uzavretia dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom	39
3.2.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Japonskom	40
3.2.2 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom	45
3.3 Perspektívy uzavretia dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou	52
3.3.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Austráliou.....	53
3.3.2 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou	58
3.4 Perspektívy uzavretia dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom.....	65
3.4.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Novým Zélandom	67
3.4.2 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom	72
4 Diskusia	78
Záver	82
Použitá literatúra	84

Úvod

V hlavnom záujme každej krajiny či regionálneho zoskupenia krajín by mala byť snaha o vytvorenie čo najpriaznivejších životných podmienok pre ich obyvateľov. Pri procese ich dosahovania však musia čeliť neustálym výzvam, ktoré sa vzhľadom na mimoriadne dynamické globálne hospodárske prostredie pravidelne objavujú. Obzvlášť dôležito na chod jednotlivých hospodárstiev vplývajú reakcie predstaviteľov obchodných politík, ktorých rozhodnutia môžu výrazne ovplyvniť ekonomický rast krajín v dlhodobom horizonte.

Európska únia musela v posledných rokoch čeliť mnohým výzvam, ktoré mohli ovplyvniť smerovanie jej obchodnej politiky. Hoci mnoho udalostí a vysoko postavených politických predstaviteľov naznačovalo snahu o zvrátenie trendu zvyšujúcej sa globalizácie a rastúcej otvorenosti ekonomík, faktom ostáva, že vzájomná závislosť a spolupráca krajín vedie k dosiahnutiu vyššieho hospodárskeho rastu. To potvrdzuje aj skutočnosť, že 31 miliónov pracovných miest v Európskej únii závisí od exportu z jej členských krajín. Uzatváranie nových dohôd o voľnom obchode sa nemusí pozitívne prejaviť iba na hospodárskom raste zainteresovaných ekonomík, ale takisto môžu podporiť a motivovať aj ostatné krajiny k vytvoreniu slobodného a spravodlivého obchodu založeného na presne stanovených pravidlách.

Ako jednu z hlavných výziev Európskej únie môžeme charakterizovať aj snahu o prehĺbenie obchodných vzťahov s ázijsko-pacifickým regiónom, ktorý sa momentálne považuje za jeden z najdynamickejších sa rozvíjajúcich regiónov sveta. Tento región sa stal po neúspešných rokovaniach o vytvorení transatlantického obchodného a investičného partnerstva (TTIP) s USA jedným z prioritných trhov EÚ do budúcnosti. Príčinou týchto neúspešných rokovaní bolo zvolenie Donalda Trumpa za amerického prezidenta a následné preferovanie protekcionistickej obchodnej politiky USA. Za ďalšiu významnú výzvu môžeme považovať úspešné referendum o vystúpení Veľkej Británie z EÚ. Táto skutočnosť bude mať okrem iného aj dopad na mnoho firiem z tretích krajín, ktoré majú svoje európske sídlo práve vo Veľkej Británii, nakoľko im to sťaží prístup na trhy EÚ. Aj tieto udalosti motivovali predstaviteľov EÚ orientovať sa na iné, vzdialenejšie trhy a prehĺbiť tak obchodné vzťahy aj s ázijsko-pacifickým regiónom. EÚ našla v tomto pomerne vzdialenom regióne partnerov, ktorí uznávajú podobné hodnoty a majú rovnaké názory na otázky ohľadom smerovania

vývoja svetového hospodárstva. Momentálne sú v štádiu rokovaní mnohé obchodné dohody medzi krajinami z tohto regiónu a Európskou úniou. Práve dohodám Európskej únie s vybranými krajinami ázijsko-pacifického regiónu a ich perspektívam sa budeme v tejto diplomovej práci venovať, pričom ako hlavný cieľ sme si stanovili poukázať na význam rokovaní o dohodách o voľnom obchode Európskej únie s ázijsko-pacifickým regiónom pre ďalšie smerovanie obchodnej politiky Európskej únie.

Diplomová práce je rozdelená do štyroch hlavných kapitol. V prvej kapitole sa venujeme charakteristike globálneho hospodárskeho prostredia, jeho vývoju, ale aj zmenám ktorým si muselo v posledných rokoch prejsť. Ďalej sa venujeme hlavným výzvam, ktorým musela obchodná politika Európskej únie od roku 2016 čeliť a ako na ne reagovala. Na záver tejto časti v nadväznosti na hlavný cieľ práce charakterizujeme ázijsko-pacifický región, pričom pozornosť je upriamená hlavne na vývoj obchodu v tomto regióne. V druhej kapitole je stanovený hlavný cieľ tejto diplomovej práce, parciálne ciele, metodika práce a metódy skúmania. Ťažisková, tretia kapitola je zameraná na analýzu obchodných vzťahov Európskej únie s ázijsko-pacifickým regiónom a dohodám, ktoré majú krajiny tohto regiónu s Európskou úniou podpísané. Konkrétnejšie sa venujeme trom krajinám, ktoré by mali v blízkej budúcnosti uzatvoriť dohody o voľnom obchode s Európskou úniou, a to Japonsku, Austráliu a Novému Zélandu. Zameriame sa na analýzu perspektívy uzatvorenia týchto dohôd a ich dôležitosť či už z pohľadu jednej alebo druhej zmluvnej strany. Nakoľko zmluvy s týmito krajinami nie sú ešte v platnosti, sú v štádiu schvaľovania, respektíve rokovaní na rôznych stupňoch, mnohokrát sa bude jednať iba o očakávané výsledky, ktoré sú založené na rôznych analýzach a štúdiách. V záverečnej štvrtej kapitole tejto diplomovej práce zhrnieme výsledky, ku ktorým sme prácou dospeli a diskutujeme o nich.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí

V súčasnom vysoko globalizovanom svete, v ktorom prebieha presadzovanie postupného odstraňovania prekážok obchodu, je veľmi dôležité správne a rýchlo reagovať na neustále tvoriace sa nové obchodné výzvy. V tomto kontexte je aj povinnosťou Európskej únie čo najlepšia reakcia na udalosti, ktoré sa jej v najväčšej miere dotýkajú a ovplyvňujú jej jednotlivé politiky ale aj celkové rozhodnutia. V poslednom období môžeme za takéto udalosti považovať zvolenie Donalda Trumpa za amerického prezidenta, či úspešné referendum Veľkej Británie o odstúpení z Európskej únie. Tieto udalosti neovplyvňujú iba danú krajinu ale zvyčajne majú väčší globálny charakter s ktorým sa musí mnoho iných krajín vysporiadať a správne na ňu reagovať. Vplyvom takýchto ale aj iných rozhodnutí a udalostí sa ťažisko svetového obchodu postupne presúva do Ázie. Preto je pre Európsku úniu dôležité uzatvorenie, poprípade ratifikovanie, obojstranne čo najvýhodnejších obchodných dohôd, práve s krajinami z východnej časti Ázie a Oceánie, a tým dosiahnutie progresu vo vzájomnej obchodnej výmene ale aj svojho celkového hospodárstva.

1.1 Meniace sa globálne hospodárske prostredie

Globálne hospodárstvo sa v posledných rokoch vyznačuje nárastom dôležitosti rozvíjajúcich sa ekonomík. Profesor Richard Baldwin vo svojej práci „The Great Convergence“ tvrdí, že čoraz vo väčšej miere sa využíva vo svetovom obchode kombinácia severných technológií a južnej pracovnej sily. Hovorí však, že globálne hodnotové reťazce sú stále prevažne regionálne.¹ Medziprodukty, ako sú napríklad automobilové súčiastky, sa primárne presúvajú v rámci regionálnej „továrne“ po celom svete, od Severnej Ameriky a Európy až po východnú Áziu, a až následne je hotový produkt dodaný svojmu používateľovi.²

Saleh Montana Obadi zasa tvrdí, že vývoj globálnej ekonomiky je stále vo veľkej miere ovplyvnený nerovnomernosťou ekonomického rastu v rozvinutých, rozvíjajúcich sa a rozvojových ekonomikách. Ako ďalšie výrazné faktory formujúce globálnu ekonomiku

¹ BALDWIN, R.: The great convergence: information technology and the new globalization. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press, 2016. s. 1-13. ISBN 9780674660489

² What trade data tells us about the state of globalization. In World Economic Forum. [online]. [Citované 20.12.2017]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2017/10/what-trade-data-tells-us-about-the-state-of-globalization>>

uvádza prehlbujúcu sa priepasť medzi chudobnou a bohatou vrstvou, vojnové konflikty a rekordná nezamestnanosť v mnohých krajinách sveta.³

Podľa Paula R. Krugmana sú štáty na začiatku 21. storočia prepojené navzájom užšie ako kedykoľvek predtým, a to prostredníctvom obchodu s tovarom a službami, tokom peňazí a investícií medzi jednotlivými národnými hospodárstvami. Ekonomiku vytvorenú takými to prepojeniami označuje za turbulentné miesto nakoľko politickí činitelia ale aj vedúci podnikov v každej krajine musia venovať zvýšenú pozornosť rýchlo sa meniacim subjektom predstavujúcich ekonomické bohatstvo v rôznych častiach sveta.⁴

Hlavnou hnacou silou rozvoja moderného svetového obchodného systému bola prvá priemyselná revolúcia, počas ktorej nastali významné technologické pokroky v doprave a komunikácii, nárast obyvateľstva a investícií. Práve tieto pokroky boli zodpovedné za trvalý progres medzinárodného obchodu počas 19. a 20. storočia. Počas prvej vlny globalizácie od roku 1870 až do roku 1914 bola liberalizácia obchodu pomalá a nepatrná a rozširovanie medzinárodného obchodu stagnovalo. Počas druhej vlny globalizácie, po Veľkej hospodárskej kríze a druhej svetovej vojne, však politická a hospodárska spolupráca v jednotlivých krajinách zameraná na zníženie obchodných bariér zohrala kľúčovú úlohu pri udržiavaní neustáleho rastu obchodu. Počas obdobia v rokoch 1980-2011 bol zaznamenaný výrazný nárast objemu obchodovaného tovaru. Za týmto rastom v najväčšej miere stojí zvýšenie počtu dodávok priemyselného tovaru.⁵

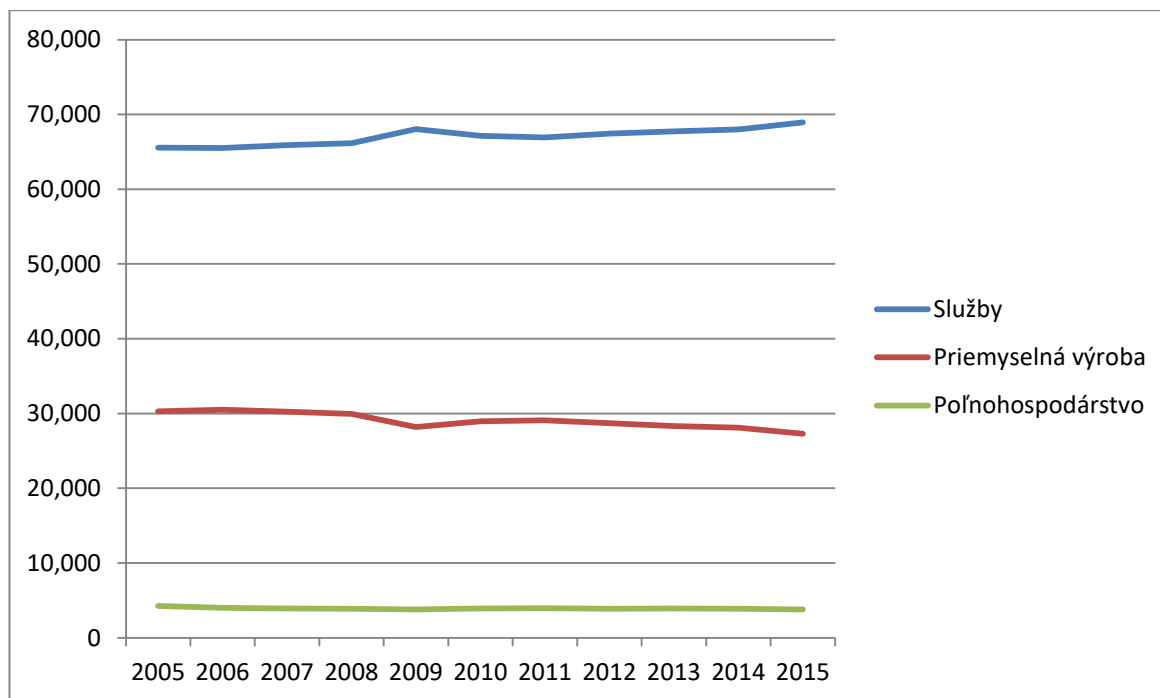
Z hľadiska pridanej hodnoty, obchod so službami zohrával a stále zohráva väčšiu úlohu ako priemyselná výroba alebo poľnohospodárstvo. Zmeny v týchto sektoroch za roky 2005 až 2015 z hľadiska pridanej hodnoty sú znázornené v nasledujúcom grafe. Dáta sú vyjadrené percentuálne z hodnoty svetového HDP.

³ OBADI, S. M.: Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2015. s. 297. ISBN 978-80-7144-245-5

⁴ KRUGMAN, P. R. - OBSTFELD, M. - MELITZ, M. J.: International Economics. 10. vydanie. Harlow: Pearson, 2015. s. 33. ISBN 1-292-01955-7

⁵ Trends in international trade. In Wto.org. [online]. [Citované 20.12.2017]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr13-2b_e.pdf>

Graf 1: Percentuálny podiel jednotlivých sektoroch pri hodnotení svetového HDP z hľadiska pridanej hodnoty

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: data.worldbank.org

Od roku 1986 svetový obchod rástol oveľa rýchlejšie ako svetové HDP. To možno do istej miery vysvetliť rastúcim významom medzinárodných dodávateľských reťazcov v globálnej ekonomike. Za posledné roky sa objavili na globálnom trhu noví protagonisti svetového obchodu. Podiel obchodovaného tovaru a služieb v rozvojových krajinách, ako sú Čína, India, Kórejská republika a Thajsko, sa v priebehu tohto obdobia výrazne zvýšil. Najmä Čína, ktorá sa v roku 2009 stala najväčším vývozcom na svete, keď z tejto pozície zosadila Nemecko.⁶ Na rozdiel od toho, rozvinuté krajiny ako Spojené štáty a Japonsko zaznamenávajú od roku 1980 pokles svojich podielov na svetovom vývoze. Krajiny a regióny vyvážajúce primárne prírodné zdroje, zaznamenali výrazné výkyvy v podiele na svetovom obchode v dôsledku nestability cien týchto komodít. Ich cena je v súčasnosti vyššia ako tomu bolo priebehu 90. rokov a na začiatku tohto tisícročia, kedy bola ich hodnota omnoho nižšia. Napriek týmto nárastom cien primárnych komodít za posledné roky bol podiel Afriky na svetovom obchode v roku 2011 rovnaký ako v roku 1980. Rovnako Brazília v tomto časovom

⁶ China becomes world's biggest exporter. In The Guardian. [online]. [Citované 18.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/business/2010/jan/10/china-tops-germany-exports>>

horizonte nezaznamenala výrazne zmeny v podiele na svetovom vývoze a dovoze. Rozvojové a rozvinuté krajiny sa čoraz menej špecializujú na vývoz konkrétnych výrobkov, ale snažia sa, aby bol ich vývoz diverzifikovanejší. Krajiny, u ktorých vo výraznej miere prevláda vývoz nad dovozom, sú v mnohých prípadoch ekonomiky bohaté na prírodné zdroje.⁷

Obchod sa vo väčšej časti rozvojového sveta stal regionálnejším. Štáty sa snažia obchodovať hlavne s geograficky blízkymi štátmi alebo s krajinami, ktoré sú členmi rovnakého integračného zoskupenia. Tento trend je najvýraznejší v Ázii. Na rozdiel od toho, regionálny obchod v rozvinutých priemyselných krajinách zaznamenal v posledných rokoch stagnáciu (Európa) alebo úpadok (Severná Amerika). Obe tieto zmeny môžu súvisieť s rastom podielu Číny na svetovom obchode, pretože bude mať tendenciu posilňovať vnútroregionálny obchod v Ázii a ovplyvňovať aj obchod s inými regiónmi. V jednotlivých krajinách je obchod poháňaný hlavne niekoľkými veľkými obchodnými často nadnárodnými spoločnosťami. Rastúca diverzifikácia výroby v rámci krajín a medzi krajinami komplikuje tradičné merania obchodných tokov a požaduje nový systém merania s cieľom určenia, kde sa kumuluje pridaná hodnota. Meranie obchodu z hľadiska pridanej hodnoty poskytuje presnejší obraz o vzťahu medzi obchodnou a hospodárskou činnosťou. Momentálne smerovanie svetového obchodu a vývoju hospodárstva poskytuje mnoho poznatkov pre budovanie obchodných modelov a trendov do budúcnosti. Očakáva sa pokračovanie výraznejšieho vzostupu rozvojových krajín a nárast ich vzájomného obchodu. Rozvojové krajiny môžu oveľa viac získať z dynamického a otvoreného hospodárskeho prostredia než rozvinuté, naopak hrozbou pre nich je uzatváranie sa ekonomík jednotlivých krajín, ako to v súčasnosti praktizujú USA.^{8 9}

Služby budú v budúcnosti zohrávať dôležitejšiu úlohu vo svetovom obchode prakticky pre všetky štáty. Napriek trendu regionalizácie obchodu nie je pravdepodobné, že mnohostranné obchodné vzťahy budú strácať svoj význam, naopak očakáva sa výrazne zvýšenie ich dôležitosti. Predpovede vývoja budúceho obchodu poukazujú na citlivosť

⁷ Trends in international trade. In Wto.org. [online]. [Citované 18.01.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr13-2b_e.pdf>

⁸ Trends in international trade. In Wto.org. [online]. [Citované 18.01.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr13-2b_e.pdf>

⁹ Od nástupu Donalda Trumpa na pozíciu amerického prezidenta sa USA výrazne uchýľuje k presadzovaniu protekcionizmu. Odstúpil, prípadne uvažuje o odstúpení od viacerých veľkých obchodných dohôd ako TTP, TTIP alebo NAFTA a takisto zaviedol mnoho nových vysokých cieľ hlavne voči Číne. Tejto problematike je venovaná v práci samostatná podkapitola.

výsledkov vzhľadom na zmenu hlavných determinantov ktoré ovplyvňujú obchod a hospodársky rast. Za tieto dôležité determinanty sa považujú demografia, investície, technologický pokrok, energia, prírodné zdroje, doprava a inštitúcie.¹⁰

V nasledujúcej tabuľke vidíme percentuálny podiel jednotlivých regiónov na svetovom obchode za roky 2006 až 2016. Najvyššie hodnoty zaznamenávajú počas sledovaného obdobia štáty Európy, no ich podiel v sledovanom desaťročí klesol o takmer 5 percentuálnych bodov. Na druhom mieste sa nachádzajú štáty Ázie pričom ich podiel sa v sledovanom období zvýšil o vyše 6 percentuálnych bodov. Za Áziou sa nachádzajú štáty Severnej Ameriky s desaťročným poklesom o 0,6 percentuálnych bodov.

Tabuľka 1: Podiel jednotlivých regiónov na svetovom obchode v rokoch 2006 - 2016 v percentuálnom vyjadrení

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Afrika	2,1	2,3	2,5	2,5	2,6	2,7	2,7	2,7	2,6	2,4	2,3
Ázia	26,0	26,4	26,9	28,2	30,6	30,8	31,4	31,4	31,7	32,4	32,1
SNŠ	0,1	0,1	0,6	0,4	0,4	0,5	2,9	2,8	2,6	2,2	2,0
Južná a Stredná Amerika a štáty v Karibiku	3,4	3,5	3,8	3,7	3,9	4,1	4,1	4,1	3,8	3,6	3,3
Európa	42,4	42,8	41,5	41,2	38,2	37,5	35,9	36,4	36,5	36,6	37,8
Stredný východ	3,4	3,5	4,0	3,9	3,8	4,3	4,7	4,8	4,7	4,1	3,9
Severná Amerika	17,5	16,4	15,4	15,3	15,4	14,9	15,3	15,2	15,6	16,9	16,9
Členské štáty WTO	94,9	94,9	94,7	95,1	95,0	94,8	97,1	97,3	97,5	98,1	98,2
Svet	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: World trade statistical review 2017. In Wto.org. [online]. [Citované 20.03.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts17_toc_e.htm>

Generálny riaditeľ Svetovej obchodnej organizácie (WTO) Roberto Azevedo vo výročnej správe WTO 2017 uvádza, že svetový vývoz sa od roku 2006 zvýšil približne o 32%

¹⁰ Trends in international trade. In Wto.org. [online]. [Citované 19.01.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr13-2b_e.pdf>

a v roku 2016 dosiahol hodnotu 16 miliárd USD. Svetový vývoz komerčných služieb sa zároveň zrýchlil o 64% a dosiahol hodnotu 4,77 miliarda USD. Najvyšší nárast spomedzi obchodu s tovarom dosiahli priemyselné tovary a poľnohospodárske výrobky, ktoré vzrástli o 37%, respektíve o 67%. Jedinou významnou výnimkou bol vývoz paliva a banských produktov, ktorý je o 10% nižší ako bola úroveň dosiahnutá v roku 2006, a to najmä v dôsledku poklesu cien ropy, pričom jeden barel ropy stál v roku 2006 približne 75 USD v roku 2017 to bolo len 55 USD. Tieto štatistiky sú celkovo dobrou správou pre celosvetovú ekonomiku, avšak poukazujú na najnovší trend, a tým je fakt, že v roku 2016 svetový obchod s tovarom zaznamenal najnižší rast od globálnej finančnej krízy v roku 2008, a to o 1,3 percenta. To je polovica úrovne dosiahnutého v roku 2015 a výrazne pod úrovňou priemerného ročného rastu 4,7% od roku 1980. Nízka úroveň rastu obchodu v roku 2016 je spôsobená čiastočne slabou dynamikou rastu HDP, ktorá bola v roku 2016 len 2,3%, o 0,4% nižšia ako v roku 2015, pričom priemerný ročný rast od roku 1980 bol 2,8%. V posledných rokoch došlo aj k poklesu pomeru rastu obchodu k rastu HDP, ktorý v dôsledku finančnej krízy klesol na približne 1: 1. To je v kontraste faktom, že obchod sa od konca druhej svetovej vojny v priemere zvyšoval 1,5-krát rýchlejšie ako svetové HDP. Hlavné ukazovatele obchodu boli však v roku 2017 vo všeobecnosti pozitívnejšie, pričom rast obchodu sa v roku 2017 odhaduje na 2,4%. Pri pohľade na údaje v roku 2016 je zrejmé, že obchod zostáva vysoko koncentrovaný. Pokiaľ ide o obchodné a komerčné služby, desať najväčších „obchodníkov“ predstavuje viac ako polovicu svetového obchodu. Napriek tomu rozvíjajúce sa ekonomiky zvyšujú svoj podiel na svetovom obchode. Pri obchodovaní s tovarom sa tento podiel pri rozvíjajúcich sa ekonomikách zvýšil na 41%, zatiaľ čo pri komerčných službách sa zvýšil na 36%. Podiel najmenej rozvinutých krajín (LDCs) na celosvetovom vývoze tovaru a obchodných služieb je však naďalej príliš nízky, menej ako 1%.¹¹

V oblasti služieb rástli najrýchlejšie cestovné a iné komerčné služby (kategória zahŕňajúca finančné a obchodné služby). Nárast cestovného ruchu bol zapríčinený najmä stále silnejúcim vnútroregionálnym cestovným ruchom. Svetový export cestovného ruchu, ktorý zahŕňa výdavky cestujúcich na tovary a služby počas ich návštevy v zahraničí, vzrástol v roku 2016 o 2%. To odzrkadľuje zvýšenie počtu turistov na celom svete a rozšírenie cestovného

¹¹ World trade statistical review 2017. In Wto.org. [online]. [Citované 20.01.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf>

ruchu najmä v Ázii, pričom práve Čína sa stáva čoraz dôležitejším zdrojom výdavkov pri zámorských cestách. V kategórii ostatné komerčné služby boli najrýchlejšie rastúcimi informačné a komunikačné technológie (IKT). Počítačové služby zaznamenali viac ako 72% exportu IKT, čo predstavuje 353 miliárd USD. To bolo čiastočne spôsobené a podporené rozšírením dohody WTO o informačných technológiách¹², ku ktorej došlo v decembri 2015.¹³ Vzostup nových technológií bude mať pravdepodobne v nadchádzajúcich rokoch pozitívny vplyv na digitálny obchod a ponúkne podnikom na celom svete mnoho nových príležitostí. Dobrá tvorba politiky v tejto oblasti si vyžaduje zlepšenie štatistiky o digitálnom obchode, na ktorej momentálne pracuje špeciálna pracovná skupina ktorú vytvorila Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a WTO.¹⁴

1.2 Súčasný trendy v realizácii obchodnej politiky

V minulosti sa významný ekonóm Richard Baldwin vyjadril: "Liberalizácia regionálneho obchodu zamaskuje zemeguľu ako požiar." Vo svojom tvrdení sa vzhľadom sa súčasne smerovanie obchodných politík väčšiny štátov nemýlil. Preferenčné obchodné dohody (PTA) sa zvýšili z 20 v roku 1990 na dnešných takmer 300 a stali sa kľúčovou črtou medzinárodnej obchodnej politiky.¹⁵ Práve vývoj počtu preferenčných obchodných dohôd, ktoré sú v platnosti od roku 1980 do roku 2018 znázorňuje nasledujúci graf.

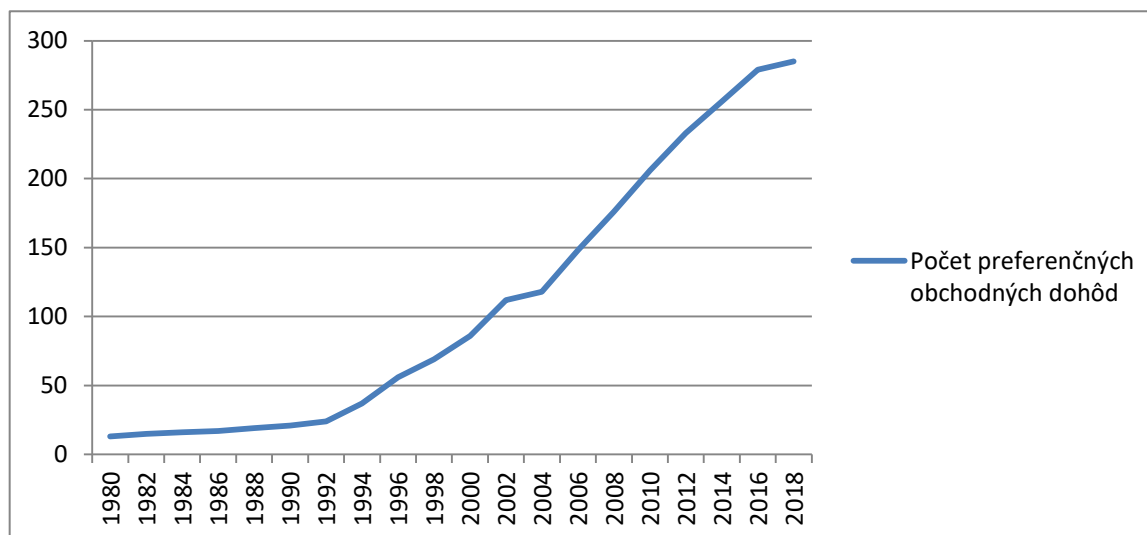
¹² Dohoda WTO o informačných technológiách bola prijatá v Singapure 1996 kedy sa 43 krajín zaviazalo odstrániť všetky clá a iné poplatky na IT produkty. V roku 2015 na konferencii v Nairobi sa táto dohoda rozšírila, kedy sa 53 štátov dohodlo na zrušení clá pre 201 vybraných IT produktov. Tieto produkty predstavujú asi 10% z celkového svetového obchodu a ročná hodnota ich obchodovania dosahuje 1,1 bilióna eur.

¹³ Elektronika by mohla zlacnieť. Krajiny WTO podpísali dohodu o odstránení ciel. In Etrend.sk. [online]. [Citované 20.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.etrend.sk/ekonomika/elektronika-by-mohla-zlacnieť-krajiny-wto-podpisali-dohodu-o-odstraneni-ciel.html>>

¹⁴ World trade statistical review 2017. In Wto.org. [online]. [Citované 21.01.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf>

¹⁵ Brexit, the US, China and the future of global trade. In World Economic Forum. [online]. [Citované 14.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2018/02/brexit-china-global-trade>>

Graf 2: Počet uzavretých preferenčných dohôd v rokoch 1980-2018

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: Welcome to the Regional Trade Agreements Information System (RTA-IS). In Rtais.wto.org. [online]. [Citované 1.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://rtais.wto.org/UI/charts.aspx>>

Ako príklad snahy liberalizácie obchodu môžeme poukázať reakciu na nedávne udalosti, kedy sa USA rozhodlo odstúpiť od transpacifického partnerstva (TPP). Namiesto úplného pádu partnerstva sa zvyšných 11 štátov rozhodlo uzavrieť dohodu bez USA, a tak bola v marci 2018 podpísaná ázijsko-pacifická dohoda o voľnom obchode (CPTPP).¹⁶

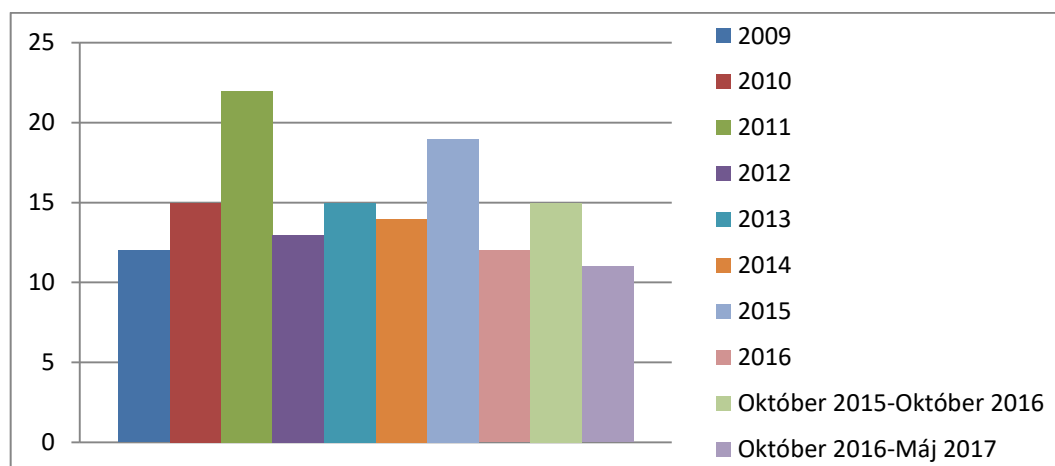
Každá krajina sveta je súčasťou aspoň jednej preferenčnej obchodnej dohody. Posledným štátom ktorý podpísal svoju prvú takúto dohodu bolo v roku 2016 Mongolsko keď podpísalo dohodu s Japonskom. Je otázne, akou cestou sa v budúcnosti budú uberať najsilnejšie krajiny sveta, či ich snahou bude aj naďalej podporovanie regionálnej integrácie alebo udalosti ako odstúpenie USA od TPP alebo TTIP vyústia k ustupovaniu od týchto procesov. Vlády sa väčšinou snažia o ich presadzovanie pretože zvyšujú produktivitu a profitujú z nich aj spotrebitelia. Preferenčné obchodné dohody vplývajú aj na regionálny

¹⁶ Ázijsko-pacifická dohoda uvoľní obchod pre 11 krajín. In Pravda.sk. [online]. [Citované 8.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/461538-azijsko-pacificka-dohoda-uvolni-obchod-pre-11-krajin/>>

mier a bezpečnosť. Hoci sú názory na takéto dohody často rozličné, väčšina ekonómov sa zhoduje, že podporujú obchod medzi členmi a majú tak pozitívny vplyv na rast ekonomík.¹⁷

Monitorovacia správa WTO za rok 2017 ukazuje, že od polovice októbra 2016 do polovice mája 2017 členovia WTO implementovali 74 nových opatrení obmedzujúcich obchod, čo predstavuje v priemere takmer 11 nových opatrení za mesiac. To predstavuje výrazný pokles oproti výročnej správe z roku 2016, ktorá zaznamenala v priemere 15 opatrení za mesiac a zároveň najnižší mesačný priemer od roku 2008. Opatrenia obmedzujúce obchod zahŕňajú zavedenie nových dovozných alebo vývozných ciel, zvýšenie počtu existujúcich dovozných alebo vývozných ciel, zavedenie zákazov dovozu alebo množstevných obmedzení a vytvorenie zložitejších colných predpisov. Trvanie týchto opatrení môže byť dočasné alebo trvalé.¹⁸ V nasledujúcom grafe máme znázornený priemerný mesačný počet nových zavádzaných opatrení obmedzujúcich obchod v rokoch 2009 až 2017.

Graf 3: Priemerný mesačný počet nových zavádzaných opatrení obmedzujúcich obchod v rokoch 2009-2017

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: World trade statistical review 2017. In Wto.org. [online]. [Citované 23.03.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf>

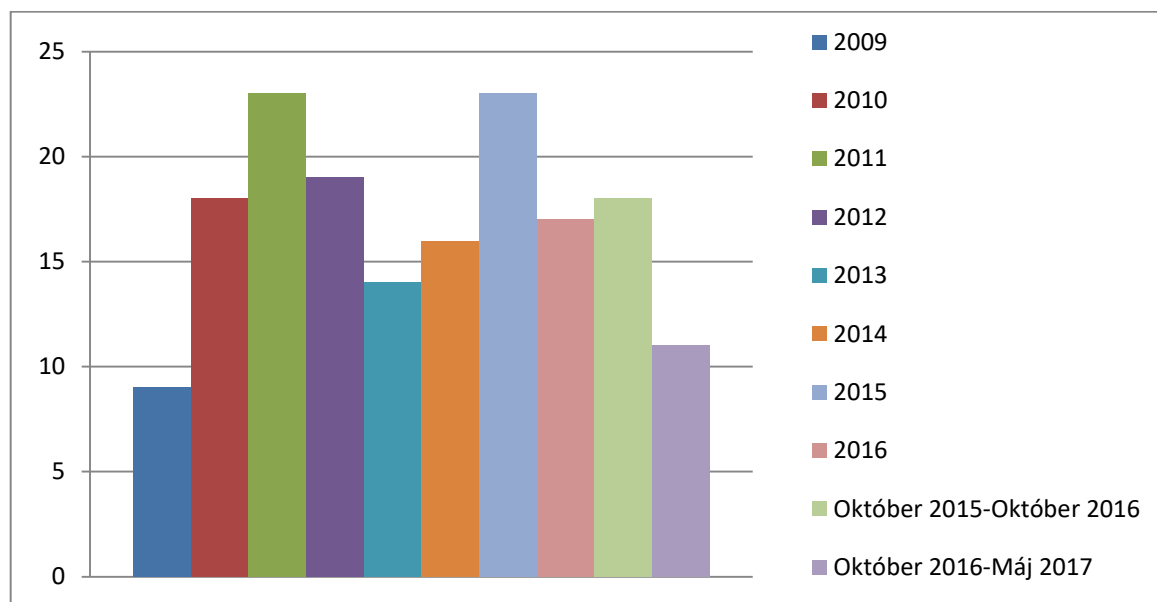
Počas toho istého obdobia členovia WTO zaviedli 80 opatrení zameraných na uľahčenie obchodu, čo predstavuje len niečo viac ako 11 nových opatrení mesačne. Ide o

¹⁷ Brexit, the US, China and the future of global trade. In World Economic Forum. [online]. [Citované 14.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2018/02/brexit-china-global-trade>>

¹⁸ World trade statistical review 2017. In Wto.org. [online]. [Citované 14.03.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf>

druhý najnižší mesačný priemer od roku 2008. Výdavky na pokrytie opatrení na uľahčenie dovozu (183 miliárd USD) sú viac ako trojnásobne vyššie ako odhadované výdavky pokrytia opatrení obmedzujúcich dovoz (49 miliárd USD) a viac ako šesťkrát vyššie ako očakávané obchodné nápravné opatrenia (27 miliárd USD). Konkrétny priemerný mesačný počet nových zavádzaných opatrení podporujúcich obchod máme znázornený v nasledujúcom grafe. Údaje v grafe sú za sledované obdobie 2009 až 2017.

Graf 4: Priemerný mesačný počet nových zavádzaných opatrení podporujúcich obchod v rokoch 2009-2017

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: World trade statistical review 2017. In Wto.org. [online]. [Citované 23.03.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf>

Vo februári v roku 2017 do platnosti taktiež vstúpila Dohoda WTO o uľahčení obchodu (TFA). Rokovania o tejto dohode boli ukončené v roku 2013 na Bali, keď sa rozhodlo, že dohoda nadobudne platnosť, keď dve tretiny členov WTO dokončia svoj vnútroštátny proces ratifikácie a oznámia WTO výsledok zodpovedajúcim spôsobom. Tento míľnik bol dosiahnutý 22. februára, keď bolo dosiahnuté prekročenie 110 akceptácií. Cieľom TFA je zefektívniť, zjednodušiť a zjednotiť colné postupy a uľahčiť tak tok tovaru cez hranice. Úplné vykonávanie dohody by malo viesť k zníženiu obchodných nákladov členov WTO o 14,3 percenta. TFA je jedinečná v tom, že umožňuje rozvíjajúcim sa ekonomikám stanoviť si vlastný harmonogram implementácie v závislosti od ich možností a kapacity. Tieto ekonomiky

majú možnosť taktiež uviesť, akú pomoc potrebujú na budovanie kapacít pre implementáciu tejto dohody. Dohoda o uľahčení obchodu bola zriadená WTO na pomoc rozvojovým ekonomikám, ich špecifickým potrebám, a identifikovať potenciálnych rozvojových partnerov.^{19,20}

Komisárka EÚ pre obchod, Cecilia Malmström, sa pri nadobudnutí platnosti tejto dohody vyjadrila: „*Vďaka lepším konaniam na hraniciach a rýchlejším a plynulejším obchodným tokom sa oživi globálny obchod v prospech občanov a podnikov vo všetkých častiach sveta. Najviac pri tom získajú malé podniky, ktoré zaťažovala každodenná byrokracia a komplikované pravidlá.*“ Jej tvrdenie doplnil Neven Mimica, komisár pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj, ktorý povedal: „*Obchod je kľúčovým faktorom udržateľného rozvoja. Vďaka novej dohode sa bude môcť využívať obrovský potenciál obchodu. Som pripravený pomôcť našim partnerským krajinám, aby z tejto dohody vyťažili čo najviac.*“ EÚ vyčlenila 400 miliónov eur, ktoré budú použité pri implementácii reforiem v rozvojových krajinách, pri ktorých sa predpokladá najväčší priestor na zlepšenie, a majú najväčší potenciál na využívanie výhod plynúcich z tejto dohody. EÚ sa touto dohodou takisto bude snažiť o zníženie korupcie a zvýšenie možnosti malých a stredných podnikov pri zapájaní sa do globálnych hodnotových reťazcov.²¹

1.3 Nové výzvy obchodnej politiky Európskej únie

Podľa európskej komisárky pre obchod Cecílie Malmström, sme v posledných rokoch čoraz viac videli presadzovanie myšlienky zvrátenia trendu rastúcej globalizácie a otvorenosti hraníc. Faktom však ostáva, že krajiny vo svete a najmä štáty Európy profitujú zo vzájomného obchodu, spolupráce, a tým potvrdzujú dôležitosť vzájomnej závislosti. Potvrdzujú to údaje, že v EÚ 31 miliónov pracovných miest závisí od vývozu, ďalšie milióny pracovných miest sú naviazané na dovoz a na obchod v rámci samotného vnútorného trhu. Otvorený trh je dôležitý aj v prípade priamych zahraničných investícií a pracovných miest ktoré sú na ne nadviazané,

¹⁹ WTO's Trade Facilitation Agreement Takes Effect. In Ictsd.org. [online]. [Citované 23.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges/news/wtos-trade-facilitation-agreement-takes-effect>>

²⁰ Rozvojové ekonomiky musia uviesť ustanovenia dohody ktoré môžu vykonávať okamžite (záväzky kategórie A), ustanovenia pri ktorých budú vyžadovať viac času (záväzky kategórie B) a ustanovenia, v ktorých vyžadujú podporu pri budovaní kapacít (záväzky kategórie C).

²¹ EÚ víta nadobudnutie platnosti dohody WTO o uľahčení obchodu. In europa.eu. [online]. [Citované 23.01.2018]. Dostupné na internete: <europa.eu/rapid/press-release_IP-17-188_sk.pdf>

tie dosiahli v roku 2016 hodnotu 4,5 bilióna EUR. Vzájomný obchod je takisto dôležitý pri podpore hodnôt a noriem EÚ a ich šírení po celom svete, je to spôsob ako pomôcť najchudobnejším na planéte rozvíjať, rásť a zlepšovať svoj život či spôsob spolupráce s inými národmi pri podporovaní zmien.²²

Odporcovia presadzovania myšlienky otvorených hraníc by si mali uvedomiť, že otvorený obchod neznamená tolerovanie nekalých praktík, ako je dumping alebo dotácie, ktoré môžu mať významné negatívne účinky na pracovné miesta a podniky v Európe. Výzvou obchodnej politiky Európskej únie je tak momentálne aj upravenie a sprísnenie legislatívy v tejto oblasti najmä vzhľadom na dovoz výrobkov z Číny, nakoľko nadmerná kapacita, najmä ocele ostáva v tejto krajine vážnym problémom. Vzhľadom na to, že väčšina Európanov si potrpí na kvalitu potravín, výrobkov alebo služieb, majú obavy, že obchodná politika môže znížiť ich hodnoty a štandardy, ktoré preferujú a na ktoré sú zvyknutí. Európska únia však na tieto obavy reagovala a jasne poukázala pri rokovaní s Kanadou a USA o dohode CETA respektíve TTIP, že výsledkom a ich snahou pri uzatváraní obchodných dohôd je, že kvalita a štandardy by mali ísť smerom hore a nie dole. Vlády majú naďalej právo regulovať a rozhodnúť sa, ktoré služby by mali byť verejnými službami. Potraviny, ktoré konzumujeme, a výrobky, ktoré kupujeme, by aj naďalej mali spĺňať normy stanovené európskymi zákonodarcami v rámci európskych postupov. Európska únia v reakcii na možné obavy navrhla napríklad pri dohode CETA nový investičný súdny systém, transparentný a predvídateľný, so stálymi, kvalifikovanými a nezávislými rozhodcami a právom odvolania sa. Je to myšlienka, ktorá by mohla byť podstatou trvalého multilaterálneho systému investičných súdov. Prostredníctvom tohto nového, viacstranného, reformovaného, transparentnejšieho a spravodlivejšieho investičného súdu môžeme preukázať odhodlanie Európskej únie, že voľný obchod bude spravodlivý, nakoľko sú zlučiteľné s legitímnosťou a zodpovednosťou a reagujú na verejný záujem.²³

Európska únia a obzvlášť jej obchodná politika čelila v rokoch 2016 a 2017 trom významným udalostiam, s ktorými sa musela a aj bude musieť v budúcnosti vysporiadať.

²² The future of EU trade policy | Bruegel. In Bruegel.org. [online]. [Citované 20.01.2018]. Dostupné na internete: <<http://bruegel.org/events/the-future-of-eu-trade-policy/>>

²³ The future of EU trade policy. In App.croneri.co.uk. [online]. [Citované 21.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://app.croneri.co.uk/feature-articles/future-eu-trade-policy?product=32>>

Prvou bolo úspešné júnové hlasovanie vo Veľkej Británii o odstúpení z EÚ, čím sa zmenší veľkosť trhu EÚ a zníži jej vyjednávaciu silu vo svete. V októbri časť Belgicka, a to územie Valónska spôsobilo meškanie podpísania a takmer pád Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody CETA medzi Európskou úniou a Kanadou. Koncom roka 2016 sa stala ďalšia významná udalosť, a to víťazstvo Donalda Trumpa v novembrových prezidentských voľbách v USA.

1.3.1 Rast protekcionizmu v obchodnej politike USA

Nový americký prezident Donald Trump sa v jednej zo svojich predvolebných kampaní vyjadril: „*Ako môžeme dovoliť Číne, aby ničila našu krajinu, brala Američanom prácu, bránila našim firmám vstúpiť na svoj trh? Ak ma zvolíte prezidentom, tak Vám sľubujem, že Čína ani žiadna iná krajina nás nebude viac využívať*“.²⁴ Hoci tieto slová na väčšinu voličov zapôsobili a Donald Trump nakoniec prezidentské voľby skutočne vyhral, protekcionizmus ktorý začal po svojom nástupe do funkcie praktizovať, vzbudzuje veľké obavy v mnohých krajinách, vrátane Európskej únie.²⁵ Prezident USA žiadal zrušenie obchodnej dohody medzi USA a EÚ (TTIP) ako aj dohodu o Transpacifickom partnerstve (TPP). Okrem toho sľúbil aj agresívnejší prístup čo sa týka vzájomného obchodu so štátmi ako Čína, Japonsko alebo Nemecko. Okrem týchto obchodných opatrení chcel postaviť aj veľký múr na hranici s Mexikom a zavedenie nižšej korporátnej dane.²⁶ Svoje predvolebné sľuby začal hneď plniť v roku 2017 vydal príkaz o zrušení dohody o Transpacifickom partnerstve ktorú podpísal v roku 2016 Barack Obama ale nestihla byť ešte ratifikovaná. Donald Trump to argumentoval tým, že dohoda by bola pre USA nevýhodná a znamenala by len ďalší presun výroby z USA do Ázie.²⁷ Táto dohoda bola nakoniec podpísaná aj bez účasti USA. V marci

²⁴ Donald Trump: We can't allow China to 'rape our country' - CNN Video. In CNN. [online]. [Citované 9.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://edition.cnn.com/videos/politics/2016/05/01/donald-trump-china-rape-our-country.cnn>>

²⁵ (Ne)dobry obchod podľa Trumpa alebo 3 dôvody, prečo na nového amerického prezidenta doplatí globálna ekonomika. In Denník N. [online]. [Citované 16.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://dennikn.sk/blog/664916/nedobry-obchod-podla-trumpa-alebo-3-dovody-preco-na-noveho-americkeho-prezidenta-doplaci-globalna-ekonomika/>>

²⁶ Môže narušiť piliere svetovej ekonomiky. Experti veria, že Trump nenaplní sľuby. In Finweb.hnonline.sk. [online]. [Citované 16.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/financie-a-burzy/857728-moze-narusit-piliere-svetovej-ekonomiky-experti>>

²⁷ Trump zrušil dohodu medzi USA a Pacifikem. Měla pokrýt dvě pětiny světové ekonomiky - Info.cz. In Info.cz. [online]. [Citované 17.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.info.cz/byznys/trump-zrusil-dohodu-mezí-usa-a-pacifikem-mela-pokryt-dve-petiny-svetove-ekonomiky-3562.html>>

2018 ju podpísalo 11 zvyšných krajín pod názvom Komplexná a progresívna dohoda pre Transpacifické partnerstvo (CPTPP) a jej úlohou bude znížiť clá v členských krajinách, ktoré tvoria okolo 14% svetového HDP.²⁸ Čo sa týka obchodnej dohody TTIP medzi USA a EÚ, po nástupe nového prezidenta USA sú rokovania pozastavené. Americký prezident sa vyjadril, že USA preferuje bilaterálne dohody s jednotlivými členskými štátmi a nie s úniou ako celkom. Ďalšou dohodou, ktorej pohrozil že z nej USA odstúpi, je Severoamerická dohoda o voľnom obchode NAFTA. V roku 2017 prebiehali rokovania o reforme tejto dohody a Donald Trump sa vyjadril že on je za spoločný americko-kanadský obchodný pakt bez účasti Mexika. Rokovania stále trvajú a ešte stále nie je jasné či sa USA z tejto dohody nakoniec stiahnu.²⁹

Donald Trump takisto pohrozil, že uvalí 35% clá na dovoz nemeckých áut do USA. Kritizoval nemecké automobilky za to, že autá dovážané do USA sa nevyrábajú v USA, ale v Mexiku. V podobnom kontexte kritizoval aj ostatné automobilky ktoré využívajú lacnú pracovnú silu v Mexiku ako napríklad japonskú Toyotu. V marci 2018 podpísal Donald Trump dekrét o uvalení ciel na import ocele a hliníka. Tieto cla na dovoz ocele budú vo výške 25%, pri hliníku to bude 10%. Vyhlásil že tým len chráni národnú bezpečnosť a amerických robotníkov. Výnimku na tieto clá udelil iba členským štátom NAFTA Kanade a Mexiku. Ostatné krajiny ako napríklad štáty EÚ alebo Čína už chystajú prípadné protiopatrenia. Európska únia v prípade, že clá vojdú do platnosti a USA pri nich neuvalí výnimku na EÚ, plánuje zaviesť odvetné cla na dovoz motoriek, bourbonu a džínsov. Stále viac sa spomína že to môže byť začiatok obchodnej vojny medzi týmito obchodnými veľmocami s negatívnymi dôsledkami na hospodárstvo a práve tomuto sa Európska Komisia snaží zabrániť.³⁰

1.3.2 *Odchod Veľkej Británie z EÚ*

Po úspešnom referende o odchode Veľkej Británie z Európskej únie, Veľká Británia 29. marca 2017 formálne požiadala o odchod z EÚ. Toto odlúčenie výrazne oslabí Európsku

²⁸ 6 things to know about the trans-Pacific trade pact CPTPP. In The Straits Times. [online]. [Citované 8.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.straitstimes.com/world/6-things-to-know-about-the-trans-pacific-trade-pact-cptpp>>

²⁹ Rokovania o zmene obchodnej dohody NAFTA prebiehajú pomaly. In Pravda.sk. [online]. [Citované 17.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/456569-rokovania-o-zmene-obchodnej-dohody-nafta-prebiehaju-pomaly/>>

³⁰ Trump zaviedol obávané clá, EÚ pripravuje protiopatrenia. Sme pred prahom obchodnej vojny?. In Finweb.hnonline.sk. [online]. [Citované 17.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/tema-zydna/1707479-trump-avizoval-zavedenie-ciel-eu-pripravuje-protiopatrenia-sme-pred-prahom-obchodnej-vojny>>

úniu a bude menej ekonomicky dôležitá pre ostatné krajiny. BREXIT taktiež zmenší veľkosť trhu EÚ, významné množstvo dovážaných výrobkov, zahraničných investícií v EÚ, export EÚ a jej investície do zahraničia.³¹ Za odchod z EÚ hlasovalo 51,9% zúčastnených voličov pričom názory voličov sa geografický výrazne líšili. Wales a vidiek Anglicka hlasoval väčšinou za odchod z EÚ, zatiaľ čo Londýn, Škótsko a Severné Írsko boli rozhodnuté v Európskej únii zostať aj naďalej. Hlavné dôvody odlúčenia Veľkej Británie z EÚ sú ekonomického charakteru. Európa za posledné desaťročie stagnovala, čo malo za následok veľa migrujúcich pracovníkov z chudobnejších krajín Európy práve do Veľkej Británie, kde vytlačili lacnú domácu britskú pracovnú silu. Voľný pohyb pracovnej sily v EÚ sa zdal byť v rozpore s ochranou britských pracovných miest a britskej identity. Spolu s narastajúcou nerovnosťou v príjmoch a xenofóbiou z hrozby terorizmu v Európe mnohé časti britskej populácie obviňovali EÚ ako zdroj ich problémov.³² V nasledujúcej tabuľke je znázornená pozícia Veľkej Británie v globálnom obchode EÚ v roku 2016 a jej podiely na celkovom HDP EÚ, celkovom importe a exporte EÚ.

Tabuľka 2: Pozícia Veľkej Británie v globálnom obchode EÚ v sledovanom období

	2000	2010	2016	2017
Podiel VB na celkovom HDP EÚ	18,5%	14,4%	16%	15,2%
Podiel VB na celkovom importe EÚ	14,8%	11,7%	12%	11,5%
Podiel VB na celkovom exporte EÚ	13,6%	10,5%	10,3%	10,1%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: <http://ec.europa.eu/eurostat>

V predchádzajúcej tabuľke vidíme podiel Veľkej Británie na HDP, importe a exporte Európskej Únií. Môžeme z nej vyčítať jej dôležitosť pre EÚ nakoľko sa výraznou mierou podieľala na jej výkonnosti. Najvyšší podiel vo všetkých troch ukazovateľoch dosahovala v roku 2000, odkedy sa tieto podiely mierne znížili. Hodnoty v tabuľkách nám znázorňujú, že

³¹ Trade Policy in a Changing EU and an Uncertain World. In Eui.eu. [online]. [Citované 22.12.2017]. Dostupné na internete: <<https://www.eui.eu/Documents/RSCAS/JMF-25-Presentation/EUI2017-Young.pdf>>

³² The Economic Impact of Brexit on UK and EU Trade – Richard Chen – Medium. In Medium. [online]. [Citované 19.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://medium.com/@rchen8/the-economic-impact-of-brexit-on-uk-and-eu-trade-464dd090f92e>>

Veľká Británia má dlhodobo väčší podiel na celkovom importe EÚ ako na jej celkovom exporte. Otázkou ostáva, ako sa EÚ po odlúčení tohto jej dôležitého člena dokáže s touto situáciou vyrovnáť.

Štáty, na ktoré bude mať BREXIT najväčší vplyv sú Írsko, Holandsko, Belgicko a Nemecko. Práve tieto krajiny vyvážajú do Spojeného kráľovstva výrazne viac ako odtiaľ dovážajú a práve BREXIT by mal výrazne zvýšiť náklady na obchod medzi Veľkou Britániou a členskými štátmi Európskej únie. Pre Írsko by opätovné zavedenie colnej hranice spôsobilo nové náklady a stratený čas na cezhraničné transakcie. Holandsko je druhým najväčším obchodným partnerom Spojeného kráľovstva, pokiaľ ide o objem a podiel dovozu a vývozu. Spojené kráľovstvo je najobľúbenejšou destináciou pre holandských investorov a Holandsko je druhou najobľúbenejšou destináciou pre britských investorov. Pokiaľ ide o Belgicko, veľká časť jeho dovozu a vývozu závisí od Spojeného kráľovstva. Napokon, Nemecko je najväčšou krajinou EÚ z hľadiska obchodu; BREXIT by odstránil veľkú časť výhod európskeho jednotného trhu pre nemecké hospodárstvo, najmä pre automobilový priemysel. V dôsledku veľkosti hospodárstva by však Nemecko mohlo kompenzovať tento pokles v obchode prostredníctvom vývozu do iných krajín.³³

BREXIT bude mať pravdepodobne veľký vplyv aj na sektory ako sú motorové vozidlá a ich súčasti, elektronické zariadenia a spracované potraviny. Predovšetkým motorové vozidlá sú najviac obchodované komodity medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom. Veľká Británia je 4. najväčší výrobca automobilov v EÚ a 13. celosvetovo a spolieha sa na dodávateľský reťazec primárnych surovín z EÚ. BREXIT by poškodil vývoz surovín z EÚ, ako je napríklad oceľ z nemeckého údolia Ruhr.³⁴

³³ The Economic Impact of Brexit on UK and EU Trade – Richard Chen – Medium. In Medium. [online]. [Citované 19.01.2017]. Dostupné na internete: <<https://medium.com/@rchen8/the-economic-impact-of-brexit-on-uk-and-eu-trade-464dd090f92e>>

³⁴ Top 20 Automobile Manufacturing Countries in 2016 - BizVibe. In Bizvibe Blog. [online]. [Citované 20.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.bizvibe.com/blog/top-20-automobile-manufacturing-countries-2016/>>

1.3.3 Snaha EÚ o zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja

EÚ taktiež pokračuje v snahe zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja rôznymi spôsobmi. Realizuje to prostredníctvom obchodných preferencií v rámci GSP³⁵, ktoré sú podmienené splnením podmienok v oblasti pracovných síl, životného prostredia, ľudských práv a transparentnej vlády. Tí, ktorí tieto podmienky nespĺňajú strácajú možnosť preferencie a Európska únia tam vysielala kontrolórov, ktorí majú za úlohu zistiť miestne podmienky. Pri najmenej rozvinutých krajinách sú využívané ešte širšie obchodné preferencie, ako napríklad preferenčné nulové sadzby na dovoz z týchto krajín. Vďaka nim Bangladéš dováža do Európskej Únie produkty v hodnote 15 miliónov EUR ročne. Tento vývoz pomáha krajine dostať sa z veľkej chudoby a vytvárať tisíce nových pracovných miest. Takisto sa v tomto štáte stali výrobné závody bezpečnejšími a zlepšujú sa aj ich pracovné práva. Ako ďalší dobrý príklad slúži Jordánsko, ktoré uchýlilo stovky tisíc sýrskych utečencov, utekajúcich pred vojnou v ich krajine. Európska únia zmenila dohodu a uľahčila dovoz výrobkov z Jordánska, čo podmienila vytvorením nových pracovných miest práve pre sýrskych utečencov v utečeneckých táboroch v blízkosti priemyselných zón. Tento príklad predstavuje činnosť obchodnej politiky Európskej únie pri tvorbe blahobytu ľudí v núdzi a pomáhania im. Európska Únia od svojich obchodných partnerov pri uzatváraní dohôd očakáva súhlas pri dodržiavaní medzinárodných dohovorov o práci a životnom prostredí. Tieto dohovory sa týkajú od detskej práce, chemických látok až po zmenu klímy. Napríklad krajiny nachádzajúce sa od Kanady po Strednú Ameriku nedávno ratifikovali dohovory niekoľko desiatok rokov staré vďaka obchodným dohodám Európskej Únie.³⁶

V roku 2018 Európska únia predĺžila o ďalšie dva roky preferenčné clá uplatňované v systéme GSP+ na dovoz textilu z Pakistanu. Tieto stimuly pomohli Pakistanu stať sa efektívnejším a konkurencieschopným partnerom v medzinárodnej ekonomike tým, že otvárajú nové možnosti príležitostí. Vďaka tomuto zariadeniu sa nie len že zvýšil celkový podiel Pakistanu na svetovom trhu, ale aj vývoz do EÚ zo 4,54 miliardy eur v roku 2013 na 6,29 miliardy eur. Štatút GSP+ poskytol Pakistanu príležitosť na zlepšenie svojich vzťahov s

³⁵ GSP alebo Všeobecný systém preferencií umožňuje zraniteľným rozvojovým krajinám platiť nižšie alebo žiadne clá pri ich exporte na trh Európskej únie. Tým im zjednodušuje prístup na trhy EÚ a prispieva k ich rastu.

³⁶ The future of EU trade policy. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 24.01.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/january/tradoc_155261.pdf>

EÚ, a to nielen z hľadiska obchodu, ale aj z hľadiska hospodárskych a politických vzťahov. To prispelo k zníženiu chudoby, podpore trvalo udržateľného rozvoja a podpore celkového obchodu.³⁷

Výzvou a snahou obchodnej politiky Európskej únie je okrem ochrany štandardov výrobkov a služieb na jej území aj ich propagácia v zahraničí. Jej záujmom je zabezpečenie toho, aby ostatné časti sveta prijali vysoké štandardy ochrany v oblastiach, ako je bezpečnosť spotrebiteľov, zdravie alebo ochrana životného prostredia, a tým sa podieľali na formovaní globalizácie. Zámerom EÚ je zabránenie obchodu, ktorý je v rozpore s jej hodnotami. Ako príklad môžeme uviesť prijaté nariadenia, ktoré obmedzujú obchod s nerastnými surovinami pochádzajúcimi z oblasti konfliktov, či zákaz vývozu tovaru ktorý sa používa na mučenie alebo trest smrti. Európska Únia predstavuje najväčší trh na svete. Svojím partnerom ma veľa toho čo ponúknuť, no taktiež očakáva že ich obchodný partner bude mať čo ponúknuť respektíve splní ich požiadavky. Obchodné dohody sa stávajú čoraz komplexnejšími a nezaoberajú sa iba ľahším prístupom na nové trhy. Obchod musí byť zodpovedný, v súlade s hodnotami Európskej Únie a všeobecnými hodnotami. Aj vďaka týmto stimulom pri dohodách sa podáva pomocná ruka najchudobnejším krajinám a tým sa Európska Únia snaží zlepšiť ich pracovné a životné podmienky.³⁸

Vzhľadom k tomu že ťažisko svetového hospodárstva sa postupne presúva do Ázie, respektíve viaceré štáty z tejto oblasti vykazujú rapídny nárast svojho hospodárstva, pre Európsku úniu je veľmi dôležité udržiavať s nimi čo najlepšie obchodné vzťahy. Ich snahou je vytvorenie čo najvýhodnejších obchodných dohôd a expandovať obchod alebo výrobu práve do tejto časti sveta.

1.4 Ázijsko-pacifický región

Ázijsko-pacifická oblasť sa nachádza na západnom pobreží Tichého oceána alebo v jeho blízkosti a zahŕňa zvyčajne štáty východnej, južnej a juhovýchodnej Ázie a Oceánie.

³⁷ PTEA hails continuity of GSP+ status by European body. In Fp.brecorder.com. [online]. [Citované 11.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://fp.brecorder.com/2018/02/20180222346202/>>

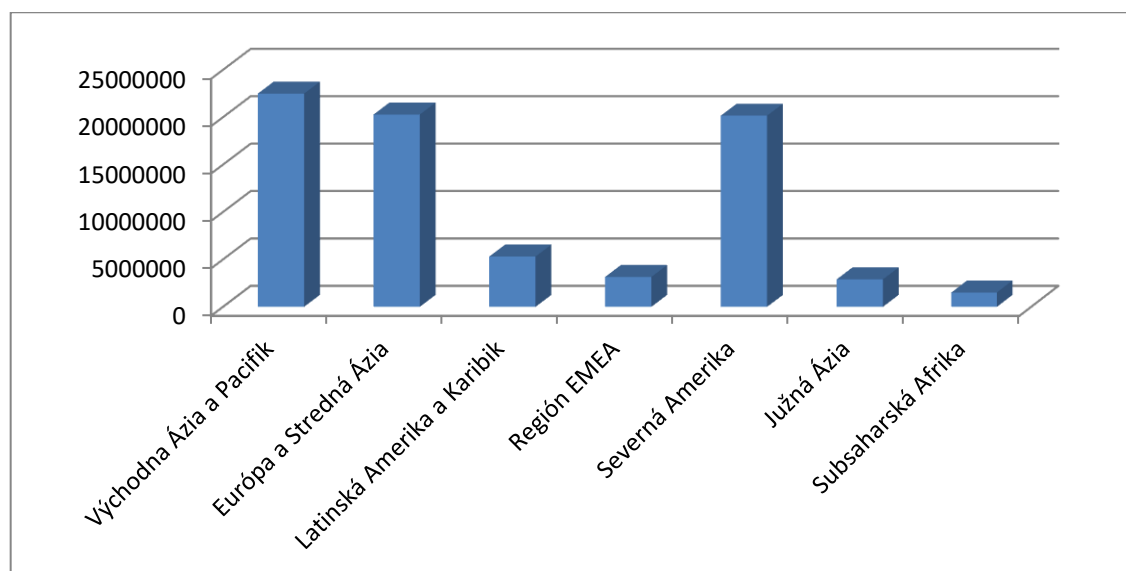
³⁸ The future of EU trade policy. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 24.01.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/january/tradoc_155261.pdf>

Termín ázijsko-pacifický región sa však v mnohých prípadoch týka aj Ruska a krajín v Severnej a Južnej Amerike, ktoré sa nachádzajú na východnom pobreží Tichého oceána.³⁹

Od roku 2010 obchodný vývoj v Ázii zapríčinil výraznú hospodársku zmenu regiónu, ktorá sa stala stredobodom svetového obchodu a podnikania. Kľúčovým faktorom v tejto ekonomickej transformácii je markantné zvýšenie ázijského vnútroregionálneho obchodu. Obchodná výmena v rámci regiónu rastie rýchlejšie ako vo zvyšných svetových regiónoch. Tento progres je zapríčinený hlavne zvyšujúcim sa počtom dohôd o voľnom obchode medzi ázijskými krajinami: od 53 podpísaných dohôd v roku 2000 až po viac ako 250 v roku 2015, z ktorých je až 150 v rámci regiónu.⁴⁰

V nasledujúcom grafe môžeme vidieť, že práve ázijsko-pacifický región sa na svetovom HDP podieľa najvyššou mierou. V roku 2016 sa táto hodnota pohybovala na úrovni 22 480 mld. USD. Až za týmto regiónom sa umiestnila Európa a Severná Amerika.

Graf 5: Hrubý domáci produkt v roku 2016 podľa regiónov

Zdroj: spracované podľa: Gross domestic product 2016. In Databank.worldbank.org. [online]. [Citované 26.01.2018]. Dostupné na internete: <<http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>>

³⁹ Member economies. In Apec.org. [online]. [Citované 24.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.apec.org/about-us/about-apec/member-economies.aspx>>

⁴⁰ European Union - Asia-Pacific Trade Relations: Tentative Bilateralism amidst Competing Plurilateral Initiatives. In Rjea.ier.ro. [online]. [Citované 24.01.2018]. Dostupné na internete: <http://rjea.ier.ro/sites/rjea.ier.ro/files/articole/RJEA_2016_vol16_no4_art3.pdf>

Ázijsko-pacifický región je svetovým lídrom v oblasti rastu HDP a najnovšie údaje poukazujú na medziročné zrýchľovanie tohto rastu. Hodnota rastu HDP za rok 2017 sa odhaduje podľa Medzinárodného menového fondu na 5,5%, v roku 2018 sa predpovedá 5,4%. Ázia je obzvlášť citlivá na pokles svetového obchodu, pretože región má vysoký podiel otvorenosti obchodu s výraznou angažovanosťou v globálnych dodávateľských reťazcoch. V Číne by sa mali prejaviť výraznejšie ako sa očakávalo zmeny ako napríklad starnutie obyvateľstva či pomalý rast produktivity. Obzvlášť náročné pre Áziu by mohlo byť prispôsobenie sa starnutiu obyvateľstva, nakoľko populácia s relatívne nízkou úrovňou príjmu v mnohých častiach regiónu rapídne starne. Ďalšou výzvou regiónu je otázka, ako zvýšiť rast produktivity hospodárstva, nakoľko súčinnosť so Spojenými štátmi a inými rozvinutými svetovými ekonomikami sa zastavila.⁴¹ V nasledujúcej tabuľke máme uvedené medziročné percentuálne zmeny v HDP vo vybraných štátoch ázijsko-pacifického regiónu v období rokov 2014 až 2017.

Tabuľka 3: Medziročné percentuálne zmeny HDP vo vybraných štátoch ázijsko-pacifického regiónu v sledovanom období (2014-2017)

Krajina	2014	2015	2016	2017
Austrália	2,8	2,4	2,5	3,1
Japonsko	0,3	1,2	1,0	1,2
Nový Zéland	2,8	3,1	4,0	3,1
Čína	7,3	6,9	6,7	6,6
India	7,2	7,9	6,8	7,2
Singapur	3,6	1,9	2,0	2,2
Hongkong	2,8	2,4	1,9	2,4
Južná Kórea	3,3	2,8	2,8	2,7
Indonézia	5,0	4,9	5,0	5,1
Malajzia	6,0	5,0	4,2	4,5
Filipíny	6,2	5,9	6,8	6,8
Vietnam	6,0	6,7	6,2	6,5
Mjanmarsko	8,0	7,3	6,3	7,5

Zdroj: spracované podľa: Asia and Pacific Preparing for Choppy Seas . In Imf.org. [online]. [Citované 24.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/APD/areo0517.ashx>>

⁴¹ Regional Economic Outlook: Asia Pacific, May 2017: Preparing for Choppy Seas. In IMF. [online]. [Citované 26.01.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.imf.org/en/Publications/REO/APAC/Issues/2017/04/28/areo0517>>

Najvyšší percentuálny nárast HDP za posledné štyri roky v ázijsko-pacifickom regióne zaznamenáva Čína, India a štáty ASEAN-u: Indonézia, Mjanmarsko, Malajzia, Filipíny a Vietnam. Vo všeobecnosti všetky štáty tohto regiónu zaznamenávajú v sledovanom období medziročný nárast. Jedinou výnimkou je malý ostrovný štát Brunej, ktorý vykazuje mierne mínusové hodnoty. India od roku 2014 vykazuje väčší ročný percentuálny nárast HDP ako Čína a je tak po Mjanmarsku druhou najrýchlejšie sa rozvíjajúcou krajinou regiónu. Najväčšia ekonomika regiónu Čína zaznamenáva od roku 2010, kedy bol jej ročný nárast HDP vyše 12% každoročný pokles, pričom v roku 2017 to bola hodnota 6,6%. Príčinou tejto stagnácie by malo byť spomalenie priemyselnej výroby a produkcie ocele vzhľadom na zníženie dopytu v rozvinutých krajinách. Naopak rýchlo rastúca ekonomika Indie môže ďakovať za tento výsledok najmä službám. Krajina sa však snaží aj o prilákanie zahraničných investícií v oblasti priemyselnej výroby, zvýšenie podielu priemyslu na HDP a stať sa tak globálnym výrobným centrom.⁴² Rýchlo rozvíjajúce sa štáty ASEAN-u profitujú najmä z priemyselnej výroby a lacnej pracovnej sily ktorá je v týchto menej rozvinutých štátoch. Štáty v tomto zoskupení disponujú dynamicky sa rozvíjajúcou ekonomikou a veľkým potenciálom do budúcnosti.

⁴² Indie: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. In Businessinfo.cz. [online]. [Citované 24.01.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/indie-zakladni-charakteristika-teritoria-18274.html>>

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom predkladanej diplomovej práce je poukázať na význam rokovaní o dohodách o voľnom obchode Európskej únie s ázijsko-pacifickým regiónom pre ďalšie smerovanie obchodnej politiky Európskej únie.

Na dosiahnutie nami určeného hlavného cieľa sme si stanovili tieto parciálne ciele:

- charakteristika globálneho hospodárskeho prostredia, tendencií jeho vývoja a zmien,
- charakteristika súčasných trendov v realizácii obchodných politík a poukázanie na neustále sa rozširujúci trend liberalizácie svetového obchodu a snahy väčšiny krajín o uľahčenie vzájomného obchodu,
- analýza výziev, ktorým musí obchodná politika Európskej únie aktuálne čeliť a hlavných udalostí, ktoré mali na jej realizáciu od roku 2016 najväčší vplyv,
- hospodárska charakteristika ázijsko-pacifického regiónu a obchodnej spolupráce regiónu s Európskou úniou,
- analýza obchodných vzťahov a perspektív uzavretia pripravovaných dohôd o voľnom obchode medzi Európskou úniou a vybranými krajinami z ázijsko-pacifického regiónu, a to konkrétne s Japonskom, Austráliou a Novým Zélandom.

Pri písaní tejto diplomovej práce sme využívali informácie potrebné na vypracovanie teoretickej a praktickej časti, ktoré sme získali z primárnych a sekundárnych zdrojov. Pre dostatočný prehľad o riešenej problematike bolo nevyhnutné preštudovanie mnohých domácich, no hlavne zahraničných internetových zdrojov a literatúry. Vzhľadom na aktuálnosť témy, ktorou sa zaoberáme hlavne v praktickej časti, bolo veľmi dôležité spracovanie a triedenie získaných poznatkov. Práve z tohto dôvodu, bolo našou snahou pracovať stále s čo najaktuálnejšími informáciami, ktoré sme získavali najmä z výročných správ organizácií, vyjadrení vysoko postavených politických predstaviteľov či vedeckých článkov.

V prvej kapitole tejto diplomovej práce sa venujeme globálnemu hospodárskemu prostrediu a zmenám, ktorými si muselo prejsť v posledných desaťročiach. Poukazujeme na stále výraznejšie presadzovanie liberalizácie svetového obchodu, ako aj na nástroje, ktorými

sa to štáty snažia realizovať. Ďalej podrobnejšie opisujeme výzvy, ktorým musela v posledných rokoch čeliť Európska únia. Za tieto výzvy, ovplyvňujúce obchodnú politiku Európskej únie sme si zvolili odchod Británie z EÚ ako aj zvolenie Donalda Trumpa za amerického prezidenta. Považujeme to za snahu niektorých krajín o spomalenie trendu liberalizácie, respektíve uzatvárania svojich hraníc, ktoré bude mať dopad aj na Európsku úniu, nakoľko bude musieť preorientovať smerovanie svojho obchodu do budúcnosti. Na záver tejto časti charakterizujeme ázijsko-pacifický región a vývoj jeho obchodu v posledných rokoch, z dôvodu poukázania na jeho potenciál, hospodársky rast v posledných rokoch ako aj perspektívu zo strany EÚ pre hlbšiu obchodnú spoluprácu do budúcnosti.

V praktickej a teda ťažiskovej časti tejto práce nadväzujeme na prvú kapitolu, analyzujeme vzájomný obchod Európskej únie s ázijsko-pacifickým regiónom a dohody o voľnom obchode, ktoré majú jednotlivé štáty z tohto regiónu s Európskou úniou podpísané, resp. sú v štádiu negociácií. V ďalšej časti tejto kapitoly analyzujeme obchodné vzťahy medzi Európskou úniou a tromi vybranými krajinami ázijsko-pacifického regiónu. Konkrétne sa budeme venovať Japonsku, Austrálii a Novému Zélandu a to z dôvodu perspektívy uzavretia dohôd o voľnom obchode s týmito krajinami a aktuálnosti rokovaní, ktoré momentálne prebiehajú. Tieto krajiny považujeme vzhľadom na dlhodobú obchodnú spoluprácu, historickú prepojenosť, objem obchodovaného tovaru a množstvá perspektívnych odvetví vzájomného obchodu za dôležitých partnerov pre EÚ. Podpísanie dohôd o voľnom obchode by tak mohlo prispieť k zvýšeniu vzájomného obchodu a hospodárskeho rastu zmluvných strán. Poukážeme na dôležitosť uzatvorenia novo - pripravovaných zmlúv o voľnom obchode či už z pohľadu jednej alebo druhej zmluvnej strany. Nakoľko zmluvy s týmito krajinami nie sú ešte v platnosti a stále sú v štádiu schvaľovania alebo rokovaní na rôznych stupňoch, mnohokrát sa bude jednať iba o očakávané výsledky ktoré sú založené na rôznych analýzach a štúdiách.

V poslednej štvrtej kapitole celkovo hodnotíme a diskutujeme výsledky našej práce, vyjadrujeme vlastný názor na riešenú problematiku.

Pri vypracovávaní diplomovej práce a za účelom naplnenia stanoveného hlavného cieľa a jednotlivých parciálnych cieľov bolo nevyhnutné využitie niekoľkých metód skúmania. V prvej kapitole pri charakteristikách globálneho hospodárskeho prostredia alebo ázijsko-pacifického regiónu sa využívala predovšetkým metóda deskripcie. Snahou bolo

podanie čo najaktuálnejších informácií z prevažne zahraničných overených zdrojov. Pre lepšie pochopenie problematiky reakcií obchodných politík na výzvy, ktorým musia neustále čeliť, sme využívali metódu analýzy. Táto metóda bola využitá ako v prvej, tak aj v tretej kapitole a pomohla nám s rozčlenením problematiky ako celku na menšie jednotlivé časti. Následne sme jednotlivé poznatky dosiahnuté v teoretickej, ale aj praktickej časti zosumarizovali pomocou metódy syntézy a hľadali medzi nimi súvislosti, ktorým sa venujeme záverečnej štvrtej kapitole. Vďaka týmto získaním vedomostiam sme si vytvorili na danú problematiku ucelený názor, ktorý vieme podporiť faktami spomenutými v práci. Pre porovnanie efektu podpísania dohôd o voľnom obchode medzi jednotlivými krajinami z ázijsko-pacifického regiónu s Európskou úniou bola využitá metóda komparácie. Porovnávali sme odvetvia v jednotlivých štátoch, ktoré by z podpísania týchto dohôd mohli ťažiť najviac, ale aj odvetvia, na ktoré by podpísanie dohody mohlo mať negatívne účinky.

3 Výsledky práce

Vzhľadom k neustálej liberalizácii a zložitosti svetového obchodu, je pre Európsku úniu veľmi dôležitá správna orientácia svojho obchodu a výber obchodných partnerov, u ktorých vidí potenciál na dlhodobu výhodnú obchodnú spoluprácu. Keďže ako už bolo spomínané, USA po nástupe Donalda Trumpa prechádzajú k väčšiemu protekcionizmu a dohoda TTIP je na mŕtvom bode, snahou EÚ je prehĺbenie obchodných vzťahov s krajinami Ázie, prípadne pacifikkej oblasti. Mnohé rokovania s krajinami z týchto obchodných blokov už boli úspešne ukončené a podpísané, no s mnohými je to stále v priebehu riešenia a dohadovania finálnych podmienok a požiadaviek.

3.1 Vzťahy medzi Európskou úniou a ázijsko-pacifickým regiónom

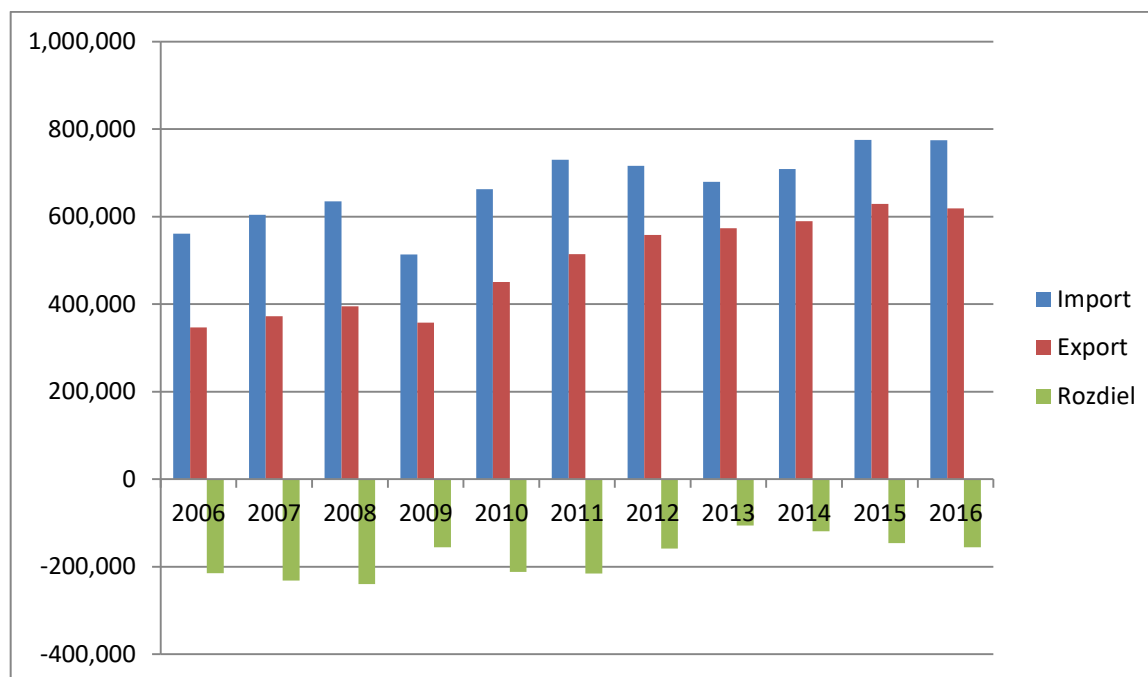
Ázia v posledných rokoch predstavuje pre Európsku úniu jej najdôležitejšieho partnera, nakoľko sa tam pomerne rýchlo presúva globálna ekonomická sila. Európska únia ma veľmi veľký vplyv v bezpečnostnom a mierovom sektore Ázie, ale len málo z jej politických cieľov ako zmena klímy alebo zachovanie multilaterálneho systému sa dá dosiahnuť bez pozitívnej angažovanosti Ázie. Európska únia by mala venovať väčšiu pozornosť tomu, aby Ázia dosiahla svoje vlastné politické ciele, či už v oblasti obchodu, spomínanej zmeny klímy, migrácie a terorizmu. Po tom čo Donald Trump v roku 2017 podpísal príkaz o odchode USA z Transpacifického partnerstva, obchodnej dohody s 12 tichomorskými krajinami, ktorá mala zvýšiť vzájomný obchod USA s krajinami tichomoria, sa naskytuje pre EÚ veľká príležitosť prehĺbenia obchodu s týmto regiónom.⁴³

Európska únia by tak mala pokračovať v uzatváraní bilaterálnych dohôd o voľnom obchode s vybranými partnermi, pričom by sa mala sústrediť a uprednostňovať jej strategických partnerov ako sú Čína, Japonsko, India či Južná Kórea. Európska únia sa musí snažiť o stabilizáciu bezpečnosti v danom regióne, pretože akýkoľvek konflikt by okamžite ovplyvnil globálne dodávateľské reťazce. V najbližšej budúcnosti by svoju pozornosť mala upriamiť na problémové krajiny ako Kórejská ľudovo demokratická republika alebo

⁴³ Trump odstúpil od Transpacifického partnerstva. Chce vyjednávať aj s úniou. In Finweb.hnonline.sk. [online]. [Citované 24.01.2018]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/896447-spojene-staty-odstupili-od-transpacifickeho-partnerstva-trump-podpisal-prikaz>>

Mjanmarsko. Snahou EÚ by mala byť takisto pomoc pri riešení historických dlhodobých sporov v regióne.⁴⁴

Graf 6: Export, Import a obchodná bilancia Európskej únie s Áziou v období rokov 2006 – 2016 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: European Union, Trade in goods with Asia (all countries). In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 25.01.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147207.pdf>

V grafe 6 vidíme vývoj vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Áziou v období rokov 2006 – 2016. V každom roku tohto obdobia prevažuje import z Ázie do Európskej únie nad exportom. Vidíme, že okrem rokov 2009 a 2013, kedy prebiehali globálna hospodárska kríza, respektíve dlhová kríza, sa objem obchodovaného tovaru každoročne zvyšoval. V rokoch 2015 a 2016 dosiahli hodnoty exportu aj importu obchodovaného tovaru medzi EÚ a Áziou historické maximá, s perspektívou ďalšieho budúceho rastu. Vo všeobecnosti je obchodná bilancia z hľadiska EÚ voči Ázií každý rok v deficite. Znamená to, že štáty Ázie sú viac závislé od exportu na trhy EÚ ako od importu z tohto regiónu, a naopak to platí aj pre EÚ.

⁴⁴ Trade Diplomacy in EU–Asia Relations. In Clingendael.org. [online]. [Citované 25.01.2018]. Dostupné na internete: <[https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade Diplomacy in EU-Asia Relations - Clingendael Report \(Sept 2014\).pdf](https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade%20Diplomacy%20in%20EU-Asia%20Relations%20-%20Clingendael%20Report%20(Sept%202014).pdf)>

Tabuľka 4: Najväčší obchodní partneri Európskej únie v roku 2016 v regióne Ázia-Pacifik (v mld. EUR)

Krajina	Celkový obchod	Import	Export	Obchodná bilancia
Čína	514,6	344,9	169,7	-175,2
Japonsko	124,6	66,6	58	-8,6
Južná Kórea	85,7	41,6	44,1	2,5
India	77,1	39,3	37,7	-1,6
Hongkong	53,3	18,2	35,1	16,9
Singapur	50,9	19,5	31,5	12,0
Austrália	45,5	13,1	32,4	19,3
Taiwan	44,9	25,9	19,0	-6,9
Vietnam	42,6	33,1	9,5	-23,6
Malajzia	35,1	21,9	13,2	-8,6
Thajsko	33,8	20,3	13,6	-6,7
Indonézia	25,1	14,6	10,5	-4,2

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: Client and Supplier Countries of the EU28 in Merchandise Trade . In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 26.01.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122530.pdf>

V tabuľke 4 vidíme najväčších obchodných partnerov Európskej únie z oblasti ázijsko-pacifického regiónu z hľadiska celkového vzájomného obchodu za rok 2016. Vidíme, že na prvých miestach sa umiestnili najväčšie ekonomiky Ázie ako sú Čína, Japonsko, Južná Kórea a India. Najväčší partner EÚ je s veľmi veľkým náskokom Čína, pričom jej export na trhy EÚ je vyše dvojnásobne väčší ako jej import. S väčšinou krajín v tejto tabuľke vykazuje EÚ zápornú obchodnú bilanciu, čo znamená že EÚ viac z Ázie dováža ako vyváža na tieto trhy. Najpriaznivejšiu obchodnú bilanciu má EÚ s krajinami Austrália, Hongkong a Singapur. Naopak, najviac nepriaznivú obchodnú bilanciu EÚ vykazovala v roku 2016 s Čínou, Vietnamom a Malajziou.

Ekonomické a politické prostredie ázijsko-pacifického regiónu sa rýchlo mení. V tomto regióne sa nachádza niekoľko najrýchlejšie rastúcich ekonomík na svete, pričom od roku 2000 sa značne zvýšila ich vnútorná obchodná výmena. V rámci obchodných vzťahoch spolupracuje EÚ s týmto regiónom na bilaterálnom základe. V súčasnosti prebiehajú

rokovania o dohodách o voľnom obchode s niekoľkými krajinami v tomto regióne, ktoré by mohli zvýšiť obchodné toky a pomôcť EÚ začleniť sa oveľa viac do ázijského hospodárstva. Momentálne jedinou uzavretou dohodou o voľnom obchode medzi EÚ a ázijskou krajinou je dohoda s Južnou Kóreou, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2011. Vďaka implementácii tejto dohody sa približne 70% obchodovaného tovaru oslobodilo od cla a vývoz Európskej únie do Južnej Kórey sa zvýšil od roku 2013 o 15%.⁴⁵

Európska únia má rozbehnuté rokovania o bilaterálnych dohodách s viacerými krajinami regiónu. Predpokladané dohody sa však líšia v závislosti od príslušného partnera. Napríklad rokovania o dohode o voľnom obchode a hospodárskom partnerstve s Japonskom zahŕňajú prístup na trh pre tovary, odstránenie ciel, služby, investície, verejné obstarávanie a trvalo udržateľný rozvoj. Naopak rokovania s Čínou sú zamerané na dvojstranu investičnú dohodu. Obchodné vzťahy s Čínou môžu byť niekedy až príliš napäté a to kvôli kapitalistickému systému krajiny a nízkym dumpingovým cenám čínskeho dovozu. Európska Únia však bude musieť prehodnotiť a upraviť svoje vzťahy a dohody s Čínou, pretože práve Čína je hlavným obchodným partnerom Japonska, Južnej Kórey, Taiwanu a Indie. Kooperácia obchodu medzi Čínou, Japonskom a Južnou Kóreou je v súčasnosti väčšia, ako sú obchodné vzťahy medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ. Okrem toho sa Čína stala východiskovým bodom vývozu Ázie, pričom ďalšie krajiny v regióne používajú Čínu ako cestu k celosvetovému vývozu. Keďže sa Čína postupne stáva výrobcom tovarov špičkovej technológie tak sa situácia môže obrátiť, a práve Čína začne využívať dohody o voľnom obchode ostatných ázijských krajín ako odrazový mostík pre export svojich výrobkov na ostatné svetové trhy. Po neúspešných rokovaníach o obchodnej dohode so zoskupením ASEAN v roku 2009 sa EÚ pustila do bilaterálnych rozhovoroch s desiatimi krajinami v tomto združení.⁴⁶

⁴⁵ Trade Diplomacy in EU–Asia Relations. In Clingendael.org. [online]. [Citované 26.01.2018]. Dostupné na internete: <[https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade Diplomacy in EU-Asia Relations - Clingendael Report \(Sept 2014\).pdf](https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade%20Diplomacy%20in%20EU-Asia%20Relations%20-%20Clingendael%20Report%20(Sept%202014).pdf)>

⁴⁶ Trade Diplomacy in EU–Asia Relations. In Clingendael.org. [online]. [Citované 26.01.2018]. Dostupné na internete: <[https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade Diplomacy in EU-Asia Relations - Clingendael Report \(Sept 2014\).pdf](https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade%20Diplomacy%20in%20EU-Asia%20Relations%20-%20Clingendael%20Report%20(Sept%202014).pdf)>

V nasledujúcej tabuľke sú popísané vzťahy EÚ s jednotlivými štátmi spoločenstva ASEAN a rokovania, ktoré tieto štáty absolvovali v rámci podpísania Dohôd o voľnom obchode s Európskou úniou.

Tabuľka 5: Rokovania EÚ s jednotlivými štátmi spoločenstva ASEAN o podpísaní Dohôd o voľnom obchode k 13.3.2018

Singapur	Obchodné a investičné rokovania z väčšej časti ukončené 17. októbra 2014, 10. júla 2015 podaný návrh na začatie ratifikácie dohody, pre nadobudnutie platnosti musí byť návrh schválený Európskou komisiou, radou a parlamentom
Malajzia	V septembri 2010 začiatok rokovaní o FTA, v apríli sa rokovania na žiadosť Malajzie zastavili. Momentálne obe strany posudzujú či sa zhodnú na spoločných podmienkach a opätovnom začiatku rokovaní.
Vietnam	2. decembra 2016 boli formálne ukončené rokovania o FTA. Dohoda by mohla vojsť do platnosti do konca roku 2018.
Thajsko	Začiatok rokovaní vo februári 2013, od vojenského prevratu v máju 2014 však nedošlo k žiadnej dohode a rokovania boli pozastavené. V prípade zlepšenia situácie v krajine je EÚ odhodlaná pokračovať v rokovaníach.
Indonézia	16. júla 2016 Rada udelila povolenie Komisii na začiatok rokovaní o FTA. Posledné kolo rokovaní sa uskutočnilo 5-9. februára 2018. Ďalšie kolo rokovaní ešte nie je potvrdené.
Filipíny	Rokovania o FTA sa formálne začali 22. decembra 2015. Prvé kolo rokovaní sa konalo v máji 2016, druhé vo februári 2017, pričom pre ďalšie kolo rokovaní ešte nebol stanovený žiadny dátum.
Mjanmarsko	Doteraz sa uskutočnili 4 kola rokovaní na ktorých sa dosiahol výrazný pokrok pre podpísanie FTA, avšak diskusie budú ešte musieť pokračovať. Pre ďalšie kolo rokovaní zatiaľ nebol stanovený žiaden dátum.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: OVERVIEW OF FTA AND OTHER TRADE NEGOTIATIONS. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 26.01.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf>

Tieto individuálne rokovania vytvorili napätie medzi krajinami združenia ASEAN a EÚ bola následne kritizovaná za snahu o oslabenie jednoty ASEAN-u, čo bolo v jasnom rozpore s cieľom EÚ podporovať regionálnu integráciu v Ázii. Prvou krajinou združenia ktorá začala s rozhovormi o dohode o voľnom obchode s EÚ bol Singapur. Rokovania o komplexnej dohode o voľnom obchode boli ukončené v októbri 2014, ale dohoda ešte stále nenadobudla platnosť v dôsledku sporu medzi Európskou komisiou a Radou týkajúceho sa právomocí EÚ. Rokovania o dohode o voľnom obchode prebiehajú s Malajziou, Vietnamom, Thajskom, Filipínami, Indonéziou a Mjanmarskom, zatiaľ čo s Kambodžou, Laosom a Brunejom sa

rokovania v budúcnosti ešte len budú musieť začať. V južnej Ázii mimo ASEAN-u začala EÚ v roku 2007 rokovania o dohode o voľnom obchode s Indiou. Dvojstranný dialóg však bol v lete 2013 pozastavený kvôli nezrovnalostiam na úrovni ambícií a výsledkov. V Tichomorí sa rokuje o dohode o voľnom obchode s Novým Zélandom. Táto krajina nepredstavuje výrazný exportný trh EÚ, pričom export ja iba na úrovni 0,2%, ale očakáva sa, že dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom otvorí dvere európskej obchodnej agendy pre Austráliu a ASEAN. Austrália a Nový Zéland majú podpísanú dohodu o užších hospodárskych vzťahoch s odhadovanou hospodárskou produkciou podobnou Severoamerickému združeniu voľného obchodu. Okrem toho obidve krajiny Tichomoria uzavreli s ASEAN-om ambiciózne dohody o voľnom obchode (AANZFTA). Preto výsledok rokovaní medzi EÚ a Novým Zélandom o dohode o voľnom obchode bude nesmierne dôležitý a môže mať vplyv aj na výsledok ich rokovaní so štátmi mimo Oceánie.⁴⁷

3.2 Perspektívy uzavretia dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom

Japonsko je jednou z najvyspelejších krajín na svete, čo odzrkadľuje aj fakt, že v roku 2017 bolo hospodárstvo Japonska z hľadiska parity kúpnej sily 4. najväčším spomedzi všetkých krajín sveta. Na prvých troch miestach sú Čína, USA a India. Takému to výsledku môže Japonsko ďakovať hlavne tomu, že v posledných 70 rokoch sa začala intenzívne rozvíjať hospodárska spolupráca medzi vládou a priemyslom, prísna pracovná etika a dobré znalosti v špičkových technológiách. Po druhej svetovej vojne Japonsko taktiež začalo s realizovaním reforiem ako záruka celoživotného zamestnania pre značnú časť Japonskej pracovnej sily a vzájomným prepojením štruktúr výrobcov, dodávateľov a distribútorov, známe pod názvom keiretsu.⁴⁸

Japonsko tak aj vďaka týmto zmenám vo svojom hospodárstve ukazovalo v povojnovom období impozantné medziročné hospodárske rasty. V 60-tych rokoch bol priemerný hospodársky rast 10%, v 70-tych rokoch 5%, a v 80-tych rokoch 4%. V 90-tych

⁴⁷ Trade Diplomacy in EU–Asia Relations. In Clingendael.org. [online]. [Citované 26.01.2018]. Dostupné na internete: <[https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade Diplomacy in EU-Asia Relations - Clingendael Report \(Sept 2014\).pdf](https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade%20Diplomacy%20in%20EU-Asia%20Relations%20-%20Clingendael%20Report%20(Sept%202014).pdf)>

⁴⁸ Japan. In Forbes. [online]. [Citované 12.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/places/japan/>>

rokoch minulého storočia sa však už tento hospodársky rast výrazne spomalil, a dosiahol v priemere iba niečo okolo 1,7%. Toto spomalenie bolo spôsobené neefektívnymi investíciami a prasknutím bubliny s cenami aktív. V súčasnosti predstavuje pre Japonsko závažný problém starnutie populácie, nízka miera pôrodnosti a nedostatok prírodných zdrojov. Po úplnom odstavení japonských jadrových reaktorov v dôsledku katastrofy spôsobenej zemetrasením a tsunami v roku 2011, sa japonský priemyselný sektor stal ešte viac závislý ako doteraz na dovážaných fosílnych palivách. Avšak vláda Shinza Abeho sa usiluje o opätovné spustenie jadrových elektrární, ktoré budú spĺňať nové prísne bezpečnostné normy, a zdôrazňuje význam jadrovej energie ako základného zdroja elektriny.⁴⁹

Významným odvetvím hospodárstva Japonska, ktoré prispieva k jeho rastu je medzinárodný obchod. Export sa podieľa na HDP Japonska približne 16%.⁵⁰ V roku 2016 mal Japonský export hodnotu 605 mld. USD a import 583 mld. USD čo znamená, že malo pozitívnu obchodnú bilanciu v hodnote 21,6 mld. USD. Najviac exportovanými komoditami boli vozidlá, časti motorových vozidiel a integrované elektronické obvody, pričom ich najväčších exportných partnerov predstavovali USA, Čína a Južná Kórea. Naopak najviac importovanými komoditami na trh Japonska bola ropa, zemný plyn a uhlie, od ich najväčších importných partnerov, ktorými boli Čína, USA a Južná Kórea.⁵¹

3.2.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Japonskom

Japonsko sa spolu s Európskou Úniou podieľa na približne jednej štvrtine svetového HDP a viac ako pätine svetového obchodu, pričom Japonsko je v Ázii po Číne druhým najvýznamnejším obchodným partnerom. Obchodné vzťahy medzi EÚ a Japonskom boli až do roku 2011 charakterizované veľkými obchodnými prebytkami v prospech Japonska. Tieto prebytky stále pretrvávajú, avšak od roku 2012 je vzájomný obchod vyváženejší a prebytky

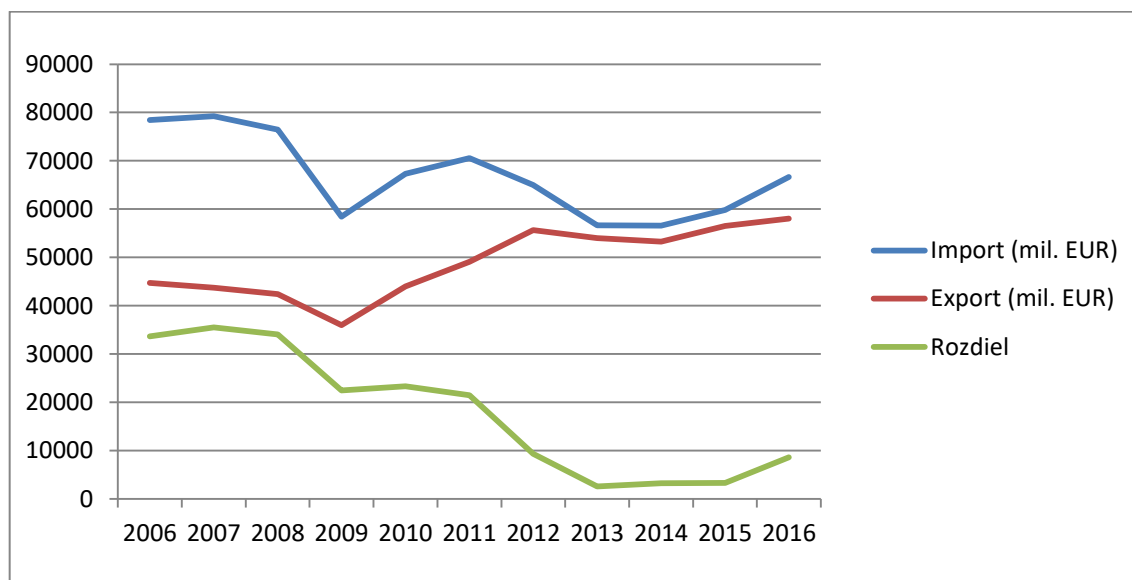
⁴⁹ Japan Economy Profile 2018. In Indexmundi.com. [online]. [Citované 12.04.2018]. Dostupné na internete: <https://www.indexmundi.com/japan/economy_profile.html>

⁵⁰ Japan's imports and exports. In Asialinkbusiness.com.au. [online]. [Citované 12.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://asialinkbusiness.com.au/japan/getting-started-in-japan/japans-imports-and-exports>>

⁵¹ Japan. In Atlas.media.mit.edu. [online]. [Citované 13.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/jpn/>>

Japonska sa zmenšujú. Japonsko sa považuje za krajinu, v ktorej je podnikanie a investovanie často náročné kvôli charakteristikám japonskej spoločnosti a hospodárstva.⁵²

Graf 7: Vzájomný obchod medzi EÚ a Japonskom v sledovanom období 2006-2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: European Union, Trade in goods with Japan. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 5.03.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113403.pdf>

V predošlom grafe môžeme vidieť vývoj vzájomného obchodu Európskej únie s Japonskom od roku 2006 až do roku 2016. Dovozy EÚ z Japonska je v dlhodobom horizonte vyšší ako vývoz tovarov do tejto krajiny, no od roku 2008 sa tento rozdiel medzi vývozom a dovozom znižuje. Za posledných desať rokov sa export z EÚ do Japonska zvyšuje, zatiaľ čo import z Japonska do EÚ stagnuje a jeho hodnoty v posledných rokoch boli nižšie ako v roku 2006. Japonsko je celosvetovo po USA, Číne, Švajčiarsku, Rusku a Turecku šiestym najväčším obchodným partnerom EÚ, zatiaľ čo EÚ je po Číne a USA tretím najväčším obchodným partnerom Japonska.

Nasledujúca tabuľka predstavuje komoditnú štruktúru vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Japonskom za rok 2016 podľa sekcií SITC v hodnotovom aj percentuálnom vyjadrení. V tabuľke je taktiež poukázané na percentuálne medziročné zmeny v jednotlivých komoditných SITC sekciách.

⁵² Japan. In Ec.europa.eu. [online]. [Citované 5.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/japan/>>

Tabuľka 6: Komoditná štruktúra vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Japonskom za rok 2016 v hodnotovom a percentuálnom vyjadrení

	Import			Export		
	Hodnota mil. EUR	% z celkového obchodu	% Nárast	Hodnota mil. EUR	% z celkového obchodu	% Nárast
Celkovo	66 622	100,0	11,3	58 014	100,0	2,6
0 Jedlá a živé zvieratá	215	0,3	23,2	3 753	6,5	6,4
1 Nápoje a tabak	57	0,1	26,9	1 569	2,7	13,8
2 Surové materiály, okrem palív	697	1,1	8,9	1 470	2,5	8,8
3 Minerálne palivá, mazivá a podobné materiály	150	0,2	-25,6	211	0,4	-3,2
4 Živočíšne a rastlinné oleje, tuky a vosky	36	0,1	82,8	287	0,5	3,7
5 Chemikálie	6 772	10,2	7,4	14 471	24,9	-2,2
6 Vyrobené tovary klasifikované podľa materiálu	4 779	7,2	2,8	4 024	6,9	-2,6
7 Stroje a dopravné zariadenia	43 598	65,4	9,9	21 715	37,4	5,8
8 Rôzne výrobky	7 548	11,3	4,4	9 228	15,9	2,3
9 Komodity a transakcie	2 674	4,0	246,5	484	0,8	-3,5
Ostatné	96	0,1	-	804	1,4	-

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: European Union, Trade in goods with Japan. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 6.03.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113403.pdf>

V predchádzajúcej tabuľke vidíme, že najväčšou mierou sa na exporte ako aj importe podieľajú stroje a dopravné zariadenia. Hlavne import týchto výrobkov z Japonska na územie EÚ predstavuje 65,4%, zatiaľ čo pri exporte to je 37,4%. Značí nám to že export Japonska na trh EÚ je vo veľkej miere tvorený exportom dopravných zariadení a strojov. Medzi ďalšie najviac obchodované komodity patria pri exporte z EÚ chemikálie a rôzne iné výrobky a pri importe z Japonska to sú rovnako chemikálie a rôzne iné výrobky. Najväčší medziročný nárast

v roku 2016 zaznamenali pri exporte z EÚ skupiny výrobkov komodity a transakcie, živočíšne a rastlinné tuky, oleje a vosky. Pri importe to boli nápoje, tabak a surové materiály.

Európska únia a Japonsko predstavujú spoločných partnerov a spojencov, pričom ich vzájomný vzťah je postavený na spoločných hodnotách, kultúrnej histórii a spoločnej obchodnej výmeny. Vzťah týchto dvoch významných obchodných blokov je takisto charakterizovaný vzájomnou podporou, solidaritou a priateľstvom. Tento prístup pomohol docieľiť takisto priemyselné a obchodné vzťahy na ďalšiu, vyššiu úroveň. Každoročne EÚ vyváža do Japonska tovary a služby v hodnote viac ako 80 miliárd eur a viac ako 600 000 pracovných miest v EÚ je viazaných na export do Japonska. Počet ľudí zamestnaných v EÚ japonskými spoločnosťami bol v roku 2017 okolo päť miliónov. Aj tieto skutočnosti viedli k snahe o prehĺbenie vzájomného obchodného vzťahu a podpísaniu dohody o voľnom obchode. Dohoda by mala zjednodušiť vývozy EÚ do Japonska, znížiť colné sadzby vo výške 1 miliardy EUR a vytvoriť nové príležitosti pre malé podniky na oboch stranách. Dohoda bude takisto čerpať z už uzavretých dohodách a dialógov, pričom uľahčiť jej podpísanie by mal aj dobrý vzájomný vzťah budovaný dlhé roky.⁵³

Európska Únia ma v Japonsku, konkrétne v Tokiu, už vyše 40 rokov diplomatickú kanceláriu. V priebehu sedemdesiatych a osemdesiatych rokov sa dvojstranná snaha EÚ a Japonska zamerala nielen na nápravu obchodnej nerovnováhy, ale aj na rozšírenie priemyselnej spolupráce a vzájomných investícií. V roku 1987 sa vytvorilo Stredisko pre priemyselnú spoluprácu medzi EÚ a Japonskom. Výsledkom tak bola väčšia podpora výmen medzi akademickými pracovníkmi, novinármi a výskumníkmi. Bilaterálne väzby sa posilnili v deväťdesiatych rokoch minulého storočia po tom, ako séria európskych zmlúv ukázala, že Európa smeruje k hlbšej hospodárskej a politickej integrácii. Politickí činitelia v Európe a Japonsku si čoraz viac začali uvedomovať, že užšie partnerstvo medzi týmito veľkými ekonomikami a podobne zmýšľajúcimi ekonomikami bude prospešné nielen pre partnerské krajiny ale aj pre svet ako celok. Lisabonská zmluva z roku 2009 viedla k vytvoreniu vlastnej

⁵³ EU-JAPAN CENTRE: 30 YEARS TOGETHER. In Eu-japan.eu. [online]. [Citované 13.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.eu-japan.eu/sites/default/files/publications/docs/october17.pdf>>

diplomatickej služby Európskej Únie, čoho výsledkom bolo zintenzívnenie politického dialógu a prvých pravidelne sa uskutočňovaných konzultácií o bezpečnostnej politike.⁵⁴

Na uľahčenie vzájomných obchodných vzťahov medzi EÚ a Japonskom sa vytvorilo niekoľko neformálnych bilaterálnych dialógov:⁵⁵

- rámec spolupráce zameraný na podporu obojstranných investícií prostredníctvom konkrétnych opatrení, v platnosti od roku 2004.
- podnikateľský okrúhly stôl EÚ – Japonsko, umožňuje dialóg a výmenu názorov medzi podnikmi v EÚ a Japonsku.
- výkonný vzdelávací program a program EU Gateway, povzbudzujú a pomáhajú európskym podnikom so vstupom na japonský trh.
- stredisko pre priemyselnú spoluprácu EÚ a Japonska, podporuje všetky formy priemyselnej, obchodnej a investičnej spolupráce medzi EÚ a Japonskom výmenou skúsenosti a know – how podnikov pôsobiacich na týchto trhoch.

Taktiež boli do dnešného dňa medzi EÚ a Japonskom uzavreté štyri dôležité dohody:⁵⁶

- Dohoda o vzájomnom uznávaní, v platnosti od 1. januára 2002, umožňuje posudzovanie zhody v štyroch oblastiach výrobkov: koncové telekomunikačné zariadenia a rádiové zariadenia, elektrické výrobky, laboratórne postupy pre chemické látky a výrobné postupy pre farmaceutika.
- Dohoda o spolupráci v oblasti protisúťažných činností, prijaté 16. júna 2003. Ich úlohou je uľahčenie obchodu a investícií medzi EÚ a Japonskom tým, že zabezpečí rovnaké podmienky medzi „insidermi“ a „outsidermi“.
- Dohoda o spolupráci a vzájomnej administratívnej pomoci (CCMAA) medzi EÚ a Japonskom v platnosti od 1. februára 2008.
- Dohoda o vede a technike medzi EÚ a Japonskom, podpísaná 30. novembra 2009.

⁵⁴ Political Relations. In Eeas.europa.eu. [online]. [Citované 6.03.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/19223/eu-japan-political-relations_en>

⁵⁵ Japan. In Ec.europa.eu. [online]. [Citované 7.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/japan/>>

⁵⁶ EU Japan agreements, trade agreements and negotiations. In EU-Japan. [online]. [Citované 14.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://eu-japan.com/eu-japan-agreements/>>

3.2.2 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom

Dohoda o voľnom obchode, na ktorej sa v roku 2017 dohodli predstavitelia Japonska a Európskej Únie, bude predstavovať najväčšiu otvorenú obchodnú zónu na svete. Táto dohoda by mala odstrániť 99% vzájomných colných sadzieb a výsledkom by mal byť ekonomický rast, zvýšenie pracovných miest a takmer úplná liberalizácia vzájomného obchodu medzi Európskou Úniou a tretou najväčšou ekonomikou na svete – Japonskom. Rokovania o zóne voľného obchodu začali 25. marca 2013 vtedajším predsedom európskej komisie José Manuelom Barrosum, predsedom európskej rady Hermanom Van Rompuyom a japonským premiérom Shinzom Abeom. Dohoda by mohla vstúpiť do platnosti v roku 2019.⁵⁷

Úspešne ukončenie záverečných diskusií o Dohode o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom ktoré zastupovali komisárka pre obchod Cecilia Malmströmová a japonský minister zahraničných vecí Taro Kono prebehlo 8. decembra 2017. Toto rokovanie vychádzalo z politickej dohody, ktorá bola v zásade dosiahnutá 6. júla 2017. Vyjednávači oboch strán tak v decembri len z právneho hľadiska dokončili proces a doriešili posledné podrobnosti a detaily ktoré predtým veľmi intenzívne presadzovali a rokovali najmä na summite G7 v máji 2017 a na spoločnom stretnutí v Bruseli v marci 2017 prezident európskej komisie Jean Claude Juncker a predseda japonskej vlády Shinzo Abe. Po úspešnom ukončení rokovaní sa predstavitelia európskej strany Jean Claude Juncker a Cecilia Malmstrom zhodne vyjadrili, že potenciál tejto dohody je obrovský. Podľa ich názoru EÚ a Japonsko zdieľajú spoločnú víziu otvorenej a na pravidlách založenej svetovej ekonomiky, ktorá zaručuje tie najvyššie štandardy, pričom uzavretím tejto dohody zasielajú správu ostatným krajinám o dôležitosti voľného, spravodlivého a na pravidlách založeného obchodu. Táto dohoda zakotvuje spoločné hodnoty a princípy, a prináša obrovské výhody pre obidve strany.⁵⁸

Japonsko bolo jedným z hlavných signatárov plánovaného transpacifického partnerstva, ktoré malo predstavovať obrovskú obchodnú alianciu 12 členov. Donald Trump

⁵⁷ Európska únia a Japonsko vytvoria zónu voľného obchodu. In *Ekonomika.sme.sk*. [online]. [Citované 7.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://ekonomika.sme.sk/c/20714347/europska-unia-a-japonsko-dosiahli-dohodu-o-volnom-obchode.html>>

⁵⁸ EU and Japan finalise Economic Partnership Agreement. In *Europa.eu*. [online]. [Citované 9.03.2018]. Dostupné na internete: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5142_en.htm>

však v januári 2017 od tejto dohody odstúpil a ako prioritu si stanovoval ochranu vnútorného trhu USA. Shinzo Abe tak svoju pozornosť upriamil na EÚ a povedal že práve podpisom zmluvy o voľnom obchode začína nová éra pre Japonsko a Európsku Úniu. Táto dohoda, ktorá spojí blok 28 štátov Európskej Únie s tretím najväčším hospodárstvom na svete, odstráni 10% clá EÚ, ktoré sú momentálne uvalené na dovoz japonských áut a 3% colná sadzba ktorá sa zvyčajne vzťahuje na dovoz jednotlivých častí áut. Na druhej strane by Japonsko malo zrušiť svoje 30% clá na syr dovážaný zo štátov EÚ a 15% clá na vína. Takisto by sa mal zvýšiť vývoz hovädzieho a bravčového mäsa z EÚ a získať prístup k veľkým verejným tendrom v Japonsku. Počas posledných diskusií pred uzavretím dohody v decembri 2017 vyjednávači pracovali najmä na stabilizácií taríf v oblasti služieb, regulačnej spolupráci a ochrane kategorizácie potravín a nápojov, ako napríklad, aby sa len šumivé vína z konkrétnej talianskej oblasti mohli nazývať prosecco. Taktiež v roku 2018 budú pokračovať diskusie aj o spornej otázke ochrany investorov. Japonsko bolo totiž proti prijatiu systému investičných súdov, ktorý EÚ navrhla ako odpoveď na tvrdú kritiku, že spory medzi zahraničnými spoločnosťami a štátmi by nemali byť riešené neprístupnými súdmi.⁵⁹

Obchodná dohoda medzi EÚ a Japonskom vytvorí nové možnosti exportu európskych tovarov a služieb a prinesie mnoho konkrétnych výhod európskym vývozcom a spotrebiteľom, ako napríklad:⁶⁰

- odstránenie takmer všetkých ciel vo výške 1 miliárd eur ročne,
- vývoz spracovaných potravín do Japonska by sa mohol zvýšiť až 180%,
- vývoz chemikálií do Japonska by sa mohol zvýšiť o viac ako 20%.

⁵⁹ EU, Japan conclude world's largest free trade agreement. In Reuters.com. [online]. [Citované 10.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-japan-eu-trade/eu-japan-conclude-worlds-largest-free-trade-agreement-idUSKBN1E21BT>>

⁶⁰ A new EU trade agreement with Japan. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 11.03.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155684.pdf>

Japonsko je výborný trh obzvlášť v kategórií vysokokvalitných produktov a služieb špičkových technológií, ktorými vo veľkej miere zásobuje Európsku úniu. Otvorenie japonského trhu by mohlo priniesť ambicióznú obchodnú dohodu pre príležitosti EÚ najmä v odvetviach ako sú:⁶¹

- lieky,
- lekárske pomôcky,
- agropotravinársky priemysel,
- motorové vozidlá,
- iné dopravné prostriedky.

Európska Únia je hlavným producentom významných regionálnych potravín a nápojov, ako je parmezán alebo írsky whisky. Tieto výrobky majú osobitné postavenie medzi výrobkami, známe ako „zemepisné označenie“. Toto označenie umožňuje spotrebiteľom vedieť, že pochádzajú z miesta, ktoré im dáva špecifickú kvalitu, chuť a zvyčajne aj dobrú povesť. Toto označenie umožňuje európskym výrobcom získať prémii za kvalitu ich výroby. Európska Únia od Japonska vyžaduje, aby uznalo 205 takýchto zemepisných označení, čo znamená, že iba výrobky s takýmto označením budú v Japonsku predávané pod príslušným názvom. Táto dohoda o voľnom obchode sa taktiež zameriava na riešenie netarifných opatrení, keďže niektoré japonské technické požiadavky často sťažujú vývoz európskych výrobkov na tento trh. Úlohou dohody bude aj zlepšenie transparentnosti a spravodlivosti pre vývozcov z Európskej Únie. Najlepší spôsob ako zabezpečiť takéto rovnaké podmienky pre všetkých, je zabezpečenie požiadaviek ktoré sú v súlade s medzinárodnými normami. Cieľom Európskej Únie je aj pomoc stredným a malým podnikom, ktoré sú takisto zaťažované niekoľkými menšími bariérami. Práve z tohto dôvodu sa EÚ v dohode s Japonskom snaží o osobitnú kapitolu venovanú týmto podnikom a ich možného profitovania z uzavretia tejto dohody.⁶²

Štúdia spoločnosti Global Economic Dynamics (GED) z roku 2017, ktorá skúmala možný vplyv uzavretia dohody medzi Japonskom a Európskou úniou dospela k záveru, že iba

⁶¹ The new EU-Japan free trade deal and what it means for us. In Dan Dalton. [online]. [Citované 14.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.danieldaltonmep.co.uk/news/new-eu-japan-free-trade-deal-and-what-it-means-us>>

⁶² A new EU trade agreement with Japan. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 10.03.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155684.pdf>

ambiciózna dohoda povedie k výraznému rastu zúčastnených ekonomík. Podľa ich skúmania, by konzervatívny scenár priniesol Japonsku výsledok zvýšenia hospodárskej produkcie meranú v HDP o približne 9 miliárd EUR ročne čo zodpovedá nárastu o 0,23%. V prípade EÚ by sa ročné HDP zvýšilo o 11 miliárd EUR a teda 0,1% HDP. Čo sa týka jednotlivých členských štátov EÚ, ich profit z uzavretia tejto dohody má byť rôzny. Najviac profitovať by z nej malo hlavne vďaka automobilovému priemyslu Nemecko, nárast HDP až o 3,4 mld. (0,1%). EUR. Avšak pre niektoré krajiny v južnej a východnej Európe, ako je Grécko a Rumunsko, by bol nárast HDP zanedbateľný, na úrovni 0,02%. Negatívny účinok z uzavretia dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom sa v štúdiu nepreukázal v žiadnom členskom štáte.⁶³

Vidíme, že pri konzervatívnom scenári by boli hospodárske výkyvy relatívne nízke a nepatrné. Situácia by bola iná, v prípade snahy oboch strán o uzavretie ambicióznej dohody o voľnom obchode, v rámci ktorej by boli netarifné obchodné prekážky obmedzené na priemernú úroveň všetkých už existujúcich dohôd o voľnom obchode, čím by boli ešte nižšie ako v prípade dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Južnou Kóreou. V tomto prípade by bolo HDP Japonska vyššie o 1,6 % ako by tomu bolo bez uzavretej dohody. Účinky v EÚ by sa pohybovali od približne 0,1% (v prípade krajín ako je Grécko alebo Rumunsko) až po 1,4% v prípade Írska. Nemecko by pri tomto scenári mohlo očakávať zvýšenie HDP o približne 0,7%, čo je približne 20 miliárd eur. Uvedené vplyvy dohody sú myslené z dlhodobého hľadiska, čo znamená že pozorovať by sa mohli až po tom, čo bude dohoda v platnosti približne 10-12 rokov. To, či je vôbec možnosť aby bola dohoda o voľnom obchode ambiciózna, závisí predovšetkým od politickej vôle oboch zúčastnených partnerov. To si však vyžiada výrazne väčšie ústupky od obidvoch strán než v prípade konzervatívneho variantu. Výpočty však ukazujú, že by to malo byť z ekonomického hľadiska obojstranné výhodné.⁶⁴

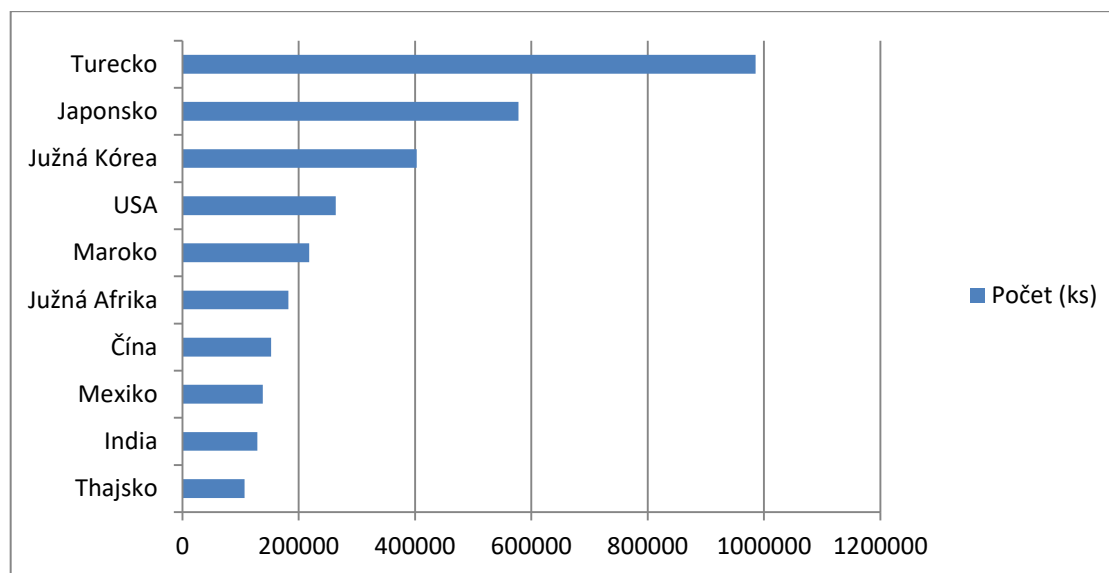
⁶³ EU-Japan: Free Trade Agreement Commitment to Economic Cooperation - GED Blog. In GED Blog. [online]. [Citované 11.04.2018]. Dostupné na internete: <https://ged-project.de/videos/international-trade/effects_of_regional_trade_agreements/eu-japan-free-trade-agreement-commitment-to-economic-cooperation/>

⁶⁴ EU-Japan: Free Trade Agreement Commitment to Economic Cooperation - GED Blog. In GED Blog. [online]. [Citované 11.04.2018]. Dostupné na internete: <https://ged-project.de/videos/international-trade/effects_of_regional_trade_agreements/eu-japan-free-trade-agreement-commitment-to-economic-cooperation/>

Vzhľadom na to, že automobilový priemysel je jednou z hlavných oblastí vzájomného obchodu medzi Japonskom a Európskou úniou, snahou Európskej strany pri vyjednávaní podmienok dohody bolo dosiahnutie, aby dohoda nebola iba jednostranné výhodná, čoho sa obávali predovšetkým európski automobiloví výrobcovia. Európske združenie výrobcov automobilov (ACEA) žiada, aby Japonsko vyriešilo zostávajúce netarifné opatrenia, ktorým čelí vývoz vozidiel vyrobených v EÚ. Tento krok by tak mal aspoň čiastočne kompenzovať negatívny vplyv prípadného zvýšeného japonského dovozu na konkurencieschopnosť automobilového priemyslu EÚ spôsobeného zrušením ciel EÚ, ktoré sú vo výške 10% na osobné automobily a 10-22% na úžitkové vozidlá.⁶⁵

Predstavitelia Európskej únie sa vyjadrili, že dohoda s Japonskom zahŕňa väčšiu harmonizáciu noriem ktoré pomôžu európskym automobilovým, ale aj iným výrobcom predávať svoje výrobky vo väčšom množstve. Európske združenie výrobcov automobilov bolo doteraz vo svojich vyjadreniach opatrné a tvrdilo, že dohoda je pozitívnym signálom pre medzinárodný obchod, avšak je potrebná analýza všetkých dôsledkov, ktoré môžu vyplývať podpísaním tejto dohody pre automobilový sektor.⁶⁶

Graf 8: Najväčší automobiloví importéri na trhy EÚ v roku 2016

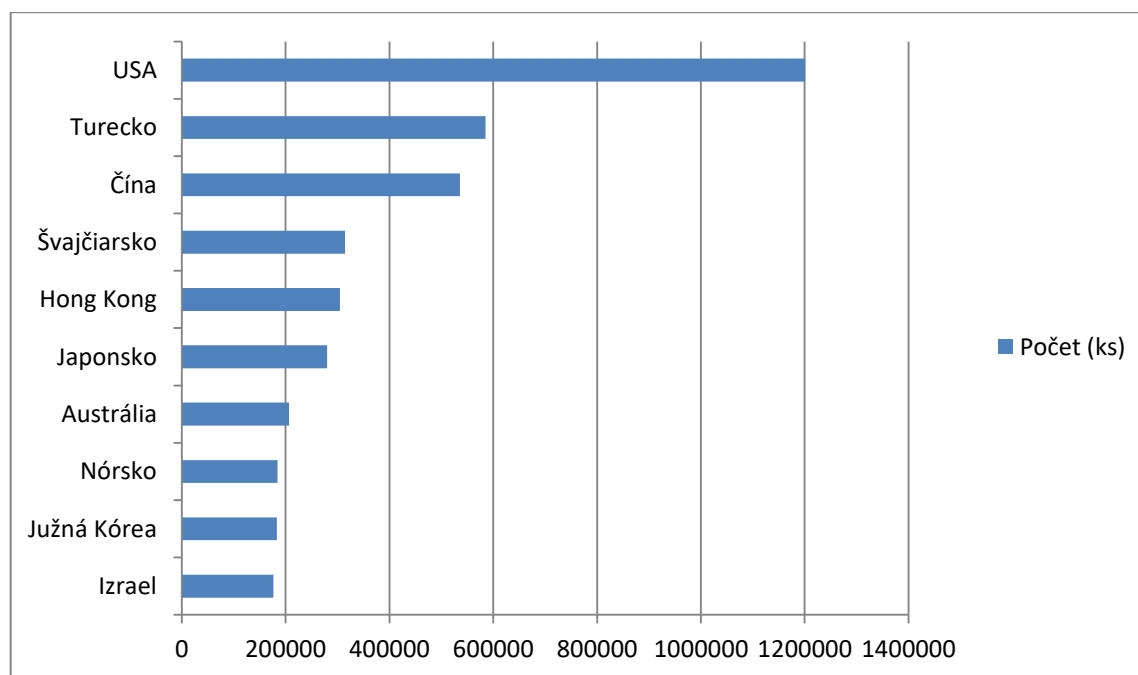
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: ACEA. In Acea.be. [online]. [Citované 12.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.acea.be/statistics/tag/category/imports-of-motor-vehicles>>

⁶⁵ <http://www.acea.be/press-releases/article/automobile-industry-calls-for-balanced-outcome-in-eu-japan-fta>

⁶⁶ Why the EU's agreement with Japan is a big deal. In Financial Times. [online]. [Citované 11.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/572fef42-6260-11e7-91a7-502f7ee26895>>

Graf 8 zobrazuje najväčších importérov motorových vozidiel do krajín Európskej Únie. Za rok 2016 bolo do EÚ importovaných takmer 3,4 milióna motorových vozidiel v celkovej hodnote 45,7 miliárd eur.⁶⁷ V roku 2016 sa do Európskej Únie doviezlo najviac motorových vozidiel z Turecka. Ich počet bol 985 434. Na druhom mieste sa umiestnilo Japonsko s počtom 577 703, tretia sa umiestnila Južná Kórea, nasledovaná USA a Marokom. Aj tieto informácie poukazujú na skutočnosť, že import motorových vozidiel z Japonska do Európskej Únie je významnou zložkou vzájomného obchodu. Prípadne zníženie ciel na dovoz japonských aut vyplývajúcich z podpísania obchodnej dohody by sa mohlo prejaviť rapídny nárastom dovozu motorových vozidiel z Japonska do EÚ a upevnenie si tak vedúceho postavenia medzi importérmi v tejto tovarovej triede.

Graf 9: Najväčšie exportné trhy pre automobily vyrobené v EÚ v roku 2016

Zdroj: Exports of Motor Vehicles. In Acea.be. [online]. [Citované 13.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.acea.be/statistics/tag/category/exports-of-motor-vehicles>>

Ako môžeme vidieť v grafe 9 najväčším exportným trhom EÚ v automobilovom priemysle boli v roku 2016 USA s počtom 1 200 828 áut vyvezených z EU. Na druhom mieste pri exporte sa umiestnil najväčší automobilový trh EÚ z hľadiska importu, teda Turecko

⁶⁷ Imports of motor vehicles. In Acea.be. [online]. [Citované 12.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.acea.be/statistics/tag/category/imports-of-motor-vehicles>>

s počtom 585 161 áut. Na treťom mieste sa umiestnila Čína s 535 459 automobilmi. Nami sledované Japonsko dováža z Európskej únie výrazne menej automobilov ako vyváža do EÚ. V roku 2016 bol počet exportovaných automobilov z EÚ do Japonska 279 848, čím sa Japonsko umiestnilo na 6. mieste, zatiaľ čo importovaných z Japonska na trhy EÚ ich bolo 577 703, čo je takmer dvojnásobne vyšší počet. Otázkou tak ostáva, ako podpísanie dohody o voľnom obchode ovplyvní vzájomný obchod medzi EÚ s Japonskom v automobilovom priemysle, či sa rozdiel medzi importom a exportom zvýrazní alebo či dôjde k jeho postupnému vyrovnávaniu.

Touto problematikou, a teda rozdielnym efektom z uzavretia tejto dohody o voľnom obchode na automobilový priemysel v EÚ a Japonsku sa zaoberala vo svojej štúdii firma Deloitte, ktorá tvrdí že trh EÚ je pre Japonsko oveľa atraktívnejším z hľadiska potenciálneho hospodárskemu rastu. Naopak Japonsko predstavuje postupne zmenšujúci sa a vo výraznej miere na seba zameraný trh. Ako dôvody nižšej atraktivity Japonského trhu pre európske automobilky v porovnaní s trhom EÚ môžeme uviesť demografický pokles,⁶⁸ ktorý spôsobuje pokles celkového trhového potenciálu, vysoká daňová záťažnosť,⁶⁹ ktorá vedie k všeobecnej strate záujmu o nákup mimo japonských áut, netarifné prekážky, prednostný záujem o mini vozidlá a kultúrne bariéry. Zo štúdie vyplýva, že japonskí výrobcovia automobilov budú z uzavretia dohody profitovať v oveľa väčšej miere, ako napríklad európske prémiové automobilky, ktorých nárast ziskov by bol minimálny. Odstránenie colnej sadzby EÚ by navyše predstavovalo priemerný dodatočný zisk vo výške 1 500 EUR na vozidlo dovezené z Japonska. Táto finančná pomoc by výrazne zvýšila konkurencieschopnosť japonských výrobcov v EÚ. V kombinácii s pravdepodobným oslabením japonského jenu oproti euru to predstavuje 2 významné výzvy pre rast a udržateľnosť miestneho automobilového priemyslu v EÚ. Odhaduje sa, že výsledkom dohody o voľnom obchode bude zvýšenie vývozu z EÚ do Japonska o 7 800 kusov, zatiaľ čo z Japonska do EÚ by sa mohlo export zvýšiť o 443 000

⁶⁸ Počet obyvateľov Japonska od roku 2010 pravidelné klesá, pričom záporne medziročné zmeny sa stále zvyšujú. V roku 2010 bol počet obyvateľov Japonska 128 551 873 a v roku 2017 to bolo o takmer milión a pol menej – 127 185 332. Predpovede na ďalšie roky sú pre Japonsko ešte horšie, v roku 2030 má byť počet obyvateľov v Japonsku 121 miliónov a v roku 2050 už len 108 miliónov. Hlavným dôvodom je postupne starnutie Japonského obyvateľstva.

⁶⁹ Japonsko v súčasnosti uplatňuje preferenčné daňové sadzby na japonské malé automobily. Z tohto dôvodu, je cena malých európskych automobilov na japonskom trhu výrazne vyššia v porovnaní s japonskými malými automobilmi. Európske automobily sú tak v podstate nekonkurenčné na 40% japonského trhu s automobilmi.

automobilov, čo je značný nepomer nevýhodný pre EÚ. Inými slovami, navrhovaná dohoda o voľnom obchode by pre EÚ iba zhoršila situáciu.⁷⁰

Vzhľadom na tieto argumenty by navrhovaná dohoda bola nevyvážená a rozšíri existujúce obchodné rozdiely v automobilovom priemysle. Každé dovezené vozidlo z Japonska môže nahradiť vozidlo vyrobené v EÚ. Dohoda bude mať značný vplyv aj na zamestnanosť v EÚ, pričom sa očakáva strata 34 500 - 72 760 pracovných miest v tomto odvetví. Výsledkom dohody o voľnom obchode je zvýšený dovoz z Japonska na úrovni už spomínaných 443 000 ks automobilov, čo predstavuje 2,7% celkovej produkcie EÚ. Predpokladá sa, že každý prírastok japonského dovozu bude na úkor výroby v EÚ. Za predpokladu, že 443 000 automobilov predstavuje 6 900 priamych pracovných miest (v závode) a 27 600 nepriamych pracovných miest, podiel 2,7% predstavuje stratu 34 500 pracovných miest v automobilovom odvetví EÚ. Automobilky EÚ sú tak z dôvodu podpísania tejto dohody vystavené silnému tlaku, čo môže mať negatívny vplyv na pracovnú silu dodávateľov, výrobcov, celkovú zamestnanosť a hospodárske blaho v členských štátoch EÚ.⁷¹

Zo žiadnej uzavretej dohody o voľnom obchode nemôžu profitovať vo všetkých liberalizovaných sektoroch rovnakou mierou obidve krajiny. Vo väčšine prípadov má v určitom sektore jedna krajina výhody plynúce z podpísania dohody vyššie ako druhá krajina, ktorá naopak viac profituje v inom sektore. Rovnako to je aj v prípade podpísania dohody o voľnom obchode medzi Európskou úniou a Japonskom. V konečnom dôsledku by však dohoda o voľnom obchode mala byť výhodná a ekonomicky efektívna pre všetky zaangažované krajiny.

3.3 Perspektívy uzavretia dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou

Austrália je jednou z najbohatších krajín ázijsko-pacifického regiónu, pričom už viac ako dve desaťročia zažíva hospodársku expanziu. Austrália je medzinárodne konkurencieschopná hlavne v oblasti služieb, technológií a výrobkov s vysokou pridanou

⁷⁰ EU – Japan Free Trade Agreement Impact assessment for the automotive industry . In Acea.be. [online]. [Citované 14.04.2018]. Dostupné na internete: <http://www.acea.be/uploads/news_documents/Deloitte_20121112_EU-Japan_FTA_IA-two_pager_v9.5_.pdf>

⁷¹ EU – Japan Free Trade Agreement Impact assessment for the automotive industry . In Acea.be. [online]. [Citované 14.04.2018]. Dostupné na internete: <http://www.acea.be/uploads/news_documents/Deloitte_20121112_EU-Japan_FTA_IA-two_pager_v9.5_.pdf>

hodnotou. Podľa údajov z ministerstva vedy, inovácii a priemyslu, predstavujú služby, najmä finančné a poisťovacie, viac ako 60% národného HDP. Veľmi dôležité oblasti exportu predstavuje baníctvo a poľnohospodárstvo. Medzinárodný obchod je pre austrálske hospodárstvo takisto nesmierne dôležitý, nakoľko kombinovaná hodnota vývozu a dovozu sa rovná 40% ich HDP. Priemerná uplatnená colná sadzba je 1,9%. Vo všeobecnosti môžeme povedať že vládne politiky nezasahujú do zahraničných investícií.⁷²

Austrália je po Švajčiarsku druhou najbohatšou krajinou z hľadiska bohatstva na dospelú osobu na svete. Podľa údajov medzinárodného menového fondu za rok 2016 má Austrália 13. najvyššie HDP na svete a 11. najvyššie HDP na obyvateľa. Austrália je najväčším svetovým vývozcom železnej rudy, uhlia, hliníkových rúd a surového olova. Taktiež je tretím najväčším vývozcom medených rúd a 4. najväčším vývozcom zinkových rúd. Vo vývoze skvapalneného zemného plynu – LNG je Austrália tretím najväčším svetovým exportérom. Austrália je najväčším svetovým vývozcom červeného (hovädzie a teľacie) mäsa, štvrtým najväčším vývozcom šošovice a cukru a piatym najväčším vývozcom vína. Taktiež je najväčším svetovým vývozcom vlny a štvrtým najväčším vývozcom bavlny. V exporte zeleniny jej patrí 9. miesto a mliečnych výrobkov 10. miesto na svete. Austrália prilákala v roku 2016 14. najväčší objem priamych zahraničných investícií a odlev austrálskych priamych zahraničných investícií predstavoval 17. najvyššiu globálnu hodnotu.⁷³

3.3.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Austráliou

Hospodársky vzájomný vzťah medzi Európskou úniou a Austráliou môžeme charakterizovať ako silný a dynamický. Ich celkový vzájomný obchod s tovarom a službami dosiahol v roku 2016 viac ako 95 miliárd dolárov. Európska únia predstavuje pre Austráliu po Číne jej druhého najväčšieho obchodného partnera, na ďalších miestach sa nachádzajú USA a Japonsko. Obchodovanie so službami predstavuje rýchlo sa rozvíjajúcu sa zložku ich medzinárodného obchodu, pričom ich hodnota je 30 miliárd dolárov ročne. Základom tohto vzťahu je obojstranné investičné partnerstvo, ktoré sa od roku 2004 zvýšilo z 585 miliárd

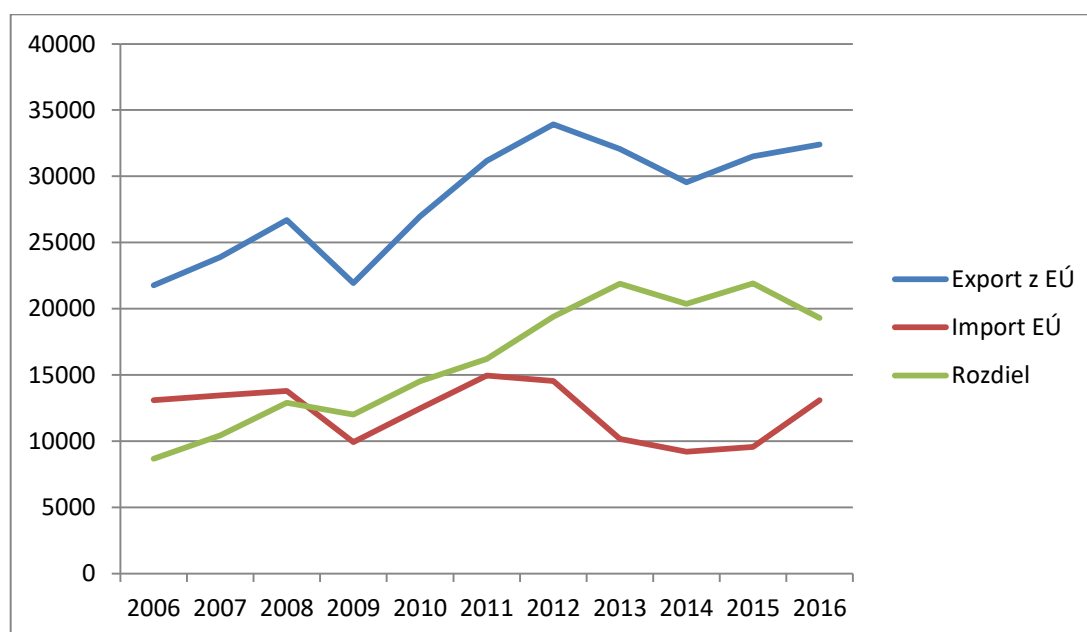
⁷² Australia. In Heritage.org. [online]. [Citované 25.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/country/australia>>

⁷³ Australia is a top 20 country. In Dfat.gov.au. [online]. [Citované 25.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://dfat.gov.au/trade/resources/Pages/australia-is-a-top-20-country.aspx>>

dolárov na takmer 1,6 bilióna dolárov v roku 2017, čo len potvrdzuje fakt, že EÚ je najvýznamnejším investorom v Austrálii.⁷⁴

Hoci Európska únia predstavuje po Číne druhého najväčšieho partnera pre Austráliu, Austrália je pre Európsku úniu až 19. najväčší obchodný partner. V nasledujúcom grafe je zaznamenaný vývoj vzájomného obchodu medzi týmito krajinami a porovnanie importu, exportu a rozdielu obchodu za roky 2006 až 2016.

Graf 10: Vzájomný obchod medzi EÚ a Austráliou v sledovanom období 2006-2016 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: European Union, Trade in goods with Australia. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 26.03.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113346.pdf>

Z predchádzajúceho grafu nám vyplýva, že export tovarov a služieb od roku 2006 z Európskej únie do Austrálie výraznou mierou presahuje import z Austrálie do EÚ. Export z EÚ do Austrálie má v sledovanom období rastúcu tendenciu, zatiaľ čo import z Austrálie do EÚ za posledných desať rokov stagnuje a nepreukázal žiadny výrazný nárast. Hodnota celkového vzájomného obchodu sa však každým rokom zvyšuje, čo poukazuje na rast

⁷⁴ Trade and Investment between the EU and Australia - Australian Institute of International Affairs. In Australian Institute of International Affairs. [online]. [Citované 26.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/australia-eu-trade-investment-relationship/>>

orientácie obchodu EÚ smerom k Austrálii, pričom podpísanie rozsiahlejšej dohody o voľnom obchode by k tomu mohlo výrazným spôsobom napomôcť.

Nasledujúca tabuľka predstavuje komoditnú štruktúru vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Austráliou za rok 2016 podľa sekcií SITC v hodnotovom aj percentuálnom vyjadrení. V tabuľke je taktiež poukázané na percentuálne medziročné zmeny v jednotlivých komoditných SITC sekciách.

Tabuľka 7: Komoditná štruktúra vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Austráliou za rok 2016 v hodnotovom a percentuálnom vyjadrení

	Import do EÚ			Export z EÚ		
	Hodnota mil. EUR	% z celkového obchodu	% Nárast	Hodnota Mil. EUR	% celkového obchodu	% Nárast
Celkovo	13 101	100	36,8	32 398	100	2,9
0 Jedlá a živé zvieratá	646	4,9	-10,6	2 086	6,4	7,4
1 Nápoje a tabak	464	3,5	-4,7	732	2,3	1,8
2 Surové materiály, okrem palív	1 589	12,1	-22,8	284	0,9	0,4
3 Minerálne palivá, mazivá a podobné materiály	2 116	16,2	7,5	54	0,2	-0,7
4 Živočišne a rastlinné oleje, tuky a vosky	12	0,1	-40,4	132	0,4	41,3
5 Chemikálie	628	4,8	2,8	6 565	20,3	8,6
6 Vyrobené tovary klasifikované podľa materiálu	913	7	-23,5	2 928	9	-0,9
7 Stroje a dopravné zariadenia	827	6,3	-4,6	15 005	46,3	2,4
8 Rôzne výrobky	714	5,5	-5,7	3 988	12,3	-1,3
9 Komodity a transakcie	4 979	38	551	224	0,7	-13,8
Ostatné	212	1,6	-	402	1,2	-

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: European Union, Trade in goods with Australia. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 26.03.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113346.pdf>

Údaje z predchádzajúcej tabuľky nám ukazujú že hoci export z EÚ je takmer 2,5 krát vyšší ako import do EÚ z Austrálie, v roku 2016 import z Austrálie vzrástol až o 36,8% v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Čo sa týka importu EÚ z Austrálie, najviac obchodované sekcie sú komodity a transakcie, ktoré zaznamenali medziročný nárast až o 551%, nasledované minerálnymi palivami a mazivami, na treťom mieste sú pri importe surové materiály okrem palív. Najviac dovážané komodity do Austrálie z Európskej únie sú stroje a dopravné zariadenia, ktoré tvoria takmer polovicu celkového exportu EÚ do Austrálie, nasledované chemikáliami a rôznymi inými výrobkami. Pri exporte bol zaznamenaný najväčší medziročný nárast v rokoch 2015-2016 pri živočíšnych a rastlinných olejoch, tukoch a voskoch a to 41,3%. Naopak pri importe zaznamenala táto skupina najväčší medziročný pokles až o -40,4%. Pri exporte bol najväčší medziročný pokles naopak v kategórii, ktorá pri importe zaznamenala najväčší medziročný nárast a to komodity a transakcie, pri exporte to bola hodnota -13,8%.

Vzájomné partnerstvo medzi Európskou úniou a Austráliou môžeme charakterizovať ako silné, dynamické a neustále sa rozvíjajúce. Tento vzťah je v súčasnosti založený na rámcovom partnerstve medzi Európskou úniou a Austráliou z roku 2008, v ktorom nájdeme vyhlásenie o spoločne zdieľaných hodnotách a blízkyh historických, politických, hospodárskych a kultúrnych väzbách. Vzhľadom k tomu, že vzájomne partnerstvo týchto krajín sa stále prehĺbuje a vyvíja, Európska únia a Austrália sa zamerali na zlepšenie bilaterálnych väzieb. Výsledkom toho bolo podpísanie rámcovej dohody medzi EÚ a Austráliou v auguste 2017 v Manile predstaviteľkou EÚ Fredericou Mogheriniovou a austrálskou ministerkou zahraničných vecí Juliou Bishopovou, ktorá túto udalosť označila ako začiatok novej éry strategickej spolupráce. Ratifikačné postupy prebiehajú v Austrálii, EÚ a jej členských štátoch.⁷⁵

Momentálne je v platnosti už niekoľko mechanizmov, ktoré podporujú túto spoluprácu, ide najmä o formálne dialógy (je ich viac ako 20 a týkajú sa tém ako zahraničná

⁷⁵Australia and the EU. In Eeas.europa.eu. [online]. [Citované 26.03.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/610/australia-and-eu_en>

a bezpečnostná politika, migrácia a azyl, životné prostredie, rybolov, clá, ľudské práva, rozvoj a konzulárne otázky), ako aj niekoľko sektorových dohôd:⁷⁶

- 1994 – dohoda o vedecko-technickej spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a Austráliou,
- 1998 – dohoda o vzájomnom uznávaní osvedčení a značiek medzi Európskym spoločenstvom a Austráliou, platná od 1.1.1999, zmenená a doplnená v roku 2012,
- 2008 – dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Austráliou o obchode s vínom, platná od 1.9.2010,
- 2010 – dohoda medzi Európskou úniou a Austráliou o bezpečnosti utajovaných skutočností, v platnosti od 1.8.2011,
- 2011 – dohoda medzi EURATOM a Austráliou o spolupráci v oblasti mierového využívania jadrovej energie, v platnosti od 1.1.2012,
- 2012 – dohoda medzi Európskou úniou a Austráliou o spracovaní a prenose údajov z osobných záznamov o cestujúcich leteckými dopravcami Austrálskej colnej a ochrannej služby pre hranice, platná od 1.7.2012,
- 2015 – dohoda medzi Európskou úniou a Austráliou o vytvorení rámca pre účasť Austrálie na operáciách krízového riadenia EÚ, platná od 1.10.2015.

Austrália spolupracuje s EÚ prostredníctvom inštitucionálneho a odvetvového dialógu na vysokej úrovni, spolupráca je aj pri výmene informácii s príslušnými bezpečnostnými organizáciami ako je Europol. Dialógy medzi EÚ a Austráliou sú uľahčené prostredníctvom diplomatických väzieb, kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií, obchodným radám a globálnym fóram vrátane stretnutia Organizácie Spojených národov (OSN) a Ázijsko-európskeho stretnutia (ASEM).^{77,78}

⁷⁶ Australia and the EU. In Eeas.europa.eu. [online]. [Citované 26.03.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/610/australia-and-eu_en>

⁷⁷ Australia's relations with the European Union: towards a deeper regional engagement. In Aph.gov.au. [online]. [Citované 26.03.2018]. Dostupné na internete: <https://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/BriefingBook44p/AustEU>

⁷⁸ ASEM je neformálne stretnutie zástupcov ázijských a európskych krajín. Zaoberajú sa ekonomickými, politickými, sociálnymi a vzdelávacími témami. Stretnutia sa konajú od roku 1996, kedy bolo v Thajskom Bangkoku, každé dva roky. Najbližšie stretnutie bude v októbri 2018 v Belgickom Bruseli.

3.3.2 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou

V novembri 2015 sa austrálsky predseda vlády Malcolm Turnbull spolu s predsedom Európskej rady Donaldom Tuskom a predsedom Európskej komisie Jean-Claude Junckerom dohodli na začatí procesu k vytvoreniu ambicióznej a komplexnej dohody o voľnom obchode (FTA). Austrália a Európska únia 7. apríla 2017 úspešne ukončili spoločné stanovenie rozsahu pôsobnosti dohody o voľnom obchode ako kľúčový krok smerom k začatiu rokovaní. Obe strany teraz pracujú prostredníctvom svojich domácich procesov na zabezpečení schválenia rokovacieho mandátu. V septembri 2017 predseda Európskej komisie Jean-Claude Juncker vo svojom prejave adresovanom Európskemu parlamentu oficiálne navrhol otvoriť obchodné rokovania s Austráliou a naznačil ambíciu, že bude dokončená do konca roka 2019. Očakáva sa, že oficiálne rokovania začnú v roku 2018.⁷⁹

Austrálsky premiér Malcolm Turnbull sa v novembri 2017 vyjadril, že Európska únia je jediným z hlavných obchodných partnerov Austrálie, s ktorým nemá Austrália podpísanú dohodu o voľnom obchode. Práve preto teraz vidí príležitosť na jej dosiahnutie a považuje to za ich prioritu. Takisto zástupcovia EÚ presadzujú názor čo najrýchlejšieho uzavretia dohody s Austráliou, aby sa predišlo strate potenciálnych príležitostí v prospech krajín, ktoré už s Austráliou podobnú dohodu podpísanú majú, prípadne majú s nimi lepšie obchodné podmienky.⁸⁰

Naopak austrálsky minister pre obchod a investície Steven Ciobo sa vyjadril, že uzavretie dohody o voľnom obchode s EÚ bude pre budúcnosť Austrálie a vytvárania nových pracovných miest mimoriadne dôležité, nakoľko EÚ je najväčším zdrojom zahraničných investícií v Austrálii. Minister pri významnosti tejto dohody poukazuje aj na fakt, že Austrália dováža viac poľnohospodárskych produktov z EÚ ako EÚ z Austrálie, čo je vzhľadom na počet obyvateľov v týchto dvoch obchodných blokoch výrazný nepomer. Redukcia ciel aj

⁷⁹ AUSTRALIA-EU FTA & FRAMEWORK AGREEMENT. In Eabc.com.au. [online]. [Citované 27.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.eabc.com.au/australia-the-eu/framework-agreement/>>

⁸⁰ EU, Australian Officials Work to Set Stage for Trade Talks' Launch. In Ictsd.org. [online]. [Citované 10.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges/news/eu-australian-officials-work-to-set-stage-for-trade-talks'-launch>>

v tejto oblasti, by tak mohla znížiť cenu poľnohospodárskych produktov dovážaných do Austrálie z čoho by výraznou mierou profitovali aj samotní obyvatelia.⁸¹

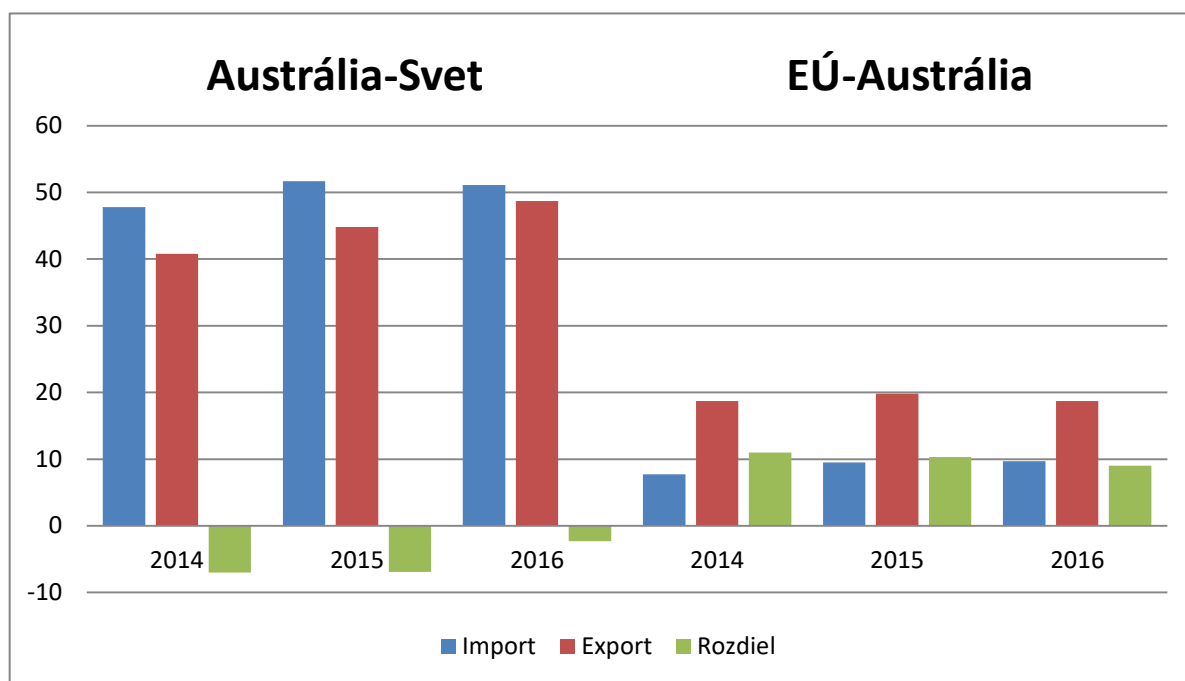
Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou by mala byť ambiciózna, vyvážená, hlboká a komplexná. Mala by obsahovať ustanovenia o všetkých kľúčových otázkach ako je obchod s tovarom a službami, investície, práva duševného vlastníctva, verejné obstarávanie, politika hospodárskej súťaže a urovnávanie sporov. Takisto by v nej mali byť obsiahnuté aj ustanovenia, ktoré umožnia ďalšiu konzultáciu a spoluprácu s ohľadom na budúce regulačné reformy. Pokiaľ ide o otázky súvisiace s tovarom, dohoda by sa mala zamerať na takmer úplné odstránenie ciel s len niekoľkými výnimkami a taktiež aj otázkami netarifných prekážok a pravidiel pôvodu. Dohoda by sa mala zaoberať aj možnosťami vytvorenia procesov regulačnej spolupráce zameraných na konvergenciu štandardov výrobkov a certifikácie. Služby sú dôležitou a rastúcou súčasťou bilaterálnych obchodných tokov medzi EÚ a Austráliou; momentálne predstavujú takmer 40% celkových obchodných tokov medzi Austráliou a EÚ, čo je podstatne vyššie číslo ako v 90-tych rokoch. V tomto kontexte možno očakávať, že EÚ aj Austrália začnú rokovania o dohodách o voľnom obchode s vysokými ambíciami o prístupe na trh a spolupráci v oblasti regulácie. Ambiciózny výsledok dohody o voľnom obchode v oblasti služieb medzi Austráliou a EÚ by poskytol prístup k investovaniu kapitálu vo všetkých odvetviach bez obmedzenia a zabezpečenia investícií, a umožní prístup k verejným obstarávaniam a zmluvám vydaným federálnou a regionálnou vládou a odstráni všetky kapitálové limity pri investíciách do zahraničia.⁸²

Obchod so službami je vo vzájomnom obchode medzi Austráliou a Európskou úniou veľmi dôležitá oblasť, nakoľko v obchode so službami je EÚ najväčším partnerom Austrálie. V nasledujúcom grafe je znázornený celkový obchod so službami Austrálie a jeho porovnanie s obchodom so službami medzi Austráliou a EÚ za roky 2014 až 2016. Údaje v grafe sú uvedené v miliardách EUR.

⁸¹ Free trade negotiations with EU a step closer. In ABC News. [online]. [Citované 10.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.abc.net.au/news/2017-04-07/australia-working-towards-free-trade-talks-with-eu/8424120>>

⁸² Gains for Trade in Services in an EU–Australia Free Trade Agreement: A European Perspective. In Press-files.anu.edu.au. [online]. [Citované 27.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://press-files.anu.edu.au/downloads/press/n2494/pdf/ch08.pdf>>

Graf 11: Porovnanie celkového obchodu so službami Austrálie so svetom s jej obchodom so službami s Európskou úniou za roky 2014-2016 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: Australia. In Ec.europa.eu. [online]. [Citované 27.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/australia/>>

Podľa údajov v grafe vidíme, že v Austrálii prevažuje v obchode so službami ich import pred exportom, no každým rokom sa tento rozdiel znižuje. V prípade obchodu so službami s EÚ má Austrália výrazný deficit, čo znamená, že EÚ je výrazne väčším exportérom služieb do Austrálie ako importérom. Austrália má s EÚ významné obchodné vzťahy v oblasti služieb, pričom ich vývoz v roku 2016 predstavoval 9,6 miliárd (14,8% podiel na celkovom vývoze austrálskych služieb) a dovoz bol vo výške 18,6 miliardy dolárov (24,6% podiel z dovozu celkových služieb). Vývoz služieb do EÚ v roku 2016 vzrástol o 1,9 percenta, zatiaľ čo dovoz z EÚ klesol o 5,4 percenta. Vývoz služieb sa v posledných piatich rokoch zvýšil o priemernú ročnú mieru 4,5%, zatiaľ čo dovoz služieb vzrástol o 4,8%. Najväčší export služieb Austrálie do EÚ predstavovali cestovné služby v hodnote 6,3 mld. USD, čo bolo 60,3% z celkového vývozu. Ďalšími významnými exportnými službami do EÚ boli dopravné služby vo výške 713 miliónov USD a obchodné služby s hodnotou 3,2 mld. USD. V prípade importu služieb z EÚ do Austrálie boli na prvom mieste cestovné služby

v hodnote 7,8 mld. USD, ďalej to boli podnikateľské služby – 6,2 mld. USD a dopravné služby s hodnotou 3,6 mld. USD.⁸³

Dôležitou črtou dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou by mali byť aj silné právomoci v oblasti regulačnej spolupráce a snaha o dosiahnutie väčšej regulačnej súdržnosti prostredníctvom vzájomného uznávania a uznávanie rozdielnych požiadaviek na osvedčovanie s rovnocenným zámerom vo vzťahu k službám. Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou by mala zahŕňala dve kľúčové otázky. Po prvé, záväzky týkajúce sa prístupu na trh a vnútroštátneho zaobchádzania sa majú prijať na základe negatívneho zoznamu, a nie pozitívneho zoznamu. Takýto prístup stanovuje, že všetky odvetvia služieb budú liberalizované okrem tých, ktoré sú vyhradené pre zoznam výnimiek. Negatívny prístup k záväzkom zabezpečuje väčšiu transparentnosť a vytvára viac obchodu. Po druhé, vo všetkých druhoch dopravy by mali byť prijaté liberalizačné záväzky, prostredníctvom ktorých sa medzinárodné služby obchodujú na medzinárodnej úrovni, t. j. cezhraničný obchod so službami, obchodná prítomnosť v zahraničí prostredníctvom PZI a pohyb fyzických osôb.⁸⁴

Dohoda o voľnom obchode by mala byť postavená na už existujúcom základe spolupráce a jej cieľom bude posilnenie partnerstva medzi EÚ, jej členskými štátmi a Austráliou. Umožní to uľahčenie, podporu a rozšírenie spolupráce v širokej škále oblastí spoločného záujmu, ako napríklad:⁸⁵

- zahraničná politika a bezpečnosť (vrátané boja proti terorizmu),
- medzinárodný obchod,
- regionálna spolupráca,
- rozvoj a humanitárna pomoc,
- migrácia a azyl,
- výskum a inovácie,

⁸³ AUSTRALIA'S SERVICES TRADE WITH THE EUROPEAN UNION. In Dfat.gov.au. [online]. [Citované 27.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/australias-services-trade-with-the-eu.pdf>>

⁸⁴ Gains for Trade in Services in an EU–Australia Free Trade Agreement: A European Perspective. In Press-files.anu.edu.au. [online]. [Citované 27.03.2018]. Dostupné na internete: <<http://press-files.anu.edu.au/downloads/press/n2494/pdf/ch08.pdf>>

⁸⁵ Australia and the EU. In Eeas.europa.eu. [online]. [Citované 11.04.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/610/australia-and-eu_en>

- životné prostredie a zmena klímy,
- vzdelávanie a kultúra,
- energia a doprava.

Medzi ďalšie dôvody, prečo by bolo uzavretie dohody o voľnom obchode s Austráliou pre Európsku úniu výhodne, patrí získavanie pracovných miest, rastu a investícií, ktoré prinesú prospech podnikom v EÚ a jej občanom ale aj obyvateľom Austrálie. Austrália a Nový Zéland patria medzi najrýchlejšie rozvíjajúce sa ekonomiky. Obidve krajiny majú uzavreté mnoho obchodných dohôd s množstvom partnerov. Vzhľadom k tomu, že EÚ nemá s každou z nich podpísanú preferenčnú dvojstrannú obchodnú dohodu, podniky EÚ majú porovnateľne menej priaznivé podmienky v prístupe na tieto trhy. Práve bližšia spolupráca EÚ s Austráliou by im mohla výraznejšie otvoriť dvere v prístupe na tieto trh, ktoré sú väčšinou geograficky bližšie Austrálii a Novému Zélandu. Tieto dohody sa budú zakladať na prebiehajúcich obchodných rokovaniach s viacerými ázijsko-pacifickými krajinami, čo umožní EÚ rozvíjať a prehĺbovať vzťahy s jedným z najdynamickejších hospodárskych regiónov sveta. Tiež by rozšírili alianciu EÚ s partnermi, ktorí sa zaviazali k rovnakým hodnotám, ako sú ľudské práva a podobné normy týkajúce sa práce a životného prostredia, zdravia a ochrany spotrebiteľa. Dohoda by mala podporovať aj inteligentný, udržateľný a všeobecný hospodársky rast a zvýšiť aj celkový prínos pre bežných spotrebiteľov či už na území Európskej únie ale aj v Austrálii. Otvorenie trhov ma zvyčajne tendenciu a potenciál znižovania cien a spotrebiteľom tak umožniť väčší výber. Obchodné dohody budú podporovať trvalo udržateľný rozvoj prostredníctvom ustanovení týkajúcich sa obchodu a pracovného prostredia. Očakáva sa, že dohoda zvýši vývoz EÚ do Austrálie o približne tretinu v dlhodobom horizonte. Výsledkom uzavretia tejto obchodnej dohody by sa mali zmierniť momentálne existujúce prekážky obchodu a investícií.⁸⁶

⁸⁶ LAUNCHING TRADE NEGOTIATIONS WITH AUSTRALIA AND NEW ZEALAND. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 28.03.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156039.pdf>

Za najviac citlivé oblasti, ktorým sa rokujúce strany budú musieť podrobnejšie počas rokovaní venovať, patria:⁸⁷

- zemepisné označenia – ide o ochranu špecifických názvov výrobkov za určitých podmienok. Na strane EÚ ide predovšetkým o špecifické agropotravinárske výrobky ako sú víno a syr. EÚ ma obavy v súvislosti s austrálskym importom z tretích krajín z dovozu falšovaných výrobkov, ktoré používajú zemepisné označenia EÚ, ako napríklad syr Brie z Brazílie.
- obchod s hovädzím mäsom – zvýšený vývoz austrálskeho hovädzieho mäsa na trhy EÚ by sa mohol prejavíť nespokojnosťou európskych farmárov. Vyjednávači európskej strany tak budú starostlivo zvažovať kvóty na hovädzie mäso, ktoré Austrálii poskytnú.
- daň z luxusných áut – predstavuje daň, ktorá sa v Austrálii uplatňuje na vozidlá s hodnotou vyššou ako 75 000 AUD. Vzhľadom k tomu že v Austrálii je záujem o autá európskych značiek, EÚ to považuje za nevýhodne nakoľko výrazne zvyšujú ich cenu a považujú to za netarifnú bariéru. Očakáva sa tak, že EÚ požiada o postupné zrušenie, poprípade zníženie tejto dane.

Medzi sektory, ktoré budú z tejto dohody profitovať najviac, sa považujú stroje, chemikálie, spracované jedlá, služby a automobilové vybavenie. Z uzavretia tejto dohody plynú mnoho výhod aj pre malé a stredné podniky, ktoré budú môcť profitovať z odstránenia ciel, a tým ľahšiemu prístupu na vzdialený austrálsky trh, lepšiemu prístupu k verejnému obstarávaniu v Austrálii, jednoduchšiemu postupu pri procese testovania produktov a zabezpečeniu, aby boli chránené názvy tradičných európskych potravín a nápojov (Zemepisné označenia).⁸⁸

Prípadné uzavretie dohody by nemalo znamenať zníženie alebo zmenu noriem EÚ v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti ľudí, ich sociálnych a spotrebiteľských práv a už spomínanej ochrane životného prostredia. Táto dohoda by mala zachovávať spôsob, akým EÚ

⁸⁷ EU-AUSTRALIA FTA NEGOTIATIONS STATUS AND OPPORTUNITIES. In Webershandwick.asia. [online]. [Citované 13.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://webershandwick.asia/wp-content/uploads/2018/03/Australia-EU-FTA-Negotiations-Status-and-Opportunities.pdf>>

⁸⁸ New Trade Agenda to Shape the Australia-EU FTA. In Australian Institute of International Affairs. [online]. [Citované 12.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/new-trade-agenda-australia-eu-fta/>>

reguluje bezpečnosť potravín alebo ochranu spotrebiteľov. Dovozy z Austrálie na územie členských štátov EÚ budú musieť aj naďalej vyhovovať všetkým pravidlám a nariadeniam EÚ v tejto oblasti a to bez výnimiek. Zároveň bude snahou aj maximalizácia pozitívnych poľnohospodárskych záujmov Európy. Je zrejmé, že EÚ nepredpokladá úplnú liberalizáciu obchodu v tomto sektore. Osobitné zaobchádzanie s citlivými poľnohospodárskymi výrobkami môže zahŕňať dlhé obdobie procesu zrušenia colných kvót alebo iných tarifných opatrení, na ktorých sa zúčastnené strany dohodnú.⁸⁹

Najväčšou príležitosťou pre Austráliu je sektor služieb, vrátane financií, vzdelávania a cestovného ruchu. Je to z dôvodu, že EÚ má v súčasnosti v obchode so službami s Austráliou prebytok, pričom veľa z nich prechádza cez Londýn. Výzvou pre austrálske firmy poskytujúce služby tak bude z dôvodu BREXIT-u a prípadného obmedzenia prístupu Veľkej Británie na trhy EÚ, premiestnenie svojich kancelárií mimo Veľkú Britániu. Vzhľadom k tomu, že takmer polovica dovozu a viac ako tretina vývozu služieb z EÚ do Austrálie realizuje Austrália s Veľkou Britániou,⁹⁰ BREXIT znamená, že Austrália môže stratiť svoju ústredňu na vnútornom trhu EÚ, ktorá sa nachádza práve v Londýne. Na základe tohto dôvodu, je čo najrýchlejšie uzavretie dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou nesmierne dôležité, nakoľko by sa tým znížil vplyv BREXIT-u na ich vzájomný obchod. Austrálske firmy by tak mohli presunúť svoje sídla do iných štátov EÚ ešte pred tým, ako vojde BREXIT do platnosti a začať využívať výhody plynúce z podpísania dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou.⁹¹

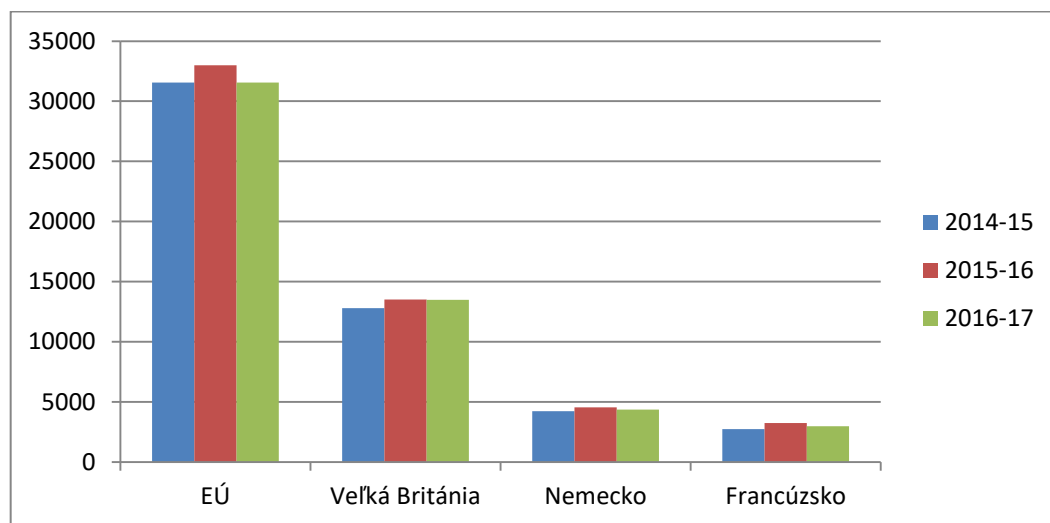
Predchádzajúce informácie môžeme konkrétnejšie vidieť v nasledujúcom grafe, kde máme znázornený vzájomný obchod so službami medzi Austráliou a Európskou úniou ako celkom, a Austráliou s jej troma najväčšími partnermi v obchode so službami v rámci krajín Európskej únie za roky 2014 až 2017.

⁸⁹ EU-AUSTRALIA FTA NEGOTIATIONS STATUS AND OPPORTUNITIES. In Webershandwick.asia. [online]. [Citované 13.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://webershandwick.asia/wp-content/uploads/2018/03/Australia-EU-FTA-Negotiations-Status-and-Opportunities.pdf>>

⁹⁰ Pre porovnanie, dovoz služieb z Austrálie do Veľkej Británie je štyrikrát väčší ako do Nemecka, druhým jej najväčším partnerom v službách v EÚ. V prípade vývozu je tento objem služieb exportovaných z Veľkej Británie do Austrálie dvakrát vyšší ako z Nemecka.

⁹¹ Keeping Brexit in Perspective for Australia. In The Diplomat. [online]. [Citované 14.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2017/04/keeping-brexit-in-perspective-for-australia/>>

Graf 12: Vzájomný obchod so službami medzi Austráliou a Európskou úniou, a tromi najväčšími partnermi v rámci Európskej únie v sledovanom období (v mil. AUD)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: Trade in Services Australia 2016-17. In Dfat.gov.au. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/trade-in-services-australia-2016-17.pdf>

Najväčším partnerom Austrálie v obchode so službami je v rámci EÚ Veľká Británia. Od roku 2014 je ich vzájomný obchod pomerne ustálený a nenastali v ňom žiadne výrazne medziročné zmeny. Na druhom a treťom mieste sa umiestnili Nemecko a Francúzsko, pričom ich vzájomný obchod so službami je niekoľkokrát menší ako v prípade Veľkej Británie. Aj tento fakt potvrdzuje informácie o výraznej previazanosti ekonomík Austrálie s Veľkou Britániou, a dôležitosti uzavretia dohody o voľnom obchode s EÚ po odchode Veľkej Británie z Európskej únie. Väčšina austrálskych firiem tak bude v prípade snahy o výhodnejšie obchodné podmienky so štátmi EÚ nútená presunúť svoje sídla z Veľkej Británie do Írska, poprípade priamo do kontinentálnych štátov EÚ.

3.4 Perspektívy uzavretia dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom

História Nového Zélandu bola z ekonomického hľadiska v značnej miere ovplyvňovaná poľnohospodárskym sektorom. Celé desaťročia bol celkový hospodársky rast krajiny obmedzený kvôli vzdialenej geografickej polohe krajiny a jej dlhodobej závislosti od britského trhu, vzhľadom na to, že Nový Zéland bol ich bývalá kolónia a súčasť Britského spoločenstva národov. Vďaka rýchlym zmenám od roku 1980 sa však Nový Zéland môže

momentálne pochváliť industrializovaným voľným trhovým hospodárstvom, ktoré je konkurencieschopné v globálnom meradle. Tieto zmeny spôsobili podstatný rozdiel v živote mnohých Novozélandčanov a tiež viedli k prílevu mnohých expatriotov a zahraničných investorov. Technologické možnosti v priemyselnom sektore sa výrazným spôsobom zlepšili, čo umožnilo Novému Zélandu zvýšiť svoju produkciu primárne vyrobených výrobkov a jeho vývoz na nové trhy v juhovýchodnej Ázii. V roku 2017 bolo hospodárstvo Nového Zélandu podľa národného HDP 53. najväčším na svete. Medzi najväčších obchodných partnerov Nového Zélandu patrí Austrália, USA, Čína, Európska únia, Japonsko a Južná Kórea. Nový Zéland je úzko prepojený s hospodárstvom Austrálie prostredníctvom dohody o užších hospodárskych vzťahoch (ANZCERTA).⁹² Táto dohoda sa považuje za jednu z najkomplexnejších dvojstranných dohôd o voľnom obchode. Bola podpísaná v roku 1983 v Canberre. Zahŕňa ich celý vzájomný obchod s tovarom, vrátane poľnohospodárskych produktov, a ako prvá dohoda zahŕňala aj voľný obchod so službami.⁹³

Za posledných 30 rokov sa Nový Zéland môže takisto pochváliť tým, že ich hospodárstvo prešlo od jedného z najviac regulovaných v OECD na jednu z najmenej regulovaných ekonomík založenej na voľnom trhu. Krajina ponúka ideálne podmienky pre pastierstvo, lesníctvo a záhradnícke činnosti, a to vďaka úrodnej pôde, vynikajúcim klimatickým podmienkam a moderným poľnohospodárskym technológiám, ktorými štát disponuje. Približne polovica celkového exportu krajiny je tvorená vývozom primárnych komodít a Nový Zéland je jedným z piatich najväčších vývozcov mliečnych výrobkov na svete. Podľa prognóz OECD sa v roku 2018 očakáva ekonomický rast okolo 3%, pričom rast exportu sa mierne spomalí. Celkový rast však bude najviac podporovaný turizmom zo strany ázijských krajín a rastom vo vývoze mliečnych výrobkov.⁹⁴

⁹² The Economy in New Zealand - International Living Countries. In International Living. [online]. [Citované 30.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://internationalliving.com/countries/new-zealand/the-economy-in-new-zealand/>>

⁹³ Australia-New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement. In Department of Foreign Affairs and Trade. [online]. [Citované 12.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/anzcerta/Pages/australia-new-zealand-closer-economic-relations-trade-agreement.aspx>>

⁹⁴ Economic overview. In Newzealandnow.govt.nz. [online]. [Citované 30.03.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.newzealandnow.govt.nz/investing-in-nz/economic-overview>>

3.4.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Novým Zélandom

Vzájomný obchod Nového Zélandu s EÚ má dlhú históriu, a to najmä vďaka obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami. Ich najväčším partnerom bola v minulosti Veľká Británia, no tento trend sa časom zmenil, keď Veľká Británia vstúpila v roku 1973 do Európskeho spoločenstva a zaviedla spoločnú poľnohospodársku politiku (SPP). Navyše, vzhľadom na dotácie na mnohé poľnohospodárske výrobky, produkcia v EÚ vzrástla, dovoz klesol a vývoz rástol. Nový Zéland preto stratil svoj hlavný trh a musel konkurovať subvencovaným vývozom na svetovom trhu. Nový Zéland úspešne získal preferenčný prístup pre ovčie mäso, maslo a syr najprv do Spojeného kráľovstva a potom do EÚ. Súčasný objem preferenčného dovozu ovčieho mäsa z Nového Zélandu na trhy EÚ je od Uruguajského kola rokovania stanovená na úrovni 226 700 ton, akýkoľvek dovoz, ktorý presahuje túto sumu musí zaplatiť clo vo výške 80 až 100% hodnoty dovozu. Na maslo je v platnosti ročná kvóta 76 667 ton, taktiež od Uruguajského kola rokovania. Pri syre je táto kvóta od roku 2000 vo výške 104 000 ton.⁹⁵

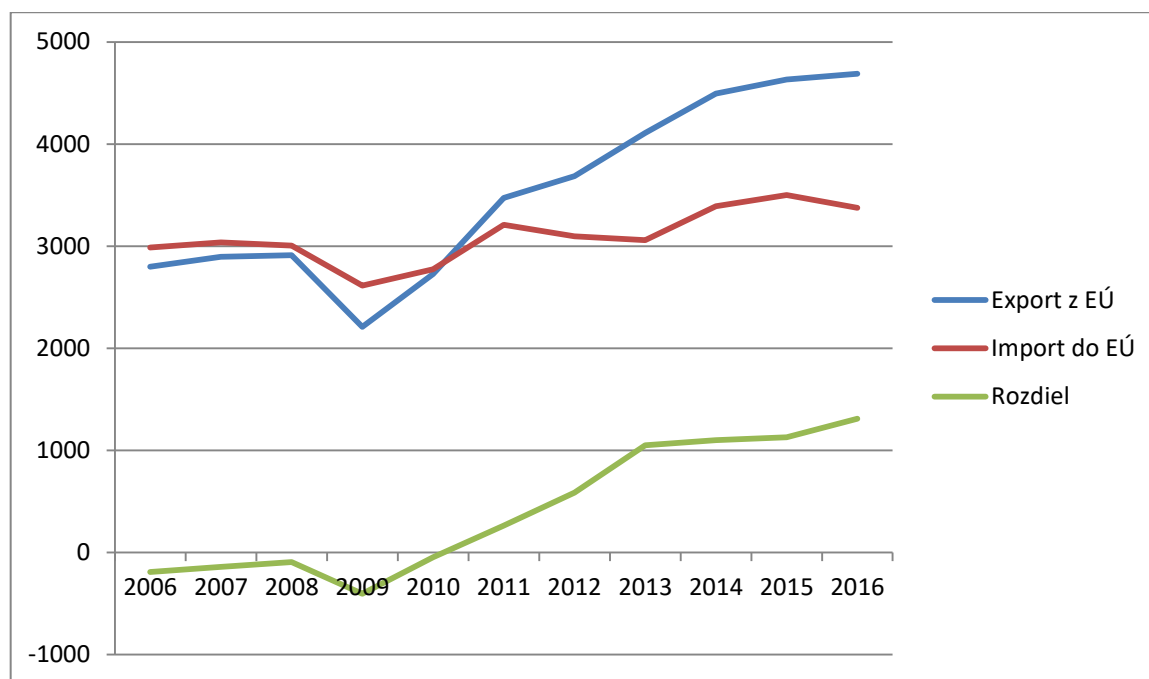
V roku 2016 bol Nový Zéland 49. najväčším obchodným partnerom Európskej únie v oblasti tovarov, pričom predstavoval 0,2% podiel z celkového obchodu s tovarom EÚ. Naopak, EÚ bola s podielom 14% tretím najväčším obchodným partnerom Nového Zélandu po Číne a Austrálii. Celkový obchod s tovarom medzi týmito dvoma partnermi dosiahol v roku 2016 hodnotu približne 8 miliárd EUR. Vyprodukované tovary, hlavne stroje a dopravné zariadenia a chemické látky (54,1% a 13,6% z celkového vývozu) tvorili 86,5% celkového vývozu EÚ na Nový Zéland, zatiaľ čo až 72,3% dovozu z Nového Zélandu do EÚ pozostávalo z poľnohospodárskych výrobkov. Od roku 2011 zaznamenáva EÚ prebytok v obchode s tovarom s Novým Zélandom. Navyše tento prebytok od roku 2011 vykazuje rastúci trend až do výšky 1,3 mld. EUR v roku 2016. V roku 2015 vyvážala EÚ služby na Nový Zéland vo výške 2,7 mld. EUR, pričom dovoz služieb dosiahol 1,6 mld. EUR. V obchode so službami sa prebytok EÚ zvýšil z 0,8 mld. EUR v roku 2012 na 1,1 mld. EUR v roku 2015. Obchodovanie so službami je významnou súčasťou bilaterálnych obchodných

⁹⁵ Modelling Agricultural Impacts of EU-NZ Trade Liberalisation. In Lincoln.ac.nz. [online]. [Citované 15.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.lincoln.ac.nz/PageFiles/24129/RR341.pdf>>

vzťahov medzi EÚ a Novým Zélandom, pričom hodnota celkového obchodu so službami dosiahla v roku 2015 až 53% hodnoty celkového obchodu s tovarom.⁹⁶

V nasledujúcom grafe je znázornený vývoj vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Novým Zélandom počas obdobia rokov 2006 až 2016.

Graf 13: Vzájomný obchod medzi EÚ a Novým Zélandom v období rokov 2006-2016 v (mil. EUR)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: European Union, Trade in goods with New Zealand. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 1.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113425.pdf>

Až do roku 2010 bol celkový export z EÚ nižší ako import do EÚ z Nového Zélandu, a teda saldo vzájomného obchodu bolo z pohľadu Európskej únie záporné. Od roku 2011 sa však začal export EÚ do Nového Zélandu rapídne zvyšovať vďaka zotavovaniu hospodárstva EÚ po finančnej kríze, čoho výsledkom bola kladná obchodná bilancia z pohľadu EÚ a teda vyšší export z EÚ ako import do EÚ z Nového Zélandu. Od spomínaného roku 2011 sa export z EÚ a saldo vzájomného obchodu každoročne výrazne zvyšuje, zatiaľ čo import sa od roku 2006 výrazným spôsobom nezmenil.

⁹⁶ EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In Europarl.europa.eu. [online]. [Citované 31.03.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>

V nasledujúcej tabuľke je znázornená komoditná štruktúra vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Novým Zélandom v roku 2016 a to v hodnotovom a percentuálnom vyjadrení. Taktiež v nej môžeme vidieť aj percentuálne zmeny oproti predchádzajúcemu roku 2015.

Tabuľka 8: Komoditná štruktúra vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Novým Zélandom za rok 2016 v hodnotovom a percentuálnom vyjadrení

	Import do EÚ			Export z EÚ		
	Hodnota mil. €	% z celkového obchodu	% Nárast	Hodnota mil. EUR	% z celkového obchodu	% Nárast
Celkovo	3377	100,0	-3,5	4689	100,0	1,3
0 Jedlá a živé zvieratá	1781	52,8	-2,8	303	6,5	-0,1
1 Nápoje a tabak	370	11,0	0,3	84	1,8	10,4
2 Surové materiály, okrem palív	291	8,6	-0,4	43	0,9	10,2
3 Minerálne palivá, mazivá a podobné materiály	0	0,0	-46,0	14	0,3	-6,6
4 Živočišne a rastlinné oleje, tuky a vosky	8	0,2	6,1	29	0,6	28,5
5 Chemikálie	244	7,2	4,4	637	13,6	0,8
6 Vyrobené tovary klasifikované podľa materiálu	200	5,9	-23,2	472	10,1	5,9
7 Stroje a dopravné zariadenia	236	7,0	-13,8	2538	54,1	0,9
8 Rôzne výrobky	185	5,5	4,3	444	9,5	0,4
9 Komodity a transakcie	45	1,3	5,0	37	0,8	-17,6
Ostatné	16	0,5	-	89	1,9	-

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: European Union, Trade in goods with New Zealand. In Trade.ec.europa.eu. [online]. [Citované 2.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113425.pdf>

Komoditná štruktúra vzájomného obchodu medzi Európskou úniou a Novým Zélandom za rok 2016 nám ukazuje že suverénne najviac dovážanou komoditou do EÚ z Nového Zélandu sú jedlá a živé zvieratá, ktorých podiel na celkovom importe je viac ako 52%. Ďalšími najviac dovážanými komoditami sú nápoje a tabak (11%), surové materiály (8,6%) a chemikálie (7,2%). Najväčší percentuálny nárast medzi importovanými komoditami zaznamenali v medzoročnom porovnaní komodity živočíšne a rastlinné oleje, tuky a vosky (6,1%), chemikálie (4,4%) a komodity a transakcie (5%). Naopak najväčší percentuálny medzoročný pokles pri importe je u komodít minerálne palivá, mazivá a podobné materiály (-46%), vyrobené tovary klasifikované podľa materiálu (-23,2%) a stroje a dopravné zariadenia (-13,8%). Čo sa týka najviac vyvázaných tovarov z EÚ na Nový Zéland, na prvom mieste sú stroje a dopravné zariadenia s podielom 54,1%, za nimi sú chemikálie (13,6%) a vyrobené tovary klasifikované podľa materiálu (10,1%). Najväčší percentuálny medzoročný nárast vidíme pri exporte u živočíšnych a rastlinných olejoch, tukoch a voskoch (28,5%), nápoje a tabak (10,4%) a surové materiály okrem palív (10,2%). Naopak najväčšie percentuálne medzoročné poklesy pri exporte sú u komoditných skupín komoditné transakcie (-17,6%), minerálne palivá, mazivá a podobné materiály (-6,6%) a jedlá a živé zvieratá (-0,1%). U všetkých ostatných komoditných skupín bol v roku 2016 pri exporte z EÚ na Nový Zéland zaznamenaný medzoročný nárast v porovnaní s rokom 2015.

Obchodné a hospodárske vzťahy medzi EÚ a Novým Zélandom sú založené na niekoľkých dohodách o spolupráci, ako napríklad:⁹⁷

- Od roku 1999 má Európska únia a Nový Zéland dvojstrannú dohodu o vzájomnom uznávaní, ktorej cieľom je uľahčiť obchod s priemyselnými výrobkami medzi EÚ a Novým Zélandom prostredníctvom znižovania technických prekážok vrátane postupov posudzovania. Zahŕňa výmeny odhadované na viac ako 500 miliónov EUR v odvetviach, ako sú zdravotnícke pomôcky, farmaceutické tovary a telekomunikačné koncové zariadenia. Tieto dohody sú prvými dohodami o vzájomnom uznávaní, ktoré EÚ podpísala s treťou krajinou.

⁹⁷ New Zealand and the EU. In Eeas.europa.eu. [online]. [Citované 2.04.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/delegations/new-zealand/1600/new-zealand-and-eu_en>

- Veterinárna dohoda uľahčuje obchod so živými zvieratami a živočíšnymi produktmi pri súčasnom zabezpečení verejného zdravia a zdravia zvierat a uspokojovania očakávaní spotrebiteľov vo vzťahu k zdravotnej nezávažnosti potravinárskych výrobkov. Dohoda tiež znižuje duplicitu regulácie. Predbežne sa uplatňuje od januára 1997 a oficiálnou sa stala 1. februára 2003. Bol zriadený spoločný riadiaci výbor, ktorý pokrýva všetky aspekty dohody.
- Dohoda o colnej spolupráci medzi EÚ a Novým Zélandom, podpísaná v júli 2017.

Okrem toho Európska Komisia poskytla Novému Zélandu, spolu s niekoľkými ďalšími krajinami, primeranú ochranu osobných údajov. Politická rámcová dohoda - dohoda o partnerstve medzi EÚ a Novým Zélandom o vzťahoch a spolupráci (PARC) bola podpísaná v októbri 2016 a od novembra toho istého roku je predmetom predbežného uplatňovania.⁹⁸

Nový Zéland je však medzi šiestimi členmi WTO, ktorí nemajú preferenčné dohody o prístupe na trh EÚ, či už v platnosti, alebo v štádiu rokovaní. To možno vysvetliť skutočnosťou, že obchod s poľnohospodárskymi výrobkami je vo viacerých členských štátoch EÚ veľmi citlivou otázkou. Navyše, ako uviedla Európska agentúra pre medzinárodné politické hospodárstvo (ECIPE) v roku 2015, keďže Nový Zéland zatiaľ nezačal konkurenčné rokovania o dohode o voľnom obchode so Spojenými štátmi, EÚ nebola nútená ponáhľať sa so začiatkom týchto rokovaní. Pripravovaná Dohoda o voľnom obchode s Novým Zélandom bola odôvodnená veľkosťou hospodárstva a spotrebiteľského trhu na Novom Zélande, ktoré sú rovnaké alebo väčšie ako tie krajiny, s ktorými EÚ už uzavrela dohody o voľnom obchode v tomto regióne. Ďalším dôvodom bolo potenciálne rozvinúť nový model dohody o voľnom obchode, ktorý presahuje dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a Južnou Kóreou v oblastiach, ako je súkromie údajov. Okrem toho by táto dohoda o voľnom obchode poskytla EÚ príležitosť na ďalšie rozvíjanie obchodných vzťahov s krajinami v regióne, s ktorými momentálne nedisponuje dohodami o voľnom obchode, využívajúc novozélandskú sieť obchodných dohôd.⁹⁹

⁹⁸ EU-NZ Partnership Agreement under provisional application. In Eeas.europa.eu. [online]. [Citované 13.04.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/15374/EU-NZ-Partnership-Agreement-under-provisional-application>

⁹⁹ EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In Europarl.europa.eu. [online]. [Citované 2.04.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>

3.4.2 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom

Nový Zéland má v súčasnosti s EÚ viacero už spomenutých bilaterálnych dohôd o obchodnej spolupráci. Tieto dohody sú základom pre rokovania o dohode o voľnom obchode medzi oboma stranami. Od obidvoch strán sa však očakáva, že sa počas týchto rokovaní budú zaoberať viacerými citlivými otázkami, a to napríklad aj preto, že Nový Zéland je významným a konkurenčným výrobcom a vývozcom poľnohospodárskych výrobkov. Európska únia sa vo svojej stratégii pri rokovaní zaviazala plne zohľadňovať európsku citlivosť v oblasti poľnohospodárstva a snažiť sa tak chrániť zraniteľné sektory prostredníctvom osobitných ustanovení. Okrem uľahčenia obchodných a investičných tokov medzi stranami by dohoda o voľnom obchode vytvorila rovnaké podmienky pre EÚ s inými obchodnými partnermi, ktorí už uzavreli dohody o voľnom obchode s Novým Zélandom. Dohoda o voľnom obchode by tiež posilnila vzťahy EÚ s ázijsko-pacifickým regiónom a pomohla napredovať v záujme obchodnej politiky EÚ v tomto regióne. Dňa 13. septembra 2017 Európska komisia predložila návrh smerníc na rokovania o dohode o voľnom obchode s Novým Zélandom, pričom ich snahou a cieľom je ukončiť rokovania do konca roka 2019.¹⁰⁰

Možno očakávať, že dohoda o voľnom obchode medzi Novým Zélandom a EÚ si zachová určitú formu protekcionizmu pre komodity, ako sú mliečne výrobky a hovädzie mäso. Pokiaľ ide o ovčie mäso, súčasný obchod je relatívne liberálny. Vzhľadom na to, že vývozy ovocia kivi z Nového Zélandu do EÚ sú v odlišnej sezónne ako tie z Čile, výhodné podmienky pre dovoz práve tohto ovocia budú jednou z priorít pri rokovaní európskej strany. Všetky dohody o voľnom obchode vylučujú určité poľnohospodárske výrobky, ide najmä o určité syry a vína s označením PDO alebo PGI.¹⁰¹ Očakáva sa, že pri dohode o voľnom obchode s Novým Zélandom budú na tomto základe vylúčené niektoré výrobky, pre ktoré sa tak neočakáva úplná druhová liberalizácia, ako napríklad pre syr a víno.¹⁰²

Podľa správy vypracovanej Európskou komisiou o hodnotení vplyvu uzavretia dohody medzi EÚ a Novým Zélandom by sa vývoz z EÚ do Nového Zélandu v dlhodobom horizonte

¹⁰⁰ EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In [Europarl.europa.eu](http://www.europarl.europa.eu). [online]. [Citované 2.04.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>

¹⁰¹ PDO – chránené označenie pôvodu, PGI – chránené zemepisné označenie

¹⁰² Modelling Agricultural Impacts of EU-NZ Trade Liberalisation. In [Lincoln.ac.nz](http://www.lincoln.ac.nz). [online]. [Citované 2.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.lincoln.ac.nz/PageFiles/24129/RR341.pdf>>

(2030) zvýšil o 14,2% (pri konzervatívnom scenári) a 32,4% (scenár so zvýšenou liberalizáciou) a vývoz z Nového Zélandu do EÚ o 10,5% a 22,2%. Správa predpovedá reálny nárast HDP pre EÚ vo výške 0,01% až 0,02%, opäť v závislosti od spomínaných dvoch scenárov. Vzhľadom na veľkosť hospodárstva EÚ sa zvýšenie o 0,02% (4,9 miliardy EUR) považuje z dlhodobého hľadiska za významné. Reálne HDP Nového Zélandu by sa zvýšilo o 0,28% až 0,52%. Pokiaľ ide o vplyv na konkurencieschopnosť jednotlivých odvetví v Európe, najviac profitovať z uzavretia dohody by malo odvetvie motorových zariadení, strojov, chemikálií a služieb. Naopak najviac negatívne ovplyvnené odvetvia v Európe sa očakávajú odvetvie ovocia a zeleniny, mliečnych výrobkov.¹⁰³

V štúdií z roku 2016 pripravenej na žiadosť francúzskeho ministerstva hospodárstva a financií sa skúmali rôzne scenáre obchodnej dohody medzi EÚ na jednej strane a Austráliou a Novým Zélandom na druhej strane. Štúdia naznačuje, že najvýraznejší vplyv z hľadiska hospodárskeho blahobytu EÚ (zvýšenie o 0,1%) by sa očakával, keby dohoda dosiahla "úplnú liberalizáciu" s oboma spomínanými krajinami (zníženie ciel na nulu a dôležité zníženie netarifných prekážok). Navyše vzájomný dvojstranný obchod medzi EÚ na jednej strane a Austráliou a Novým Zélandom na strane druhej by sa zvýšil až o 85%.¹⁰⁴

Hlavnou motiváciou uzavretia dohody o voľnom obchode medzi Novým Zélandom a Európskou úniou je zníženie obchodných prekážok. Vzhľadom k tomu, že najväčšou exportnou komoditou z Nového Zélandu na trh EÚ sú poľnohospodárske produkty, vyriešenie otázky s týmito výrobkami môžeme považovať za najdôležitejšie v rámci rokovaní o uzavretí tejto dohody. Zo všetkých poľnohospodárskych výrobkoch vstupujúcich na trhy Európskej únie je 16% celkových colných položiek oslobodených od cla, čo predstavuje z hodnotového hľadiska 18% poľnohospodárskeho obchodu Nového Zélandu s EÚ. Priemerná vážená sadzba ktorá je uvalená na poľnohospodársky tovar smerujúci z Nového Zélandu do EÚ je 24,8%. Ako už bolo uvedené, EÚ je v súčasnosti druhým najväčším obchodným partnerom Nového Zélandu pre ich poľnohospodárske produkty. Preto je užitočné zvážiť súčasné tarify pre určité

¹⁰³ EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In Europarl.europa.eu. [online]. [Citované 3.04.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>

¹⁰⁴ Évaluation quantitative d'un accord commercial entre l'Union européenne, l'Australie et la Nouvelle Zélande. In Cepii.fr. [online]. [Citované 15.04.2018]. Dostupné na internete: <http://www.cepii.fr/PDF_PUB/rr/rr2016_02.pdf>

poľnohospodárske komodity vstupujúce do EÚ. Napríklad všetky mliečne výrobky vstupujúce do EÚ sú zaťažené clom na úrovni až 42,1%.¹⁰⁵

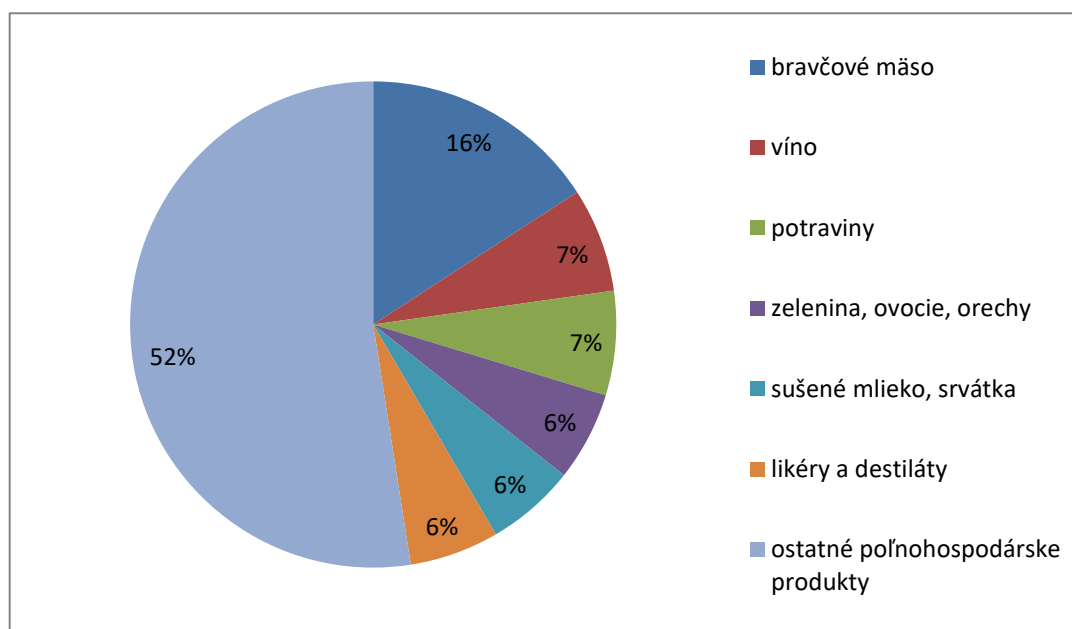
Poľnohospodárstvo zohráva v hospodárstve Nového Zélandu významnú úlohu. Podľa prieskumu zverejneného v roku 2016, poľnohospodárstvo predstavovalo približne 4% HDP Nového Zélandu, pričom potraviny, nápoje a spracovanie tabaku predstavovali ďalších 4%. Nový Zéland je tiež významným vývozcom poľnohospodárskych výrobkov. V roku 2015 približne 70% celkového vývozu tovaru predstavovali poľnohospodárske výrobky. Väčšina výrobkov z tohto segmentu vyprodukovaných na Novom Zélande je práve určená na export, napríklad 83,7% hovädzieho mäsa, 96,8% ovčieho mäsa, 88,7% masla a 75,1% syra. Okrem toho, podľa Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) bol Nový Zéland v roku 2017 celosvetovo popredným vývozcom masla a sušeného plnotučného mlieka. Nový Zéland je obzvlášť dobre integrovaný do globálnych hodnotových reťazcov poľnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu (GVC), pričom väčšina dovážaných komponentov v tomto sektore sa používa na výrobu výrobkov určených na export.¹⁰⁶

V nasledujúcich grafoch budeme môcť vidieť najviac exportované a importované poľnohospodárske produkty z Európskej únie do Nového Zélandu a naopak. Údaje v grafoch sú za rok 2016 a sú v percentuálnom zobrazení.

¹⁰⁵ Modelling Agricultural Impacts of EU-NZ Trade Liberalisation. In Lincoln.ac.nz. [online]. [Citované 3.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.lincoln.ac.nz/PageFiles/24129/RR341.pdf>>

¹⁰⁶ EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In Europarl.europa.eu. [online]. [Citované 4.04.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>

Graf 14: Poľnohospodárske produkty exportované z EÚ na Nový Zéland za rok 2016

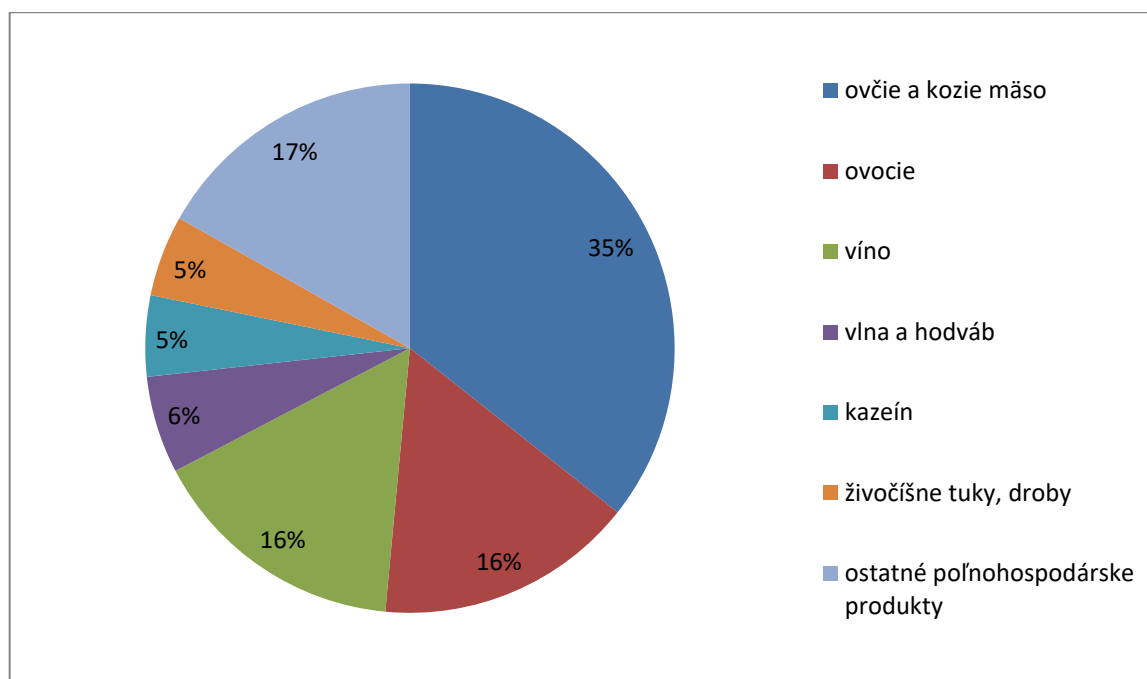

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: AGRI-FOOD TRADE STATISTICAL FACTSHEET. In Ec.europa.eu. [online]. [Citované 4.04.2018]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/trade-analysis/statistics/outside-eu/countries/agrifood-new-zealand_en.pdf>

V porovnaní s dovozom je vývoz poľnohospodárskych produktov z EÚ na Nový Zéland hodnotovo omnoho nižší, aj keď v posledných rokoch bol zaznamenaný nárast. Napríklad hodnota vývozu z EÚ sa zvýšila z 326 miliónov EUR v roku 2012 na 456 miliónov EUR v roku 2016. V poľnohospodárstve má EÚ s Novým Zélandom trvalý obchodný deficit, pričom osciluje okolo 2 miliardy EUR (1,9 miliardy EUR v roku 2016). Kľúčové vývozy EÚ zahŕňajú bravčové mäso, víno, potravinové prípravky, liehoviny a likéry, ako aj mliečny prášok a srvátku. Priemerné colné sadzby EÚ na dovoz poľnohospodárskych výrobkov 12,2% sú vyššie ako sadzby uplatňované na Novom Zélande vo výške 1,4%.¹⁰⁷

¹⁰⁷ EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In Europarl.europa.eu. [online]. [Citované 4.04.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>

Graf 15: Importované poľnohospodárske produkty na trh EÚ z Nového Zélandu v roku 2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: AGRI-FOOD TRADE STATISTICAL FACTSHEET. In Ec.europa.eu. [online]. [Citované 4.04.2018]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/trade-analysis/statistics/outside-eu/countries/agrifood-new-zealand_en.pdf>

Ako už bolo spomínané, EÚ je v súčasnosti druhým najväčším obchodným partnerom Nového Zélandu pre poľnohospodárske produkty. V roku 2016 bola zaznamenaná v EÚ hodnota dovozu poľnohospodárskych výrobkov z Nového Zélandu 2,3 miliardy eur. Ovocné a kozie mäso predstavovalo v tomto roku 35,9% agropotravinárskeho dovozu z Nového Zélandu. Nový Zéland je hlavným dodávateľom ovčieho a kozieho mäsa do EÚ s podielom na trhu 85%.¹⁰⁸ Ďalšie kľúčové potravinové komodity dovážané do EÚ v roku 2016 boli ovocie a víno. Nový Zéland tiež vyvážal do EÚ vlnu a hodváb, mliečne výrobky, ako napríklad kazeín, maslo a syry a hovädzie mäso.

V roku 2016 francúzske ministerstvo hospodárstva a financií porovnávalo trhové podiely niektorých tovarov vyvezených Novým Zélandom na globálny trh a na trh EÚ. Zistili, že v prípade červeného mäsa, mliečnych produktov a iných živočíšnych produktov, majú produkty z Nového Zélandu významný podiel na trhu EÚ. Napriek vysokým colným sadzbám ktoré má EÚ v tejto oblasti, výrobky z hovädzieho mäsa (v štúdiu boli zahrnuté nielen výrobky

¹⁰⁸ Beef, lamb and Brexit. In Mla.com.au. [online]. [Citované 15.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.mla.com.au/prices-markets/market-news/beef-lamb-and-brexit-30062016/>>

z hovädzieho mäsa) bol zaznamenaný vyšší trhový podiel v EÚ – 25,3% ako celosvetový podiel – 10%. Opačná situácia bola v prípade mliečnych výrobkov kde bol podiel na trhoch EÚ 6,2% pričom celosvetovo to bolo 20,6%. Štúdia uviedla, že v prípade dohody o voľnom obchode by európski výrobcovia museli čeliť značnej dodatočnej konkurencii a to v prípade oboch typov spomínaných výrobkov, ale aj mnohých iných, čo by mohlo v tom horšom prípade viesť aj k strate pracovných miest a vysokému tlaku na európskych poľnohospodárskych producentov.¹⁰⁹

Výsledky výskumu vplyvu uzavretia dohody o voľnom obchode medzi Európskou úniou a Novom Zélande na poľnohospodársky sektor, ktorý realizovala v roku 2016 novozélandská Lincoln University ukázali, že dohoda bude mať iba malý vplyv na novozélandských producentov. Analýzy ukázali, že výnimkou by mali byť hlavne producenti jablák a vína, ktorí by mali zaznamenať vplyvom dohody najvyššie výnosy. Vzhľadom na citlivosť mnohých poľnohospodárskych produktov v oboch regiónoch, napríklad mliečnych výrobkov, by mali byť zmeny len nepatrné. Tieto výsledky sa nepovažujú za prekvapivé, vzhľadom na fakt, že Nový Zéland aj Európska únia sú čistými vývozcami mnohých poľnohospodárskych produktov, a preto nebude prioritou výrazne zvýšenie ich importu.¹¹⁰

¹⁰⁹ EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In Europarl.europa.eu. [online]. [Citované 5.04.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>

¹¹⁰ Modelling Agricultural Impacts of EU-NZ Trade Liberalisation. In Lincoln.ac.nz. [online]. [Citované 14.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.lincoln.ac.nz/PageFiles/24129/RR341.pdf>>

4 Diskusia

Neustále sa meniace globálne hospodárske prostredie prináša so sebou zmeny, ktoré majú vplyv na chod a vývoj jednotlivých ekonomík. Hľadanie vhodných reakcií na tieto zmeny predstavuje neustále nové výzvy, ktorým musia hospodárstva čeliť. Rastúci trend liberalizácie obchodu, o ktorý sa dlhodobo snažili mnohé vyspelé krajiny, začal v posledných rokoch mierne stagnovať. Udalosti ako úspešné referendum o vystúpení Veľkej Británie z Európskej únie alebo zvolenie Donalda Trumpa za amerického prezidenta, výrazným spôsobom ovplyvnili chod obchodnej politiky EÚ a naznačili záujem niektorých krajín o uzatváranie svojich ekonomík. Najmä protekcionistická snaha nového amerického prezidenta, ktorá vyústila nepodpísaním viacerých pripravovaných obchodných dohôd, ako napríklad TPP alebo TTIP, núti ostatné krajiny a obchodné bloky sústrediť sa na iných obchodných partnerov ako je USA. Štáty tak hľadajú obchodných partnerov s podobnými názormi a pravidlami, s ktorými by bolo podpísanie dohody o voľnom obchode obojstranne výhodné. EÚ sa v tomto kontexte začala orientovať na geograficky vzdialenejšie krajiny, s ktorými však má bohatú obchodnú históriu.

Jeden z takýchto geograficky vzdialenejších obchodných blokov, zdieľajúci podobné názory a hodnoty, predstavujú aj štáty ázijsko-pacifického regiónu. Tie sa vzhľadom na postupný prechod ťažiska svetového hospodárstva do juhovýchodnej Ázie stávajú čoraz lákavejšie a výhodnejšie na prehĺbenie vzájomných obchodných vzťahov, formou uzatvárania komplexných dohôd o voľnom obchode. Krajiny v tomto regióne, rovnako ako EÚ, reagujú na výzvy vyplývajúce zo snahy niektorých ekonomík o uzatváranie svojho vnútorného trhu a hospodárstiev, podpisovaním ďalších nových dohôd o voľnom obchode. Vnímajú to ako príležitosť na zlepšenie svojich obchodných vzťahov s ostatnými krajinami a možnosť vzájomnej hospodárskej prosperity. O ekonomickej sile krajín z ázijsko-pacifického regiónu vypovedá aj to, že sa v roku 2016 najväčšou mierou podieľali na tvorbe svetového HDP, pričom až za týmto regiónom sa umiestnili obchodné veľmoci z predchádzajúcich desaťročí ako Severná Amerika alebo štáty Európy. Ďalšou pozitívnou skutočnosťou pre tento región je aj pravidelne sa zvyšujúci medziročný nárast HDP, čo môže byť aj z hľadiska EÚ pozitívna informácia vzhľadom k tomu, že svoju orientáciu upriamila na perspektívny región s výbornými vyhliadkami do budúcnosti.

V rámci tohto dynamického regiónu patria medzi najväčších obchodných partnerov EÚ Čína, Japonsko a Južná Kórea. Keďže s Južnou Kóreou už EÚ v roku 2011 dohodu o voľnom obchode podpísala a s Čínou to je vzhľadom na jej politický systém či hrozby dovozu omnoho lacnejších a falošných konkurenčných výrobkov komplikovanejšie, Japonsko sa stalo pre EÚ v tomto regióne prioritou z hľadiska podpisu dohody o voľnom obchode. EÚ tak v decembri 2017 úspešne podpísala dohodu o voľnom obchode s Japonskom, pričom obidve krajiny predtým preukazovali aj snahu o podpísanie dohody o voľnom obchode s USA. Záujem o prehlbenie vzájomného obchodu ako EU, tak aj Japonska s USA stroskotal na protekcionizme presadzovaného prezidentom Donaldom Trumpom a zrušením, resp. pozastavením rokovaní o pripravovaných dohodách. EÚ a Japonsko tak po strate šance o uzatvorenie veľkých dohôd o voľnom obchode s USA upriamili svoju pozornosť na seba, a v pomerne rýchlom čase došli k úspešnému ukončeniu rokovaní.

Japonsko ako jedna z najvyspelejších krajín sveta predstavuje pre EÚ perspektívny trh, čo potvrdzuje aj fakt, že od roku 2011 export z EÚ do Japonska zaznamenával medziročné nárasty. Najviac obchodovanou komoditou medzi týmito krajinami sú stroje a strojné zariadenia, pričom sa očakáva, že práve automobilový priemysel bude v dôsledku uzavretia dohody jedným z najviac ovplyvnených priemyslov. Odborníci a vypracované odborné štúdie tvrdia, že hoci export automobilových vozidiel z EÚ sa v dôsledku uzavretia dohody o voľnom obchode do Japonska zvýši, omnoho výraznejšie sa zvýši export japonských automobilov na trhy EÚ. Tento fakt môže mať za následok zníženie predajnosti európskych automobilových značiek na svojom európskom trhu, nakoľko im japonské automobilky budú „kradnúť“ potenciálnych zákazníkov. Z toho môže rezultovať aj prepúšťanie zamestnancov automobiliek a zvýšený tlak na európskych automobilových producentov. Na druhej strane sa však v ostatných odvetviach, ako napríklad potravinárstvo, očakávajú výrazne pozitívnejšie výsledky. Najviac profitovať by z dohody mohli výrobcovia európskych syrov, na ktoré sa má zrušiť clo vo výške 30% a výrobcovia vín, na ktoré je momentálne uvalené 15% clo. Takisto sa očakáva zvýšenie vývozu hovädzieho a bravčového mäsa a jednoduchší prístup k veľkým verejným tendrom v Japonsku.

Ďalšiu významnú výzvu pre EÚ spôsobili prehlbujúce sa ekonomické problémy ako aj rastúci počet migrantov zo strednej Európy, ktoré vyústili do toho, že sa v júni 2016

uskutočnilo vo Veľkej Británii úspešné referendum o jej vystúpení z EÚ. Táto udalosť výrazným spôsobom ovplyvní budúce rozhodnutia Európskej únie ako aj štátov, ktoré s ňou obchodujú, poprípade s EÚ plánujú uzavrieť dohodu o voľnom obchode. BREXIT môže mať najväčší vplyv na obchodných partnerov EÚ, ktorí obchodujú v rámci EÚ najviac práve s Veľkou Britániou. Jedná sa väčšinou o štáty ktoré boli v minulosti britskými kolóniami a súčasťou Commonwealthu. Medzi takéto štáty, ktoré sa snažia svoju obchodnú orientáciu výraznejším spôsobom prepojiť s EÚ, patria aj Austrália a Nový Zéland. Obidve tieto krajiny momentálne rokujú na podmienkach s EÚ o podpísaní dohody o voľnom obchode, pričom práve z dôvodu odchodu Británie z EÚ sa snažia tieto dohody urýchliť. Viedie ich k tomu to, že väčšina austrálskych firiem momentálne pôsobiach na trhu EÚ má svoje pobočky umiestnené vo Veľkej Británii, a práve BREXIT by im mohol voľný prístup na celý európsky trh podstatne sťažiť. Preto podpísanie dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Austráliou ešte pred tým, ako vojde BREXIT oficiálne do platnosti, je mimoriadne dôležitou záležitosťou. Austrálske firmy by tak predišli byrokratickým, finančným a iným problémom plynúcim z odchodu Veľkej Británie z EÚ. Ďalšou možnosťou pre austrálske a novozélandské firmy s pobočkami vo Veľkej Británii je presun ich európskych sídiel do Írska, poprípade do iných štátov EÚ mimo britských ostrovov. Uzavretie dohody o voľnom obchode s Austráliou je perspektívne hlavne v oblasti obchodu so službami, nakoľko práve služby sa výraznou mierou podieľajú na ich vzájomnom obchode. Platí to najmä v prípade exportu služieb z Austrálie na trhy EÚ, pričom dohoda by mohla tento trend ešte zvýrazniť uľahčením prístupu. Naopak EÚ ako významný výrobca a exportér automobilov by mohla profitovať z uzatvorenia tejto dohody zvýšením predaja na austrálskom trhu. Tento predpoklad sa týka, vzhľadom na vysokú austrálsku daň z luxusných vozidiel v hodnote nad 75 000 AUD, hlavne nižšej a strednej triedy automobilov. Práve tieto automobilové triedy sa budú môcť predávať za výhodnejšie predajné ceny, ktoré nebudú navýšené o spomínané dane.

Vzhľadom na komoditnú štruktúru vzájomného obchodu medzi EÚ a Austráliou, respektíve Novým Zélandom, vidíme, že najmä v prípade Nového Zélandu sú poľnohospodárske výrobky najvýznamnejšou zložkou vzájomného obchodu. Tento fakt ovplyvňuje aj rokovania o podpísaní dohody, pretože v mnohých prípadoch sú tieto krajiny výraznými exportérmi poľnohospodárskych výrobkov a tieto môžeme označiť za citlivé. Snaha o liberalizáciu zo strany EÚ tak prebieha hlavne u výrobkov, ktoré si sami nevedia

vypestovať alebo je to výrazne nákladnejšie ako ich dovoz z Nového Zélandu. Za takéto perspektívne komodity považujeme napríklad kivi, ktoré sa do EÚ dováža najmä z Čile, avšak príležitosťou je, že na Novom Zélande rastie v odlišnom ročnom období ako v Čile. Za ďalšie importne perspektívne komodity pre EÚ považujeme ovčie a kozie mäso, víno a rôzne druhy ovocia. Na druhej strane však snahou zmluvných strán bude určitá miera protekcionizmu v prípade komodít, ktoré sú schopné obe krajiny bezproblémovo vypestovať alebo vyprodukovať. Týka sa to hlavne mliečnych výrobkov, čo potvrdzujú aj analýzy a štúdie vypracované novozélandskou Lincoln University. Dovoz takýchto citlivých poľnohospodárskych produktov by sa mohol negatívne prejaviť vo forme tlaku na európskych poľnohospodároch, čo by mohlo viesť k zníženiu pracovných miest, prípadne znižovaniu kvality potravín z dôvodu tlaku na znižovanie cien.

Európski vrcholní predstavitelia ako Cecilia Malmström alebo Jean-Claude Juncker sa pravidelne vo svojich správach, poprípade vyhláseniach vyjadrujú, že prioritou Európskej únie je udržanie trendu globalizácie svetového obchodu a pokračovanie postupného otvárania hraníc. Práve otváranie hraníc iným krajinám považujú za významný zdroj hospodárskeho rastu, čo potvrdzujú aj údaje o počte pracovných miest, ktoré súvisia s exportom Európskej únie, ako aj zvyšujúci sa prílev priamych zahraničných investícií a s ním spojená tvorba nových pracovných miest. Na druhej strane však postupná globalizácia a uzatváranie nových obchodných dohôd súvisia aj s presadzovaním hodnôt a noriem EÚ a ich šírení po celom svete. Je to spôsob, ako pomôcť najchudobnejším na planéte rozvíjať, rásť a zlepšovať svoj život či spôsob spolupráce s inými národmi pri podporovaní zmien.

Záver

Globálne hospodárske prostredie môžeme charakterizovať ako neustále sa vyvíjajúce a rastúce prostredie, v rámci ktorého od roku 1986 rastie svetový obchod oveľa rýchlejšie ako svetové HDP. V posledných rokoch sa situácia v najväčších svetových ekonomikách značne zmenila. Zatiaľ čo podiel obchodovaného tovaru a služieb sa v krajinách, ako sú Čína, India, Kórejská republika alebo Thajsko zvýšil, rozvinuté krajiny ako USA a Japonsko zaznamenávajú od roku 1980 pokles svojich podielov na svetovom vývoze. Obchod sa stáva regionálnejším, pričom tento trend je najviac viditeľný v Ázii. Práve ázijsko-pacifický región sa od roku 2010 stal centrom svetového obchodu, ktorý sa na svetovom HDP podieľa najvyššou mierou. Výraznému progresu tohto regiónu pomáha aj stále sa zvyšujúci počet uzatvorených dohôd o voľnom obchode medzi ázijskými krajinami, ktorých počet stúpol od roku 2000, kedy ich bolo 53, na 250 v roku 2015. Za posledné roky sa však takmer všetky krajiny sveta snažia o liberalizáciu svojho obchodu, pretože v tom vidia príležitosť na dosiahnutie výraznejšieho hospodárskeho rastu. Toto tvrdenie potvrdzuje fakt zvýšeného počtu uzavretých preferenčných obchodných dohôd, ktoré sú v platnosti. Ten sa od roku 1990 zvýšil z 20 na takmer 300 v roku 2018 a stali sa kľúčovou črtou medzinárodnej obchodnej politiky.

Mnohé krajiny a udalosti však v posledných rokoch naznačovali, že neustála liberalizácia obchodu už nie je prioritou pri rozhodovaniach o riadení obchodných politík. Tieto udalosti, ako napríklad zvolenie Donalda Trumpa za amerického prezidenta a presadzovania jeho protekcionistických názorov alebo úspešné referendum o vystúpení Veľkej Británie z Európskej únie, vzhľadom na problémy jej ekonomiky zapríčinené vo výraznej miere otvorenosťou krajiny a následného prílevu migrantov, dokazujú, že veľká skupina ľudí a politických predstaviteľov nesúhlasí s trendom neustáleho otvárania hraníc. Na tieto skutočnosti musí reagovať aj Európska únia, pričom ak chce pokračovať v hospodárskom raste a raste objemu obchodovaného tovaru a služieb, musí hľadať nových partnerov, s ktorými vytvorí výhodné podmienky pre obchod prostredníctvom podpísania dohôd o voľnom obchode. V tomto kontexte sa Európska únia zameriava aj na geograficky vzdialené trhy ázijsko-pacifického regiónu. S niektorými krajinami z tohto regiónu, ako napríklad Južnou Kóreou, už má dohodu o voľnom obchode v platnosti. Naopak s Japonskom je dohoda

podpísaná, no do platnosti by mala vojsť až v roku 2019 po doriešení všetkých citlivých otázok súvisiacich s uznaním zemepisných označení európskych výrobkov a netarifných opatrení, keďže niektoré japonské technické požiadavky často sťažujú vývoz európskych výrobkov na tento trh. Vzájomný obchod medzi Japonskom a Európskou úniou je v najväčšej miere tvorený obchodom so strojmi a dopravnými zariadeniami, chemikáliami a potravinárskymi produktmi. Dovoz EÚ z Japonska je v dlhodobom horizonte vyšší ako vývoz tovarov do tejto krajiny, no od roku 2008 sa tento rozdiel medzi vývozom a dovozom znižuje. Dohoda o voľnom obchode podpísaná medzi Európskou úniou a Japonskom sa označuje aj ako dohoda „automobily za syr“, z čoho vyplývajú aj odvetvia, ktoré budú z podpísania tejto dohody ťažiť najviac.

Ďalšie krajiny, s ktorými Európska únia rokuje o podpísaní dohôd o voľnom obchode pri svojej snahe o teritoriálnu diverzifikáciu svojho obchodu v rámci ázijsko-pacifického regiónu, sú Austrália a Nový Zéland. V prípade Austrálie predstavuje Európska únia po Číne jej druhého najväčšieho obchodného partnera. Export tovarov a služieb z Európskej únie do Austrálie v dlhodobom horizonte výrazne prevažuje nad ich importom. Hodnota celkového vzájomného obchodu sa však každým rokom zvyšuje, čo poukazuje na rast orientácie obchodu Európskej únie smerom k Austrálii, pričom podpísanie novej rozsiahlejšej obchodnej dohody by k tomu mohlo výrazným spôsobom napomôcť. Sektory, u ktorých sa očakáva že budú z podpísania dohody profitovať najviac, sú finančné služby, stroje, chemikálie a spracované jedlá. Dohoda by mala taktiež uľahčiť presun firiem so sídlom vo Veľkej Británii na ostatné trhy Európskej únie z dôvodu BREXITU, a následne sťaženého prístupu týchto firiem na vnútorný trh Európskej únie. Podobný scenár sa očakáva aj v prípade Nového Zélandu, pri ktorom sa rokovania zaoberajú hlavne vyriešením citlivých otázok v oblasti poľnohospodárstva. Cieľom pri rokovaníach je zo strany Európskej únie hlavne liberalizácia produktov, ako napríklad kozie a ovčie mäso, kivi a novozélandské víno. Pripravované dohody tak predstavujú veľkú šancu pre Európsku úniu expandovať na geograficky vzdialené trhy, pričom táto práca poukázala na veľké perspektívy v mnohých odvetviach, ktoré by sa mali časom prejavíť aj na hospodárskom raste jednotlivých krajín.

Použitá literatúra

1. (Ne)dobry obchod podľa Trumpa alebo 3 dôvody, prečo na nového amerického prezidenta doplatí globálna ekonomika. In *Denník N*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://dennikn.sk/blog/664916/nedobry-obchod-podla-trumpa-alebo-3-dovody-preco-na-noveho-americkeho-prezidenta-doplati-globalna-ekonomika/>>
2. 6 things to know about the trans-Pacific trade pact CPTPP. In *The Straits Times*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.straitstimes.com/world/6-things-to-know-about-the-trans-pacific-trade-pact-cptpp>>
3. A new EU trade agreement with Japan. In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155684.pdf>
4. ACEA. In *Acea.be*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.acea.be/statistics/tag/category/imports-of-motor-vehicles>>
5. AGRI-FOOD TRADE STATISTICAL FACTSHEET. In *Ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/trade-analysis/statistics/outside-eu/countries/agrifood-new-zealand_en.pdf>
6. AUSTRALIA-EU FTA & FRAMEWORK AGREEMENT. In *Eabc.com.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.eabc.com.au/australia-the-eu/framework-agreement/>>
7. AUSTRALIA'S SERVICES TRADE WITH THE EUROPEAN UNION. In *Dfat.gov.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/australias-services-trade-with-the-eu.pdf>>
8. Asia and Pacific Preparing for Choppy Seas . In *Imf.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/APD/areo0517.ashx>>
9. Australia and the EU. In *Eeas.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/610/australia-and-eu_en>

10. Australia is a top 20 country. In *Dfat.gov.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://dfat.gov.au/trade/resources/Pages/australia-is-a-top-20-country.aspx>>
11. Australia-New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement. In *Department of Foreign Affairs and Trade*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/anzcerta/Pages/australia-new-zealand-closer-economic-relations-trade-agreement.aspx>>
12. Australia. In *Ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/australia/>>
13. Australia. In *Heritage.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/country/australia>>
14. Australia's relations with the European Union: towards a deeper regional engagement. In *Aph.gov.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/BriefingBook44p/AustEU>
15. Ázijsko-pacifická dohoda uvoľní obchod pre 11 krajín. In *Pravda.sk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/461538-azijsko-pacificka-dohoda-uvolni-obchod-pre-11-krajin/>>
16. BALDWIN, R.: *The great convergence: information technology and the new globalization*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press, 2016. ISBN 9780674660489
17. Beef, lamb and Brexit. In *Mla.com.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.mla.com.au/prices-markets/market-news/beef-lamb-and-brex-30062016/>>
18. Brexit, the US, China and the future of global trade. In *World Economic Forum*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2018/02/brexit-china-global-trade>>
19. China becomes world's biggest exporter. In *The Guardian*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/business/2010/jan/10/china-tops-germany-exports>>
20. Client and Supplier Countries of the EU28 in Merchandise Trade . In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122530.pdf>

21. Donald Trump: We can't allow China to 'rape our country' - CNN Video. In *CNN*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://edition.cnn.com/videos/politics/2016/05/01/donald-trump-china-rape-our-country.cnn>>
22. EU Japan agreements, trade agreements and negotiations. In *EU-Japan*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://eu-japan.com/eu-japan-agreements/>>
23. EU and Japan finalise Economic Partnership Agreement. In *Europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5142_en.htm>
24. EU – Japan Free Trade Agreement Impact assessment for the automotive industry . In *Acea.be*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://www.acea.be/uploads/news_documents/Deloitte_20121112_EU-Japan_FTA_IA-two_pager_v9.5_.pdf>
25. EU, Australian Officials Work to Set Stage for Trade Talks' Launch. In *Ictsd.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges/news/eu-australian-officials-work-to-set-stage-for-trade-talks'-launch>>
26. EU, Japan conclude world's largest free trade agreement. In *Reuters.com*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-japan-eu-trade/eu-japan-conclude-worlds-largest-free-trade-agreement-idUSKBN1E21BT>>
27. EU-AUSTRALIA FTA NEGOTIATIONS STATUS AND OPPORTUNITIES. In *Webershandwick.asia*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://webershandwick.asia/wp-content/uploads/2018/03/Australia-EU-FTA-Negotiations-Status-and-Opportunities.pdf>>
28. EU-JAPAN CENTRE: 30 YEARS TOGETHER. In *Eu-japan.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.eu-japan.eu/sites/default/files/publications/docs/october17.pdf>>
29. EU-Japan: Free Trade Agreement Commitment to Economic Cooperation - GED Blog. In *GED Blog*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://ged-project.de/videos/international-trade/effects_of_regional_trade_agreements/eu-japan-free-trade-agreement-commitment-to-economic-cooperation/>
30. EU-NZ Partnership Agreement under provisional application. In *Eeas.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete:

<[https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/15374/EU-NZ Partnership Agreement under provisional application](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/15374/EU-NZ-Partnership-Agreement-under-provisional-application)>

31. EU-New Zealand free trade agreement All set for the launch of negotiations. In *Europarl.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI\(2017\)608755_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608755/EPRS_BRI(2017)608755_EN.pdf)>
32. Economic overview. In *Newzealandnow.govt.nz*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.newzealandnow.govt.nz/investing-in-nz/economic-overview>>
33. Elektronika by mohla zlacnieť. Krajiny WTO podpísali dohodu o odstránení ciel. In *Etrend.sk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.etrend.sk/ekonomika/elektronika-by-mohla-zlacniet-krajiny-wto-podpisali-dohodu-o-odstraneni-ciel.html>>
34. European Union - Asia-Pacific Trade Relations: Tentative Bilateralism amidst Competing Plurilateral Initiatives. In *Rjea.ier.ro*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://rjea.ier.ro/sites/rjea.ier.ro/files/articole/RJEA_2016_vol16_no4_art3.pdf>
35. European Union, Trade in goods with Asia (all countries). In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147207.pdf>
36. European Union, Trade in goods with Australia. In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113346.pdf>
37. European Union, Trade in goods with Japan. In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113403.pdf>
38. European Union, Trade in goods with New Zealand. In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113425.pdf>
39. Európska únia a Japonsko vytvoria zónu voľného obchodu. In *Ekonomika.sme.sk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://ekonomika.sme.sk/c/20714347/europska-unia-a-japonsko-dosiahli-dohodu-o-volnom-obchode.html>>

40. Exports of Motor Vehicles. In *Acea.be*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.acea.be/statistics/tag/category/exports-of-motor-vehicles>>
41. EÚ víta nadobudnutie platnosti dohody WTO o uľahčení obchodu. In *europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <europa.eu/rapid/press-release_IP-17-188_sk.pdf>
42. Évaluation quantitative d'un accord commercial entre l'Union européenne, l'Australie et la Nouvelle Zélande. In *Cepii.fr*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://www.cepii.fr/PDF_PUB/rr/rr2016_02.pdf>
43. Free trade negotiations with EU a step closer. In *ABC News*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.abc.net.au/news/2017-04-07/australia-working-towards-free-trade-talks-with-eu/8424120>>
44. Gains for Trade in Services in an EU–Australia Free Trade Agreement: A European Perspective. In *Press-files.anu.edu.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://press-files.anu.edu.au/downloads/press/n2494/pdf/ch08.pdf>>
45. Gross domestic product 2016. In *Databank.worldbank.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>>
46. Indie: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. In *Businessinfo.cz*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/indie-zakladni-charakteristika-teritoria-18274.html>>
47. Japan Economy Profile 2018. In *Indexmundi.com*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://www.indexmundi.com/japan/economy_profile.html>
48. Japan. In *Atlas.media.mit.edu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/jpn/>>
49. Japan. In *Ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/japan/>>
50. Japan. In *Forbes*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/places/japan/>>
51. Japan's imports and exports. In *Asialinkbusiness.com.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://asialinkbusiness.com.au/japan/getting-started-in-japan/japans-imports-and-exports>>

52. Keeping Brexit in Perspective for Australia. In *The Diplomat*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2017/04/keeping-brexit-in-perspective-for-australia/>>
53. KRUGMAN, P. R. - OBSTFELD, M. - MELITZ, M. J.: *International Economics*. 10. vydanie. Mesto: Pearson, 2014. ISBN 1-292-01955-7
54. LAUNCHING TRADE NEGOTIATIONS WITH AUSTRALIA AND NEW ZEALAND. In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156039.pdf>
55. Member economies. In *Apec.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.apec.org/about-us/about-apec/member-economies.aspx>>
56. Modelling Agricultural Impacts of EU-NZ Trade Liberalisation. In *Lincoln.ac.nz*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.lincoln.ac.nz/PageFiles/24129/RR341.pdf>>
57. Môže narušiť piliere svetovej ekonomiky. Experti veria, že Trump nenaplní sľuby. In *Finweb.hnonline.sk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/financie-a-burzy/857728-moze-narusit-piliere-svetovej-ekonomiky-experti>>
58. New Trade Agenda to Shape the Australia-EU FTA - AIIA. In *Australian Institute of International Affairs*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/new-trade-agenda-australia-eu-fta/>>
59. New Zealand and the EU. In *Eeas.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/delegations/new-zealand/1600/new-zealand-and-eu_en>
60. OBADI, S. M.: *Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky*. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2015. ISBN 978-80-7144-245-5
61. OVERVIEW OF FTA AND OTHER TRADE NEGOTIATIONS. In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf>
62. PTEA hails continuity of GSP+ status by European body. In *Fp.brecorder.com*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://fp.brecorder.com/2018/02/20180222346202/>>

63. Political Relations. In *Eeas.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/19223/eu-japan-political-relations_en>
64. Regional Economic Outlook: Asia Pacific, May 2017: Preparing for Choppy Seas. In *IMF*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.imf.org/en/Publications/REO/APAC/Issues/2017/04/28/areo0517>>
65. Rokovania o zmene obchodnej dohody NAFTA prebiehajú pomaly. In *Pravda.sk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/456569-rokovania-o-zmene-obchodnej-dohody-nafta-prebiehaju-pomaly/>>
66. The Economic Impact of Brexit on UK and EU Trade – Richard Chen – Medium. In *Medium*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://medium.com/@rchen8/the-economic-impact-of-brexit-on-uk-and-eu-trade-464dd090f92e>>
67. The Economy in New Zealand - International Living Countries. In *International Living*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://internationalliving.com/countries/new-zealand/the-economy-in-new-zealand/>>
68. The future of EU trade policy | Bruegel. In *Bruegel.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://bruegel.org/events/the-future-of-eu-trade-policy/>>
69. The future of EU trade policy. In *App.croneri.co.uk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://app.croneri.co.uk/feature-articles/future-eu-trade-policy?product=32>>
70. The future of EU trade policy. In *Trade.ec.europa.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/january/tradoc_155261.pdf>
71. The new EU-Japan free trade deal and what it means for us. In *Dan Dalton*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.danieldaltonmep.co.uk/news/new-eu-japan-free-trade-deal-and-what-it-means-us>>
72. Top 20 Automobile Manufacturing Countries in 2016 - BizVibe. In *Bizvibe Blog*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.bizvibe.com/blog/top-20-automobile-manufacturing-countries-2016/>>

73. Trade Diplomacy in EU–Asia Relations. In *Clingendael.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <[https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade Diplomacy in EU-Asia Relations - Clingendael Report \(Sept 2014\).pdf](https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Trade%20Diplomacy%20in%20EU-Asia%20Relations%20-%20Clingendael%20Report%20(Sept%202014).pdf)>
74. Trade Policy in a Changing EU and an Uncertain World. In *Eui.eu*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.eui.eu/Documents/RSCAS/JMF-25-Presentation/EUI2017-Young.pdf>>
75. Trade and Investment between the EU and Australia - Australian Institute of International Affairs. In *Australian Institute of International Affairs*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/australia-eu-trade-investment-relationship/>>
76. Trade in Services Australia 2016-17. In *Dfat.gov.au*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/trade-in-services-australia-2016-17.pdf>>
77. Trends in international trade. In *Wto.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr13-2b_e.pdf>
78. Trump odstúpil od Transpacifického partnerstva. Chce vyjednávať aj s úniou. In *Finweb.hnonline.sk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/896447-spojene-staty-odstupili-od-transpacifickeho-partnerstva-trump-podpisal-prikaz>>
79. Trump zaviedol obávané clá, EÚ pripravuje protiopatrenia. Sme pred prahom obchodnej vojny?. In *Finweb.hnonline.sk*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/tema-tyzdna/1707479-trump-avizoval-zavedenie-ciel-eu-pripravuje-protiopatrenia-sme-pred-prahom-obchodnej-vojny>>
80. Trump zrušil dohodu medzi USA a Pacifikem. Měla pokrýt dvě pětiny světové ekonomiky - Info.cz. In *Info.cz*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://www.info.cz/byznys/trump-zrusil-dohodu-mezi-usa-a-pacifikem-mela-pokryt-dve-petiny-svetove-ekonomiky-3562.html>>
81. WTO's Trade Facilitation Agreement Takes Effect. In *Ictsd.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges/news/wtos-trade-facilitation-agreement-takes-effect>>
82. Welcome to the Regional Trade Agreements Information System (RTA-IS). In *Rtais.wto.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<http://rtais.wto.org/UI/charts.aspx>>

83. What trade data tells us about the state of globalization. In *World Economic Forum*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2017/10/what-trade-data-tells-us-about-the-state-of-globalization>>
84. Why the EU's agreement with Japan is a big deal. In *Financial Times*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/572fef42-6260-11e7-91a7-502f7ee26895>>
85. World trade statistical review 2017. In *Wto.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts17_toc_e.htm>
86. World trade statistical review 2017. In *Wto.org*. [online]. [Citované 18.04.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf>